

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tadeja Štublar

**BINKOŠTNA CERKEV V SLOVENIJI –
ŠTUDIJA PRIMERA**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tadeja Štublar

Mentor: doc. dr. Aleš Črnič

**BINKOŠTNA CERKEV V SLOVENIJI –
ŠTUDIJA PRIMERA**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

Zahvala,

*Mentorju iskrena zahvala,
za vodstvo, nasvete ter vso pomoč,
da ta diploma je nastala.*

*Skozi vsa ta leta,
hvala vsem,
ki ob strani ste mi stali,
ter po svojih najboljših močeh mi pomagali.*

*Prav posebej pa se zahvaljujem
svojemu fantu Tadeju;
za vso podporo in tisti čas,
ko skupaj kilometrov veliko sva prepotovala,
da kar v največji meri binkoštnike bi spoznala.*

Hvala.

Binkoštna cerkev v Sloveniji – študija primera

Binkoštniki tvorijo eno izmed največjih, najhitreje rastočih ter dinamičnih krščanskih skupin, razpršenih po celem svetu. Zaznamuje jih bogata zgodovinska in duhovna kontinuiteta vse od prvih binkošti (petdeseti dan po veliki noči, ko je nastala Cerkev in je bil na učence izlit Sveti Duh s spremljajočo glosolalijo ali govorjenjem v tujih jezikih) do 16. stoletja, obdobja reformacije in protestantizma, od koder črpajo svojo eklesiološko in teološko prakso, pa tudi do prelomnega leta 1900, ko je binkoštnike zajel nov val obnovitve ali preporoditve, dobili pa so tudi svojega idejnega očeta – Parhama. Danes je za binkoštnike, karizmatike in neobinkoštnike značilno delovanje predvsem v okvirih denominacije, kongregacije, najdemo jih tudi znotraj glavnih oz. že obstoječih cerkvah, nekateri pa večjo vrednost in pripadnost izkazujejo gibanju. V Sloveniji deluje 18 binkoštnih cerkva, ki so avtonomne ter prostovoljno pridružene zvezi binkoštnih cerkva Slovenije, ki pa je hkrati tudi članica evropske in svetovne zveze. Religijski trg v Sloveniji bogatijo še druge binkoštna skupnosti, gibanja, ki delujejo izven okvirjev binkoštna zveze, po svoji naravi in verovanju pa niso nič manj binkoštna. Res pa je, da jih uradna binkoštna cerkev ne priznava ter se od njih distancira.

Ključne besede: *binkoštniki, nova religijska gibanja, protentantizem, binkoštna cerkev v Sloveniji.*

Pentecostal Church in Slovenija – Case study

Pentecostals form one of the largest, fastest growing and dynamic christian groups, dispersed worldwide. Their historically rich and long tradition reaches as far as the first Pentecost (fiftieth day after Easter Sunday, when the Holy Spirit descended upon the Apostles, and they began to speak in other tongues – glossolalia), to the 16th century, marked by protestant reformation, whence their theologic and ecclesiastic tradition is derived, up to the turning point in 1900, when the Pentecostal movement was revived and at the same time acquired the new spiritual leader – Parham. Presently, Pentecostals, Charismatics and Neopentecostals remain active mostly as denominations and congregations, but they can also be found within the main, already existent churches, though some of the members value more the movement itself. 18 autonomus Pentecostal churches exist in Slovenia, all of them form part of the Union of Slovenian Pentecostal Church, the Union being a member of the European and World Pentecostal Fellowship. Other, unofficial, pentecostal communities fulfill the slovene religious space. Though not acknowledged by and distanced from the Union, their religion is no less Pentecostal than the official one.

Keywords: Pentecostals, neo-religious movements, protestant reformation, Slovenian Pentecostal Church.

KAZALO

<u>1. UVOD</u>	8
1.1 OPREDELITEV TEME.....	8
1.2 NAMEN DELA IN RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	9
1.3 OMEJITVE PRI DELU.....	10
1.4 METODE PREUČEVANJA IN STRUKTURA.....	11
<u>2. BINKOŠTNIKI</u>	14
2.1 KDO SO BINKOŠTNIKI IN KARIZMATIKI.....	14
2.2 UMESTITEV BINKOŠTNIKOV V TRI VODILNE SKUPINE.....	16
2.3 STATISTIČNI PODATKI.....	17
2.4 ZNAČILNOSTI BINKOŠTNIKOV	18
2.4.1 BIBLIČNO IN ZGODOVINSKO OZADJE.....	18
2.4.2 VEROVANJE IN DELOVANJE.....	18
2.4.3 OBREDJE ALI KULT.....	19
2.4.4 DRUŽBENI KARAKTER OZ. STATUS.....	19
2.4.5 STROGO MORALNO ŽIVLJENJE.....	20
2.4.6 DRUŽBENA ETIKA.....	20
2.4.7 DRŽAVNI, VLADNI IN MEDCERKVENI ODNOSI.....	21
2.5 ORGANIZACIJSKA PODOBA BINKOŠTNIKOV.....	21
2.5.1 CERKVENA IN HIERARHIČNA KONTINUITETA BINKOŠTNIKOV.....	21
2.5.1.1 IZOBLIKOVANJE CERKVE.....	21
2.5.1.2 IZOBLIKOVANJE HIERARHIJE.....	22
2.5.1.3 VLOGA KARIZME.....	24
2.6 VPETOST BINKOŠTNIKOV V RELIGIJSKE ORGANIZACIJE.....	26
2.6.1 SEKTA / CERKEV.....	26
2.6.2 KULT / DENOMINACIJA.....	27
2.6.3 ALI LAHKO BINKOŠTNIKE UMESTIMO MED NRG?.....	29
2.7 BINKOŠTNIKI PO SVETU	33
2.7.1 BINKOŠTNIKI V ZDA.....	33
2.7.2 BINKOŠTNIKI V EVROPI.....	34
2.7.3 BINKOŠTNIKI V AZIJI, AFRIKI IN LATINSKI AMERIKI.....	36
2.7.3.1 LATINSKA AMERIKA.....	36
2.7.3.2 AZIJA IN SREDNJI VZHOD.....	38
2.7.3.3 AFRIKA.....	39
2.7.4 NEOBINKOŠTNIKI.....	40

<u>3. PROTESTANTIZEM</u>	44
3.1 REFORMACIJA.....	44
3.1.1 NASTANEK REFORMACIJE.....	44
3.1.2 ZNAČILNOSTI LUTROVE REFORMACIJE.....	45
3.1.3 ANABAPTISTI IN ŠTIFTARJI.....	46
3.2 PROTIREFORMACIJA.....	47
3.3 DELITEV PROTESTANTIZMA.....	48
3.3.1 ZGODOVINSKI PROTESTANTIZMI.....	49
3.3.2 DRUGI VAL DIVERZIFIKACIJE PROTESTANTIZMA.....	50
3.3.3 PROTESTANTSKI FUNDAMENTALIZEM.....	54
<u>4. BINKOŠTNIKI V SLOVENIJI</u>	57
4.1 UMESTITEV BINKOŠTNIKOV V SLOVENSKI PROTESTANTIZEM.....	57
4.2 VLOGA IN POMEN EVANGELIČANSKE CERKVE.....	59
4.3 PREKMURJE – ZAČETKI.....	60
4.4 RAZVOJ BINKOŠTNEGA GIBANJA V LETIH 1933 – 41.....	61
4.4.1 ZBIRANJE PRI NOVAKOVIH.....	62
4.4.2 PREGANJANJE BINKOŠTNIKOV.....	63
4.4.3 MOLITVENI DOM V VEŠČICI.....	64
4.4.4 IZOBRAŽEVANJE PRIDIGARJEV.....	64
4.4.5 LITERARNA IN GLASBENA DEJAVNOST.....	65
4.4.6 EVANGELIZACIJA.....	66
4.4.6.1 ŠULINCI IN ŽENAVLJE.....	66
4.4.6.2 VADARCI.....	66
4.4.6.3 GRAD, GORNJI SLAVEČI IN NUSKOVA.....	67
4.4.6.4 IVANJŠEVCI, VUČJA GOMILA IN FOKOVCI.....	67
4.5 BINKOŠTNE RAZMERE V SLOVENIJI VSE DO DANES.....	67
4.5.1 KRONOLOŠKA OPREDELITEV.....	67
4.5.2 BINKOŠTNA CERKEV DANES.....	71
<u>5. SKLEP</u>	76
<u>6. VIRI IN LITERATURA</u>	79
<u>7. PRILOGE</u>	82
PRILOGA A: POGOVOR – PASTOR CHRIS SCOBIE, BINKOŠTNA CERKEV CENTER LJUBLJANA	82
PRILOGA B: OBISK EVANGELISTA ŠOŠA V BINKOŠTNI CERKVI CENTER	85
PRILOGA C: POGOVOR – MATEJA REMŠKAR, MEDNARODNA KRŠČANSKA	

SKUPNOST.....	89
PRILOGA Č: POGOVOR – PASTOR KLEMEN VIDIC, KRŠČANSKI CENTER LJUBLJANA.....	90
PRILOGA D: POGOVOR – DRAGO SUKIČ, EVANGELIJSKA CERKEV KRANJ.....	90
PRILOGA E: POGOVOR – PASTOR TONI MRVIČ, EVANGELIJSKA CERKEV KOČEVJE.....	91
PRILOGA F: PIKNIK.....	93
PRILOGA G: POGOVOR – ANDREJ SAJE, PREDSTAVNIK ZA STIKE Z JAVNOSTJO, RKC.....	94
PRILOGA H: POGOVOR – SREČKO KRAJNC, BINKOŠTNA CERKEV EMANUEL.....	94
PRILOGA I: POGOVOR – SUPERINTENDENT DANIEL BRKIĆ, BINKOŠTNO- EVANGELIJSKA CERKEV NOVO MESTO.....	95
PRILOGA J: PREGLED BINKOŠTNIH CERKVA PO SLOVENIJI.....	99
PRILOGA K: KORENINE BINKOŠTNEGA GIBANJA V SLOVENIJI.....	100
8. SEZNAM TABEL	
TABELA 2.1: WALLISOVA TIPOLOGJA RELIGIJSKIH ORGANIZACIJ.....	28

1.UVOD

1.1 OPREDELITEV TEME

Binkoštniki kot najbolj dinamična oblika krščanstva so v 20. st. dosegli izreden razmah po vsem svetu, izzivi današnje dobe jih ne upočasnjujejo, ampak vedno z novimi pristopi ter načini delovanja uspejo obdržati ali na novo evangelizirati svoje članstvo. Ali je temu tako tudi v Sloveniji?

Današnja družba, ki jo nekateri imenujejo postmoderna drugi pa pozna moderna, tudi binkoštnikom omogoča sodobni pristop v delovanju, predvsem zaradi izjemnega tehnološkega napredka. Lahko rečemo, da danes živimo v družbi, ki je potrošniško, informacijsko, elektronsko ter medijsko naravnana. Vse to nam omogoča, da spoznavamo najbolj oddaljene kotičke sveta, kulturo, ponujena pa nam je tudi pestra izbira med vse širšo ponudbo religijskih dobrin, katere lahko po želji kupujemo podobno kot vse ostale materialne dobrine. Tako religijski trg danes odraža konkurenco med religijskimi tradicijami ter različnimi religijskimi institucijami, ki z inovativnostjo ter širitvijo svoje ponudbe vplivajo na končno odločitev posameznika.

Slovenski trg bogatijo tudi novodobniki ter pripadniki novoreligijskih gibanj. Izmed vseh registriranih verskih skupnosti v Sloveniji deluje več kot polovica novoreligijskih ali duhovnih gibanj, predvsem so to krščanske skupine protestantskega porekla. To kontinuiteto predstavljajo tudi binkoštniki, ki so svojo navzočnost prek nekaj generacij delovanja utrdili, tako da jih avtorji v veliki meri prištevajo med novoreligijska gibanja.

Tako po svetu kot tudi pri nas je bolj smiselno govoriti o binkoštnikih v množini, saj so vpeti v ogromno različnih cerkva, denominacij, kongregacij, organizacij, nekateri so še vedno naklonjeni gibanju, nekateri pa delujejo znotraj glavnih cerkva. Avtorji po svetu jih ponavadi zaokrožujejo v celoto in tako imajo binkoštniki zelo visoko statistiko, 523 milijonov članov ali pripadnikov v svetovnem merilu. Težko jih je umestiti v enoten okvir ter 'prešteti člane', ker tudi med binkoštniki samimi prihaja do trenj ali nesoglasij o tem, kdo je pravi binkoštnik, kdo pa ni. Glede na tovrstno raznolikost je nekoliko lažje, če jih umestimo v tri vodilne skupine; klasični binkoštniki, karizmatiki, avtohtoni, neodvisni binkoštniki (predvsem predstavniki tretjih ali manj razvitih držav), vendar to ne pomeni rešitve problema v celoti, omogoča pa nam razjasnitev, kakšen tip pentekostalizma se je razvil na določenem kontinentu, v določeni državi in zakaj.

Pentekostalizem v Evropi je distinktivno različen od pentekostalizma v ZDA. Najasnejši odgovor na to so Martinovi religijsko-kulturni vzorci, v katerih pojasnjuje religijske značilnosti določene družbe v povezavi s kulturnimi, političnimi ter ekonomskimi dejavniki. Za ZDA (manjšinski vzorec, nobena veroizpoved nima večine, prevladujejo različni protestantizmi) je značilna visoka verska pluralnost, ločenost cerkve od države (neetabliranost, nedržavnost), poudarek na individualnem ter brezposredniškem odnosu do boga; za Evropo (latinski/katoliški vzorec, prevladuje določena večinska religija – RKC) pa ravno obratno, zelo nizek pluralizem, država in cerkev sta le ponekod povezani, opazna je močna vloga monopolne cerkve – RKC. Tako denominacije v ZDA ne moremo enačiti z denominacijo v Evropi, odnosno v Sloveniji, saj so le-te v ZDA nastale kot prostovoljna združenja, finančno neodvisna od države ter se izključno zanašajo same nase. Za Slovenijo pa je značilno, da se je binkoštno gibanje odvijalo pod okriljem evangeličanske cerkve, šele kasneje pa so se odcepili ter uradno registrirali kot binkoštna cerkev. Binkoštnike v Evropi avtorji statistično zaokrožujejo na 38 milijonov pripadnikov.

1.2 NAMEN DELA TER RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Cilj diplomskega dela je predvsem predstavitev binkoštnikov v Sloveniji; od članstva do vpetosti v religijsko organizacijo, dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo, evangelizacije, ekumenizma, odnosov z okolico, na podlagi tovrstnih podatkov pa bi jih poskusila umestiti v tipologijo, ki bi bila potem značilna za binkoštnike v Sloveniji. Ob tem sem si zastavljala razna vprašanja in s tem tudi oblikovala hipoteze, ki bi mi bile v pomoč pri sestavi celotne slike oziroma vso pozornost sem namenila vsakemu delčku, podatku ali informaciji, ki sem jo pridobila ali pa mi je bila posredovana.

Vsekakor me najprej zanima, ali binkoštniki pri nas sestavljajo homogeno enoto ali pa so bolj heterogeni ter s tem seveda še zanimivejši za raziskovanje. So njihove izvirne ter razvojne značilnosti v Sloveniji enake kot tudi v ZDA in drugod po svetu? Binkoštna cerkev v Sloveniji – ali to pomeni, da imajo popolnoma razviti hierarhični sistem ter obliko institucije, tj. cerkve, če je to res, ali se potem lahko primerjajo, sodelujejo ali kako dogovarjajo z RKC, ki je pri nas vodilna ter s tem neodvisna od ostalih verskih institucij? Značilnost binkoštnikov v Sloveniji je prav ta, da so svoje delovanje načrtali v okvirih sekte, svoje delovanje pa so udeleževali pod okriljem etablirane evangeličanske cerkve; ali so se potem skozi čas prebili v 'višjo' religijsko organizacijo ali njihovo delovanje še vedno temelji na osnovah najenostavnejše verske skupine oz. organizacije, sekte? Še posebej me zanimajo binkoštni

razmere v Sloveniji zadnjih deset let. Za binkoštnike je značilno, da se prilagajajo kulturnim ter družbenim spremembam. Ali se potemtakem binkoštniki pri nas naglo razvijajo ter dosegajo visoke statistike, ali pa je mogoče opaziti upad članstva ter s tem nespremenljivost, običajnost, togost, neinovativnost? Ali lahko predstavljajo konkurenco ostalim duhovnim in religijskih gibanjem pri nas? Pri tem me zanima, koliko in kakšne stvari, dejavnosti ali usluge ponujajo binkoštniki ter ali to kako vpliva na pridobivanje novih članov?

1.3 OMEJITVE PRI DELU

Če najprej komentiram literaturo; našla sem ogromno knjig, člankov, raznoraznih sestavkov (literatura v angleščini) predvsem za preučevanje binkoštnikov v svetovnem merilu, tako da bi lahko brala in brala, vendar mi to ne bi bilo v pomoč pri spoznavanju binkoštnih razmer v Sloveniji, deloma že, saj so bili tovrstni podatki pomembni predvsem iz vidika primerjave, niso pa zajemali specifičnih podatkov o Sloveniji. Večji del iskanja sem namenila literaturi, ki se je nanašala na Slovenijo in sicer je bilo najbolj relevantno delo avtorja Mihaela Kuzmiča, *Prvih sedem let: (Binkoštno gibanje v Sloveniji v letih 1933–1941)*. Kar se tiče ostalih, pa je to literatura, pisana bolj na teološki podlagi in kot taka primerna za teološko proučevanje, veliko pa je tudi takih, ki so namenjene bolj branju binkoštnim vernikom, saj opisujejo pomen krsta, gospodove večerje ipd., veliko pa je tudi opisanih pričevanj določenih vernikov. Primerne literature za Slovenijo glede binkoštnikov še ni izdelane. Tako je zelo težko opisati oz. ugotoviti dogajanje v zadnjih desetih letih. Edina rešitev je bila, da sem vstopila v stik s čimveč predstavniki binkoštna cerkve v Sloveniji. Po nekaj pogovorih sem kmalu ugotovila, da nekako niso pripravljeni na formalen pogovor ali celo intervju, predvsem so mi vsi dejali, naj stopim v stik s superintendentom Danielom Brkičem. Slednji je sodelovanje takoj odklonil in nekako namignil, da tudi ostali binkoštniki ne bodo sodelovali. To se je izkazalo za resnično, tako da uradno registrirana (leta 1976) binkoštna cerkev v Sloveniji mi ni posredovala skorajda nikakršnih uradnih podatkov. Število članstva, delovanje binkoštnih cerkva ipd. temelji na samooceni različnih pastorjev binkoštna cerkve. Večje sodelovanje mi je uspelo vzpostaviti z nebinkoštnimi oz. neodvisnimi pastori, ki so se od binkoštna cerkve odcepili ter formirali svojo skupnost, svojo gibanje.

Zaradi boljšega razumevanja besednih zvez iz angleščine načeloma nisem prevajala, če že, puščam v oglatem oklepaju dobesedno oz. izvirno angleško besedilo.

1.4 METODE PREUČEVANJA IN STRUKTURA

Moje raziskovanje je temeljilo predvsem na izbrani, relevantni literaturi, s pomočjo katere sem pridobila iztočnice, katere sem podkrepila z intervjuji oz. pogovori pastorjev tako binkoštnih kot tudi 'odcepljenih' nebinkoštnih ali neobinkoštnih cerkva oz. gibanj.

Metoda študija primera se močno povezuje s kvalitativnim raziskovanjem, in sicer so značilne predvsem kombinirane metode proučevanja; s pomočjo metode analize vsebin sem poskušala raziskati pomensko oz. interesno ozadje ter celostni tematski vidik, naknadno pa sem prebrano literaturo podkrepila s tehnikami pridobivanja podatkov, kot so intervjuji, opazovanje z udeležbo ter analiza dokumentov.

Udeležila sem se večkratnih bogoslužij, v okviru tega tudi predavanja evangelista iz ZDA, družila sem se z verniki tudi v njihovem prostem času – na pikniku, pa tudi po domovih. Skušala sem jih kar v največji meri spoznati, saj v mojem primeru predmet 'študije primera' predstavlja organizacijo binkoštna cerkve, pri kateri so pomembne perspektive vseh ključnih akterjev, tako vodilnih pastorjev kot tudi vernikov ter njihovo celotno delovanje, osrednji pomen sem namenila tudi vsem tistim, ki so se od uradne binkoštna cerkve odcepili.

Moji intervjuji so bili bolj nestrukturirane, pa tudi postrukturirane narave, saj sem vnaprej imela pripravljenih le nekaj okvirnih vprašanj, večjo vlogo pa sem prepustila sogovorniku, tako, da je imel možnost podati svoje razmišljanje, svoj zorni kot. Tovrsten intervju sem izbrala tudi zaradi lažjega sodelovanja (raje so sodelovali) ter večje sproščenosti sogovornikov.

Metodo primerjalnega raziskovanja pa sem uporabila predvsem iz vidika primerjave med ZDA in Evropo – Slovenijo, tukaj sem primerjala predvsem statistične podatke, koliko je v kateri državi binkoštnikov ter kakšen tip pentekostalizma je kje razvit. Skratka, iskala sem razlike in podobnosti med družbami.

Z analizo dokumentov (kratka biografija) pa sem pridobila podatke o prvem pastorju binkoštna cerkve v Novem mestu, Adeli Brkić (01. 05. 1924 – 06. 11. 2006) ter s tem kronološko umestitev cerkve, začetek delovanja.

V veliko pomoč so mi bili tudi podatki, ki so bili zbrani v okviru raziskave novoreligijska in duhovna gibanja v Sloveniji.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih poglavij. V uvodu je nakazana ter opredeljena problematika preučevane teme, namen ter cilj diplomske naloge, raziskovalna vprašanja, pa tudi omejitve, s katerimi sem se srečevala, zadnji del uvoda pa je namenjen strukturi in metodam, ki so me spremljale skozi celotno delo.

V drugem poglavju sem opredelila binkoštno gibanje, ki ima začetke v Ameriki, od koder se razširi v Kanado, Veliko Britanijo in Evropo. Skozi zgodovino so bili kljub naraščanju ter večanju števila pripadnikov gibanja binkoštniki deležni raznih nesprejemanj, preganjanj. Toda kljub temu binkoštno gibanje ni zamrlo – ravno nasprotno – fenomen karizmatičnega gibanja, kot so govorjenje v jezikih, prerokovanja, ozdravljenja, velike spontane molitvene skupine ter različne spremembe v življenju mnogih, so se naprej širile po vsem svetu. Zanimale so me vse njihove značilnosti, organizacijska podoba ter vpetost v religijske organizacije. Prikazala pa sem tudi kratek pregled binkoštnikov po svetu, predvsem kakšen tip pentekostalizma je kje razvit, značilnosti le-tega, besedilo pa sem obogatila tudi s statističnimi podatki.

Tretje poglavje zajema nastanek reformacije in posledično protestantizma ter njun vpliv na binkoštnike. Protestantizem enostavno ni vzdržal enotnosti ali homogenosti, tako je izhodiščno načelo biblije kot glavne avtoritete, ki jo lahko bere vsakdo in si jo tudi po svoje razlaga, vodilo v različne delitve. Različna evangelijska gibanja 19. st. (gibanje za svetost [*Holiness Movement*], božansko ozdravljenje [*divine healing movement*]) so pustila pomemben pečat ali odigrala pomembno vlogo pri ohranitvi karizmatičnega elementa delovanja ter obnovitvi ali oživitvi binkoštnega gibanja, binkoštnih cerkve.

Četrto poglavje sem namenila obravnavi binkoštnih razmer v Sloveniji. Začetki binkoštnih cerkve segajo v Prekmurje, kjer so prvi binkoštniki osnovali svojo skupnost na značilnostih najbolj enostavnih verskih skupin (sekta), skozi čas pa so se organizacijsko preoblikovali v denominacijo ali cerkev.

Velik poudarek je na razvoju binkoštnega gibanja v letih 1933–41 ter na evangelizaciji, ki je sprva potekala samo v okoliških krajih, sčasoma pa se je razširila na celotno Slovenijo, in tako smo dobili 18 binkoštnih cerkva, ki spadajo pod uradno registrirano Binkoštno cerkev v Sloveniji (1976), z sedežem ter superintendentom Danielom Brkičem. Zanimivo pa je, da pri

nas delujejo še druga binkoštna gibanja, ki pa s strani binkoštna cerkve niso priznana. Podane so vse značilnosti delovanja binkoštna cerkve, karizmatikov ter neobinkoštnikov.

Peto, zadnje poglavje pa zaokrožuje diplomsko delo v celoto. V zaključku oz. sklepu so predstavljene ter pojasnjene vse ugotovitve, predvsem pa je razčlenjena tipološka opredelitev binkoštnikov v Sloveniji ter njihovo članstvo ali pripadnost.

2. BINKOŠTNIKI

Binkoštni in karizmatični kristjani so bili v cerkveni zgodovini bolj ali manj prisotni v mnogih krščanskih tokovih. Da bi jih lahko natančneje umestili oz. opredelili ter spoznali, je smiselno, da sledimo njihovim začetkom, izvorom in kasnejšim izoblikovanjem skozi zgodovino. Evangelijska karizmatična (gr. charisma – dar) gibanja so se pojavljala že v 2., 3. in 4. st. po Kr., kasneje pa so se skozi stoletja pojavili še bogomili, katari, valdenžani, fraticelli, albižani, husiti, anabaptisti, kvietisti, pietisti, metodisti, puritanci in končno evangelijski pentekostalci ali binkoštniki – karizmatiki (Internet 1).

2.1 KDO SO BINKOŠTNIKI IN KARIZMATIKI

Binkoštniki so ime dobili po starodavnem judovskem prazniku, prazniku žetve. Prvotno je bilo za obred binkoštnega praznika¹ značilno darovanje dveh kvašenih kruhov ter povezanost s praznikom opresnikov.² Tudi časovno se binkoštni praznik ravna po prazniku opresnikov, ker ga praznujejo sedem tednov za njim. Značilno je, da ga imenujejo praznik tednov. Šele kasneje, v času poznejšega judovstva, dogodki na Sinaju³ postanejo prevladujoča vsebina praznika ter osnova razumevanju binkoštnega dogodka v Novi zavezi (Grabner-Heider in dr. 1984: 184).

Na binkošti⁴ se je apostolom razodel Sveti Duh in skozi človeka spregovoril v neznanem, nerazumljivem jeziku, t. i. glosolalija. To je bil prvi primer govorjenja v jezikih. S tem, ko so prejeli ognjeni krst, so začeli govoriti v tujih jezikih. Arabci, Judje, Rimljani in drugi, ki so poslušali Petrovo⁵ pridigo, so jo razumeli vsak v svojem jeziku. S tem dogodkom različnost jezikov ne nastopa več kot vzrok za ločitve, nesporazume, ampak za srečanje in skupnost, za

¹ Binkoštni praznik označuje drugega od treh romarskih praznikov Stare zaveze (Grabner-Heider in dr. 1984: 184).

² Opresniki – beseda označuje hlebe kruha, ki so jih pripravljali brez kvasa in so jih lahko hitro spekli, ker vzhajanje ni bilo potrebno. V spomin na izhod iz Egipta so opresnike prevzeli kot podobo naglice in hitenja ob tem dogodku. Po osvojitvi obljubljenе dežele so Izraelci obhajali spomin na ta dogodek kot praznik z istim imenom. Verjetno so ga povezovali z nekim kanaanskim kmečkim praznikom, ko se je s spravljanjem ječmena začela žetev. V kasnejših časih je bil v Izraelu praznik opresnikov povezan s praznovanjem pashe, prvega od treh romarskih praznikov (Grabner-Heider in dr. 1984: 518).

³ Verjetno je, da je tu na eni strani ohranjeno staro sinajsko izročilo, tj. romanje na Sinaj, poročilo o razodetju Boga, in na drugi strani izročilo o rodovih, ki se izselijo iz Egipta in kasneje prodrejo v Palestino (Grabner-Heider in dr. 1984: 653).

⁴ Prihod Svetega Duha na binkošti najdemo nazorno opisanega v Apostolskih delih Nove zaveze: »Ko je prišel binkoštni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju. Nenadoma je nastal z neba šum, kot bi se bližal silovit vihar, in napolnil vso hišo, kjer so se zadrževali. Prikazali so se jim jeziki, podobni plamenom, ki so se razdelili, in nad vsakim je obstal po eden. Vsi so bili napolnjeni s Svetim Duhom in začeli so govoriti v tujih jezikih, kakor jim je Duh dajal izgovarjati« (Apd 2, 1–4).

⁵ Peter je bil Jezusov učenec, eden izmed dvanajstih apostolov.

znamenje sprave in bratske povezanosti vsakega z vsakim (Boff 1986: 259). Tako je na binkošti prišel do izraza dar jezikov, ki je dostopen za vse in ne samo za takratne apostole ali stodvajseterico, ampak tako za Jude kot pogane, vse tiste, ki takrat še niso bili rojeni, kot za vse tiste, ki so še 'daleč' – s tem apostol Peter aplicira na 'nas', na današnji čas (Nelson 1997: 48). Prva manifestacija izlitja Svetega Duha se je pokazala, ko so šli med ljudi in razlagali ter širili svoja občutja. Razlaga pa predstavlja že naslednji dar, ki ga spremljajo oziroma mu sledijo še drugi.⁶ Te darove Svetega Duha apostol Pavel⁷ imenuje karizme,⁸ ki jih Bog svobodno dodeljuje vsakemu človeku. Karizme formulira v njihovem trinitarnem odnosu; številni darovi–en Duh, številne službe–en Gospod, številne moči–en Bog (Einspieler 1998: 36). Besedo karizma je Pavel vpeljal v krščansko teologijo z namenom, da bi ti različni darovi služili grajenju občestva oz. skupnosti in ne samo določenim posameznikom (Einspieler 1998: 36).

Pavel predstavlja pomembno osebo pri samem nastanku krščanstva. Kot prvi zagovarja enakost med Judi in Grki in s tem izpostavi, da je le nauk tisti, ki je pomemben in ne etnične razlike med njimi. »S tem, ko veruješ v nauk, spadaš v ekklesia oz. cerkev« (Smrke 2000: 197). Pavel krščanstvo osamosvoji od judovstva, krščanstvo pa postane »univerzalna« religija z razliko od judaizma, ki je bil predvsem rodovna religija, in nasproti začetnemu krščanstvu, ki je bilo judaistična ločina (Smrke 2000: 197).

Te karizme predstavljajo pomembno vlogo za binkoštnike oz. binkoštni kristjane. Le-te pogosto naslavljamo tudi s karizmatiki, saj so za njih značilni vsi ti nadnaravni darovi Svetega Duha oz. karizme. Pavel označuje karizmatike kot ljudi s posebnimi darovi, ki nadnaraven značaj teh darov lahko manifestirajo le v skupno dobro. Vsakdo, ki se v smislu Jezusa Kristusa angažira v dobro Cerkve, pa tudi, ki spreminja, razbija okvire navajenosti, tradicionalnega in konvencionalnega, je karizmatik (Grabner-Heider in dr. 1984: 373).

⁶ »Različni so duhovni darovi, Duh pa je isti. Različne so službe, Gospod pa je isti. Različna so dela, isti pa je Bog, ki dela vse v vseh. Vsakemu se daje razodetje Duha v korist vseh. Enemu je po Duhu dana beseda modrosti, drugemu po istem Duhu beseda spoznanja. Drugemu vera po istem Duhu, drugemu po istem Duhu darovi ozdravljenja, drugemu čudežna moč, drugemu prerokovanje, drugemu razločevanje duhov, drugemu raznovrstni jeziki, drugemu razlaganje jezikov. Vse to pa dela isti Duh, ki daje vsakemu, kakor hoče« (1 Kor 12, 4–11).

⁷ Pavel se je dvanajsterici apostolov pridružil šele kasneje (naknadno), po Jezusovem vstajenju. Njegovo delo, delovanje je neodvisno od človeškega izročila. Spoznanje prejema od samega Gospoda, ki ga je navdihnil s Svetim Duhom (Veladžič 1993: 16).

⁸ Beseda karizma izhaja iz grške besede charis in pomeni naklonjeno približanje Boga k ljudem; naklonjenost, milost; s to besedo se označujejo darovi Duha (Grabner-Heider in dr. 1984: 373).

Binkoštniki in karizmatiki so del krščanstva, del tistega krščanstva, ki predstavlja, uči, vzpodbuja ter poseduje vse tisto, kar je emocionalno, iracionalno, mistično, nadnaravno. To nam nazorno prikazujejo ter dokazujejo s čudeži, raznimi znamenji, z darovi Svetega Duha oz. karizmami, ki jih prakticirajo, s posebnim poudarkom na govorjenju različnih jezikov – glosolaliji, z zmožnostjo čudežnih ozdravljenj, pa tudi s prakticiranjem eksorcizma oz. z izganjanjem hudiča.

Binkoštniki se s svojim delovanjem skušajo približati apostolskemu času in tako predstavljajo izziv celotnemu krščanstvu, da se vrne nazaj k izvirom in delovanju Sv. Duha. Karizmatično izkušnjo prve cerkve štejejo za bistveni element krščanstva in jo vključujejo tako v prenovo vere kot tudi v prenovo cerkve (Internet 1). Skratka, karizmatičnost oz. karizme so temelj na katerem gradijo svoje poslanstvo, ne glede na veliko pestrost ali razpršenost gibanj, združenj, molitvenih skupin, cerkva, ki jih ustanavljajo po vsem svetu.

2.2 UMEŠTITEV BINKOŠTNIKOV V TRI VODILNE SKUPINE

Večina strokovnjakov binkoštnike [*Pentecostals*] in karizmatike [*Charismatics*] v svetovnem merilu povezujejo v eno duhovno celoto (Kuzmič 2003: 12). Kljub temu pa jih lahko opredelimo v tri vodilne skupine (Anderson 1995: 230):

- Klasični binkoštniki, ki izvirajo oziroma katerih korenine segajo na začetek 20. stoletja, ko je ZDA zajel val oživitve, preporoda ali obnovitve binkoštnega gibanja. Le nekatere denominacije uporabljajo naziv binkoštniki v svojem uradnem imenu.
- Karizmatiki, ki sledijo valu binkoštnega preporoda znotraj nebinkoštnih krščanskih skupnosti. Prav tako jih geografsko uvrščamo v ZDA, in sicer v leto 1960. Delujejo kot molitvene skupine znotraj svojih nebinkoštnih oz. karizmatičnih cerkva.
- Tretjo skupino binkoštnikov pa sestavljajo pripadniki nebelih ras, [*non-white Pentecostals*], ki so številčno zastopani v Afriki, Latinski Ameriki in Aziji. Kljub temu, da svoje verovanje ter prakso črpajo na osnovnih ter bistvenih elementih binkoštnega gibanja, so s strani klasičnih binkoštnikov ter karizmatikov opredeljeni kot heretiki ali celo kot nekristjani. Oporečna se jim zdijo nekatera njihova verovanja ter posledično s tem njihovo delovanje, prakticiranje. Skratka prvi dve skupini jim ne priznavata binkoštnega naziva.

2.3 STATISTIČNI PODATKI

Po statističnih podatkih nekaterih avtorjev binkoštniki predstavljajo najhitrejšo rastočo segment krščanstva. Res pa je, da je skoraj nemogoče vse opredeliti številčno, saj pripadajo organizacijam, ki so si različne tako po številu pripadnikov kot tudi po imenu oz. nazivu ter samemu karakterju in delovanju določene skupine (Anderson 1995: 230). Pomemben dejavnik nastajanja globalnih statistik pa je odvisen tudi od samega avtorja, od njegove interpretacije, kategorizacije ter pomena, ki ga pripiše določeni skupini (Anderson 2004: 12).

Ko prebiramo statistične podatke, je smiselno usmeriti svojo pozornost avtorjevi celostni raziskavi in ne samo končnemu izidu, podanemu s številkami. Na ta način lažje razumemo morebitna odstopanja ali vrzeli med avtorji ter njihovimi statističnimi podatki.

V skladu s tem bom predstavila nekaj avtorjev ter njihove ugotovitve:

- David Barrett in Todd Johnson ocenjujeta, da je na svetu okoli 523 milijonov⁹ binkoštnikov in karizmatikov (Anderson 2004: 11).
- Johnstone in Mandryk sta bolj konservativna in ocenjujeta, da je na svetu 345 milijonov¹⁰ karizmatikov, od tega 115 milijonov binkoštnikov (Anderson 2004: 11).

Ta razlika je pojasnljiva in je nastala zato, ker sta Barrett in Johnson v svojo raziskavo vključila tretjo skupino binkoštnikov t.i. [*megabloc*], kateremu pripada 394 milijonov neodvisnih, samostojnih binkoštnikov.¹¹ Le-ti se razlikujejo od klasičnih binkoštnikov hkrati pa jih opredeljuje skupna karakteristika delovanje v moči Svetega Duha (Anderson 2004: 11).

- David Martin vse binkoštnike zaokrožuje na četrto milijarde pripadnikov (Anderson 2004: 12).
- Walter Hollenweger, ustanovitelj oz. idejni oče akademskih raziskav o binkoštnikih pravi, da so binkoštniki, karizmatiki ter samostojni, neodvisni binkoštniki potrebovali manj kot stoletje, da so se rastoče povzpeli do 500 milijonov pripadnikov (Anderson 2004: 13). Prav tako kot nekateri avtorji jih deli v tri distinktivne oblike; klasični

⁹ Statistični podatki se nanašajo na leto 2001.

¹⁰ Statistični podatki se nanašajo na leto 2000.

¹¹ Za to skupino [*Independents*] so v uporabi tudi sinonimni ali alternativni nazivi kot so [*Postdenominationalists*], [*neoapostolics*] pa tudi pripadniki razvijajočega se sveta (tretji svet) Afrike, Azije, Latinske amerike ter Pacifika, [*non-white indigenous Pentecostals*].

binkoštniki, karizmatično obnovitveno gibanje, in binkoštniki oz. neodvisne ali samostojne binkoštnice cerkve tretjega sveta (Anderson 2004: 13).

- Vinson Synan, svetovni binkoštni zgodovinar, podaja, da binkoštniki in karizmatiki rastejo s 54.000 člani dnevno, kar pomeni 19 milijoni letno. Predstavljajo drugo največjo družino v krščanstvu, kateri pripada 463 milijonov članov. Prav tako binkoštniki brez karizmatikov tvorijo drugo največjo denominacijsko družino z 217 milijonsko¹² pripadnostjo (Kuzmič 2003: 12–13).

2.4 ZNAČILNOSTI BINKOŠTNIKOV

2.4.1 BIBLIČNO IN ZGODOVINSKO OZADJE

Začetke binkoštnega gibanja sledimo v svetem pismu, natančneje v apostolskih delih. Krst v Sv. Duhu in darove Duha, ki so ga na binkoštni dan prejeli apostoli, sprejemajo binkoštniki za svoj normativ. Čeprav so karizme kmalu po apostolski dobi poniknile, jih je zgodovinsko moč slediti pri sektaških gibanjih; montanistih, anabaptistih, camisadih, shakerjih, irvingih, mormonih in različnih gibanjih za svetost [*Holliness groups*] 19. st. 20. st. pa binkoštna in karizmatična gibanja zaznamuje vrnitev, obnovitev, oz. ponovna vzpostavitev karizem (Anderson 1995: 231).

2.4.2 VEROVANJE IN DELOVANJE

Binkoštniki niso soglasni glede doktrine. Osredotočajo se predvsem na doživljanje [*experience*] in ne na doktrino kot tako. Kot skupni element jih povezuje krst v Sv. Duhu in karizme. Zgodnji binkoštniki so sledili evangelijskemu gibanju za svetost, [*Holliness movement*] poznega 19. st. Večina ameriških binkoštnikov svojo doktrino gradi na fundamentalizmu. Razlika med njima je samo v doktrini in sicer glede krsta v Sv. Duhu. Večina binkoštnih denominacij v ZDA verjame, da osnovni dokaz [*initial evidence*] krsta v Sv. Duhu vedno spremlja govorjenje drugih jezikov, t. i. glosolalija, medtem ko drugi binkoštniki verjamejo, da je dokaz lahko katerikoli drugi element karizme. Prvotno je govorjenje v jezikih pomenilo čudežno govoriti določen jezik, popolnoma nepoznan govorniku. Kljub lingvističnim analizam, ki to zavračajo, mnogi binkoštniki nadaljujejo to božansko, nelingvistično, a za njih pomembno izkustvo glosolalije. Karizmatiki zavračajo skoraj celotno dediščino fundamentalistov ter gibanja za svetost. Osredotočajo se na integracijo duhovnega krsta in karizem v tradicionalno delovanje svojih cerkva, ne da bi jih pri tem kakorkoli

¹² Statistični podatki se nanašajo na leto 1995.

spremenili. Nekateri Protestantski karizmatiki opredeljujejo duhovni krst kot razločen, izrazit dejavnik molitve, miline, a to počnejo tudi vsi binkoštniki. Mnogi protestantski in vsi rimskokatoliški karizmatiki pa ga označujejo kot obnovitev ali aktualizacijo krsta v Sv. Duhu, katerega vsi kristjani prejmejo pri krstu v vodi ali pri spreobrnitvi. Za nekatere protestantske karizmatike je osnovni dokaz duhovnega krsta glosolalija, medtem ko jo vsi rimskokatoliški karizmatiki in drugi protestantski karizmatiki zavračajo (Anderson 1995: 230).

2.4.3 OBREDJE ALI KULT

Osrednji del binkoštnikom predstavljajo srečanja, obredi. Skoraj ni srečanja, ki ga ne bi zaznamovala glosolalija, prerokovanje, ozdravljenje, eksorcizem, bučno ploskanje, molitve vsepovprek, skakanje, tekanje, ples, jok ... vse to je bilo predvsem značilno za zgodnje binkoštnike. Danes eni bolj drugi manj entuziastično participirajo pri obredih. V največji meri pa se prvotni način obredja odraža pri rasnih in etničnih manjšinah S. Amerike, Evrope, Afrike, Latinske Amerike in delih Azije. Kljub razlikam pri doživljanju ter izvajanju obredja, vsi binkoštniki črpajo osnove, zapisane v Apostolskih delih. Gre za reproduciranje čudežev, veselja, potopitev v skrivnostnost ter neposredno doživljanje Sv. Duha. Obred verniku zagotavlja možnost za individualno izražanje, doživljanje in s tem ustvarja ter vzpostavlja emocionalno vez s preostalo duhovno skupnostjo, prinaša tolažbo, samozavest, zaupanje, posameznik pa lahko doseže tudi neko 'vzvišeno' ali ekstatično stanje. Skratka, generalno gledano je cilj vernika občutiti moč Sv. Duha oz. doživeti intenziven čustveni izliv (Anderson 1995: 230).

2.4.4 DRUŽBENI KARAKTER OZ. STATUS

Binkoštno gibanje v ZDA je nastalo kot protest zoper naraščajočemu formalizmu, modernizmu in srednjerazrednim vodilnim denominacijam. To je bilo gibanje revnih, preganjanih, družbeno in kulturno deprivigiranih, imigrantov, črncev, Latinoameričanov ter vseh drugih manjšin v ZDA. Voditelji teh gibanj so bili prav tako revni, izhajali pa so iz socialno nižjega razreda. Duhovščina ter vsi religijski delavci so bili nizko izobraženi, prihajali pa so iz zunanjega oddaljnega obrobja ameriškega krščanstva. Z nekaj izjemami je družbeni karakter gibanja v vseh državah, kamor se je razširil, podoben. Še vedno pa je takšna slika prisotna pri avtohtonih gibanjih v Afriki, Latinski Ameriki in Aziji. Pentekostalizem je odigral pomembno vlogo pri tranziciji, predvsem za tiste, ki so najbolj utrpeli posledice transformacije iz predindustrijske družbe v moderno, urbanizirano ter industrializirano

družbo. Oblikoval je subkulturo, zmes tako tradicionalnih kot modernih oblik mišljenja, delovanja, ki je predstavljala most med obema orientacijama. Takšen pogled pa nakazuje na sorodnost z mnogimi nekrščanskimi religijami. Pentekostalizem, ki daje poudarek na subjektiviteti, emocionalnem doživljanju, svetem krstu, ozdravljenju, eksorcizmu ter čudežih, daje svojo sorodnost pa tudi privlačnost pripadnikom t. i. primitivnih religij, za katere je značilen animizem, spirit possession, božanskost, šamanizem in prerokovanje. Na drugi strani pa je pentekostalizem svojim pripadnikom vtisnil v spomin etiko trdega in težkega dela, disciplino, spoštovanje ter pokornost avtoriteti, treznost, varčnost in skromnost. Vsi ti elementi pa so hkrati značilnosti idealnega proletariata modernizirajočih se družb (Anderson 1995: 230–31).

2.4.5 STROGO MORALNO ŽIVLJENJE

Zgodnji ameriški binkoštniki so delovali zelo asketsko. Odražale so jih raznorazne prepovedi; proti cigaretam, alkoholu, plesu, igranju na srečo, kinu, kavi, čaju, kokakoli, kozmetiki, ličenju ter nakitu. Tovrstne prohibicije so še vedno tipične za ameriške binkoštnike; za bele, srednjerazredne binkoštnike pa ne veljajo več. Binkoštniki v Evropi so ubrali bolj liberalno držo oz. položaj. Karizmatiki pa vse tovrstne tabuje označujejo za irelevantne, medtem ko se nebeli binkoštniki nagibajo k ekstremnemu asketizmu (Anderson 1995: 231).

2.4.6 DRUŽBENA ETIKA

Milenaristična dominanca, prevlada med zgodnjimi binkoštniki in njihova identifikacija, poenotenje z evangelijem prvotnih ter vodilnih cerkva, je privedla do zavrnitve po uresničevanju družbenega aktivizma s strani binkoštnih denominacij. Res pa je, da so bili vedno pozitivno naklonjeni do individualnega delovanja v dobrodelne namene, medtem ko so se korporativnemu cerkvenemu vključevanju v družbene in politične aktivnosti izogibali. Skratka, binkoštniki imajo močno izoblikovan konservativen ter nazadnjaški pogled. Verjamejo, da se družba lahko izboljša le s spreobrnitvijo ter krstom v Sv. Duhu s strani vsakega posameznika, toda popolno, dobro družbo pa lahko ustvari samo 'drugi prihod'. Znaki tega prihoda se kažejo v naraščajoči nemoralnosti, konfliktih ali generalno, v družbenem kaosu. To verovanje binkoštnikov pa je v nasprotju s katerokoli obstoječo – 'realno' družbeno etiko (Anderson 1995: 230–31).

2.4.7 DRŽAVNI, VLADNI IN MEDCERKVENI ODNOSI

Zgodnji binkoštniki so nasprotovali vsem 'človeškim' [*man-made*] organizacijam. Predstavljali so duhovno skupnost s poudarkom na krstu v Sv. Duhu. Kmalu pa so se razvili v množice denominacijskih struktur, ki so se razlikovale po vodstvenih oblikah. Ne glede na episkopalno, prezbiterijansko, kongrecionalno ali pa mešano strukturo vodenja vsi binkoštniki prostovoljno sledijo svojim voditeljem. Ameriške binkoštnice denominacije so bile sprva močno separatistične tako medsebojno kot tudi v odnosu do nebinkoštnih cerkva. Evropski binkoštniki pa so sodelovali tako na regionalni kot tudi na nacionalni ravni. Leta 1939 so imeli prvo vseevropsko binkoštno konferenco, leta 1943 pa prvo svetovno konferenco. Do prelomnice, ki je prekinila z obdobjem izoliranosti ameriških binkoštnikov, je prišlo leta 1943, ko se je več binkoštnih denominacij pridružilo Nacionalnemu združenju evangelijcev, [*National Association of Evangelicals*]. Leta 1948 nekaj največjih binkoštnih denominacij ustanovi Združenje binkoštnikov Severne Amerike, [*Pentecostal Fellowship of North America*]. Glavni cilj, namen binkoštnikov danes je sodelovanje, ki je predvsem mirovnega značaja z drugimi binkoštniki in evangelijci. Še vedno pa si prosto pot utirata teologija in vodstvena oblika določene skupnosti. Tukaj ne prihaja do poenotenja. V nasprotju pa so karizmatiki goreči ekumenisti, aktivni v skoraj vseh medcerkvenih organizacijah na vseh ravneh. Binkoštniki v Afriki, Lat. Ameriki in Aziji pa se nahajajo nekje vmes med separatizmom in neodvisnostjo na eni strani ter pridružitvijo ekumenskim organizacijam, tudi Svetovnemu svetu cerkva [*World Council of Churches*] na drugi strani (Anderson 1995: 231).

2.5 ORGANIZACIJSKA PODOBA BINKOŠTNIKOV

2.5.1 CERKVENA IN HIERARHIČNA KONTINUITETA BINKOŠTNIKOV

2.5.1.1 IZOBLIKOVANJE CERKVE

V času prakrščanstva ter zgodnjega krščanstva še ne moremo govoriti o cerkvi z veliko začetnico oz. o cerkvi kot instituciji ali o cerkvi kot hierarhično urejeni organizacijski obliki. Razvoj v tem smislu je potekal postopoma.

Tradicionalna teologija in 2. vatikanski koncil označujeta binkošti kot rojstni dan Cerkve, s čimer poudarjata, da je nastala Cerkev v moči vstalega Gospoda, kar pa pomeni, da ustanovitelj Cerkve ni izključno in ločeno zgodovinski – predvelikonočni Jezus, ampak tudi Sveti Duh (Dolenc v Einspieler 1998: 65). Tu pa se nam postavlja vprašanje, ali je Jezus, mož

iz Nazareta, res tisti, ki je ustanovil Cerkev in izbral svoje občestvo izbrancev ter jih pozival k ustanovitvi le-te?

Če se nanašamo na Sveto pismo in evangelije opazimo, da Jezus besede cerkev ni niti uporabil niti je ni oznanjal. Oznanjal je le prihod božjega kraljestva in gospostvo Boga z odrešitvijo ljudi. Ni vzpodbujal nobenih božjih zapovedi ter nobenega upoštevanja hierarhije. Svoje zahteve je izražal v zavzetosti do bližnjega, v predani ljubezni, ki je vključevala tudi sovražnike. Bil je oznanjevalec besede, karizmatični zdravilec telesa in duše; skratka bil je človek preroškega izziva, ki kritično nastopi proti templju ter bojevito demonstrira zoper trgovanje, ki vlada v njem. V vsem tem njegovem delovanju začnejo ljudje v njem prepoznavati mesijo, odrešenika. V svojem življenju ni nikoli ustanovil kakšnega občestva, ki bi temeljilo na lastni veroizpovedi, obredju ali organizaciji, ki bi se kakorkoli razlikovalo od Izraela. To pa se je zgodilo takoj po Jezusovi smrti in tedaj je nastala cerkev¹³ (Küng 2004: 15–16).

Poznamo različne pomene, opredelitve, ki jih izražamo z besedo cerkev.¹⁴ Od samega začetka pa do danes predstavlja cerkev občestvo verujočih v Kristusa (Küng 2004: 17).

2.5.1.2 IZOBLIKOVANJE HIERARHIJE

Hans Küng opisuje pracerkev kot cerkev brez hierarhije ter govori o pracerkvenih položajih kot o *diakonia*, službi, izvorno strežbi pri mizi. S tem nakazuje, da gre predvsem za *cerkveno*

¹³ »Cerkev, čeprav je ni ustanovil Jezus, je nastala s sklicevanjem nanj, ki je bil križan in živi in v katerem je za verujoče že napočilo božje kraljestvo. Ostalo je eshatološko naravnano Jezusovo gibanje: njegova podlaga spočetka niso kult njega, lastna pravila in lastna organizacija z določenimi funkcijami. Njegova podlaga je samo priznavanje vere v tega Jezusa kot odrešenika, Kristusa, kot je potrjeno s krstom v njegovem imenu in obhajilom, sveto večerjo, v njegov spomin. Tako je že na začetku nastala cerkev« (Küng 2004: 17).

¹⁴ Nebiblični pomen:

- cerkvena zgradba, ki se imenuje 'cerkev'. V novozaveznem času takih zgradb ni bilo, značilno je bilo zbiranje kristjanov po domovih (Nelson 1997: 63).
- Imenovanje določene veje krščanstva ali verske skupnosti za cerkev; rimskokatoliška cerkev, evangeličanska cerkev, binkoštna Cerkev (Nelson 1997: 63).

Novozavezni pomen:

- 'cerkev', gr. *ekklēsia*. Izvirno ta grška beseda ni bila 'verska', uporabljala se je v splošni rabi med grško govorečimi pogani; kot splošen izraz za katerokoli zbiranje ljudi. *Ekklēsia* je sestavljena iz dveh besed; 'iz, izmed' (*ek*) in 'klicati, poklicati' (*kalein*), kar pomeni 'poklicati iz'. Najboljši prevod je 'zbor' – božji zbor kot najprimernejši izraz za lokalno skupnost kristjanov (Nelson 1997: 63-64).

Biblični pomen:

- kot ime za krajevno skupnost vernikov ali, če se pojavlja v množinski obliki, pomeni oz. kaže na več skupin vernikov (Nelson 1997: 64).

Še en pomen:

- gr. *kyriakos*, pomeni 'Gospodu pripadajoče'. Iz te besede se v nekaterih jezikih izpeljuje narodna beseda za cerkev s poudarkom na tem, da Cerkev ne predstavlja človeške organizacije, ampak je božanskega značaja. Npr. v nemščini kirche, v škotščini kirk, v angleščini church (Nelson 1997: 64).

služenje in ne za *hierarhijo*.¹⁵ V praobčestvu sta bili prisotni avtoriteta in moč, vendar ne v smislu pridobivanja ter ohranjanja privilegijev, ampak za služenje in blaginjo celotni skupnosti. Izraz hierarhija je uvedel neznan teolog šele pol tisočletja po Jezusovi smrti (Küng 2004: 20–21).

Kot sem že omenila, je bil Pavel tisti, ki je odigral pomembno vlogo pri nastanku krščanstva. Prav tako pomembna pa so bila njegova občestva, kjer ni bilo sledu o monarhičnem episkopatu,¹⁶ prezbiteriatu ali polaganju rok (Küng 2004: 30). Pavlinske cerkve predstavljajo v veliki meri občestva svobodnih karizmatičnih duhovnikov, kjer ima vsak kristjan svojo osebno poklicanost, svoj posebni dar Duha in svojo posebno karizmo za služenje občestvu. Opravljajo se čisto vsakdanje in različne naloge za oznanjevanje, pomoč ter vodenje občestva. Predvsem so za vodenje občestva¹⁷ pomembni preroki in učitelji in ne izvoljeni škofje in prezbiteri (Küng 2004: 30–31).

Po smrti apostola Pavla se njegova občestva institucionalizirajo. Posebno veljavo oz. moč pridobijo prezbiteri – škofje, ki postanejo edini in pravi voditelji. Tako se vzpostavi ločnica med »klerom«¹⁸ in »laiki«¹⁹ (Küng 2004: 31–32). »V tem smislu govorimo o klerikalizaciji cerkve. Nastaja hierarhična organizacija z jasno strukturo poveljevanja« (Smrke 2000: 199). Sedaj je vsa moč skoncentrirana v rokah klerikov; lahko odpuščajo greh, izobčajo tiste, ki jih opredelijo za heretike²⁰ ter sami izvolijo vodilne oz. voditelje; ta naloga je prvotno pripadala kongregaciji (lat. bratovščina, zveza, danes pa s to besedo označujemo demokratično

¹⁵ Hierarhija, ki je sestavljena iz 'hieros', gr. svet, posvečen; svečenik, žrec; in 'arhein, gr. vladati, v nasprotju z besedo diakonia, ki ima zven manjvrednosti ter ne vzbuja kakršnegakoli gospodstva, oblasti, vladavine, častne funkcije ali moči, pač pa predstavlja služenje oz. službo (Küng 2004: 20).

¹⁶ Episkopat – iz 'episkopeo', gr. gledam, pregledujem, položaj, čast in delovno področje škofa; škofija; zbor škofov (Verbinc 1974: 188).

Prezbiteriat – iz 'presbyter', lat. neduhovnik, starešina cerkvene občine pri prvih kristjanih; iz 'presbyteros', gr. starejši, duhovniška stopnja v pravoslavju, navaden duhovnik; neduhovnik, član uprave verske občine pri evangeličanih; prezbiterialen – organiziran po načelu samoupravnih verskih občin (Verbinc 1974: 570).

¹⁷ Takšna ureditev izhaja iz najstarejšega praksičanskega občestvenega reda ('nauk' apostolov, okoli leta 100), kjer predstavljajo apostoli temelj, saj so bili prve priče in glasniki, poleg tega pa so ustanovili cerkve. Sledijo jim preroki Nove zaveze in učitelji ter z zamikom »storitve po moči« ter »dar vodenja«. Pomembno vlogo pa so imele tudi ženske (Küng 2004: 30).

¹⁸ Klerik izvira iz lat. besede 'clerus', kar pomeni duhovnik, pozneje tudi učenjak, pismouk, pisar, kar pa se vse nanaša na duhovščino v srednjem veku, ki je bila najbolj izobrazena. Beseda izvira tudi iz 'kleros', gr. žreb, izžrebani dedni delež, izvoljen, privilegirani stan – duhovščina; duhovski stan kot poseben ter organiziran (Verbinc 1974: 347).

¹⁹ Beseda laik pa izvira iz lat. 'laicus', kar pomeni neposveten, neduhoviški, nestrokovni, ljudski, ta pa iz gr. besede 'laikos' iz 'laos', kar pomeni ljudstvo; ljudski (Verbinc 1974: 400).

²⁰ Beseda herezija izhaja iz 'hairesis', gr. kriva vera, krivoverstvo, nauk, ki se loči od uradne dogme verske skupnosti. Za heretika je označen tisti, ki odstopa od pravega verskega nauka; je krivoveren (Graner-Heider in dr. 1984: 260). Pivotno pa je izraz herezija pomenil sprejem nekega stališča, mišljenja, izbiro, nekaj, do česar ima vsakdo pravico. »V krščanski uporabi pa je ta antični izraz strpnosti in pluralizma postal zmerljivka« (Smrke 2000: 198).

organizirano versko skupnost), sedaj pa imajo škofje vedno večjo moč nad navadnim vernikom (Smrke 2000: 199).

Za nastanek prezbiterialno-škofovske ureditve oz. posebnega »nasledstva škofov« ni bila tako pomembna sama zgodovina, ampak je šlo za povsem smiseln zgodovinski razvoj, predvsem s funkcionalnega vidika, ki je krščanskim občestvom zagotavljal časovno kontinuiteto in prostorsko strnjenost (Küng 2004: 32–33).²¹

Lahko rečemo, da je hierarhična ureditev izključno plod oz. produkt stvarnih ljudi in ne nekakšnega naročila ali zapovedi Jezusa ali božje volje. Gre za povsem spremenljivo obliko ureditve, ki so jo spreminjali dejavniki, kot so določen kraj, določen čas, določene situacije, določene razmere, predvsem pa določeni ljudje, katerim se je navsezadnje uspelo povzdigniti nad vse ostale ter ustvariti določen verski monopol, ki je bil in je še vedno last rimskokatoliške cerkve.

Binkoštna cerkev deluje po obratni hierarhiji. Če si predstavljamo piramido; na vrhu je predstavnik oz. superintendent, nižje odbor ali starešina, sledijo pastori in na dnu verniki. Vrh mora poskrbeti, da tisti, ki so pod njim, kar najboljše možno funkcionirajo in tudi najboljše možno delajo v prid tistim, ki so pod njimi. Tovrsten zgled je nakazal že Jezus pri zadnji večerji, ko je vsem apostolom umil noge ter na ta način pokazal, kako naj tudi sami delajo in delujejo. V Sv. pismu ni omenjena hierarhija, ampak službe, ki so potrebne za izgradnjo cerkve – apostol, prerok, evangelist ... le-ti imajo službo zato, da usposablajo ljudi za delo oz. služenje. Apostol Pavel usposobi ljudi na določenem kraju in gre naprej.²²

2.5.1.3 VLOGA KARIZME

Karakteristike zgodnje cerkve kot skupnosti Svetega Duha, svobodnega izražanja ter spontanega obredja oz. čaščenja, se v samem bistvu ne razlikujejo od današnjih binkoštnih in karizmatičnih cerkva. Skupne so tudi značilnosti, kot so prerokovanje, ozdravljenja in govorjenje v jezikih. To nam ponazarja dvatisočletna zgodovina krščanstva z zapisi ter raznimi poročili o delovanju Sv. Duha – karizmah in ostalih spremljajočih fenomenih, ki so povezani s pojavom binkoštništva v zgodnjem 20. st. (Anderson 2004: 19).

²¹ Küng opozarja, da trditve, po kateri naj bi bili škofje v neposrednem in ključnem pomenu besede »nasledniki apostolov«, ni mogoče preveriti, pa tudi nemogoče je zgodovinsko potrditi verigo »polaganja rok«, ki bi bila neprekinjena, in ki bi segala od apostolov pa do današnjih škofov (Küng 2004: 31).

²² Pogovor s Tonijem Mrvičem, diplomiranim teologom, Kočevje, 19. 5. 2008.

Ko je že kazalo na precejšnji upad prakticiranja spiritualnih darov, najdemo tovrstno delovanje pri karizmatičnem gibanju montanistov²³ v 2. st., pri Tertuliju, ko piše, da so bili fenomeni, kot so ozdravljenje, razodetje, eksorcizem, razširjeni med kristjani. Najdemo pa tudi veliko virov oz. sklicevanj na karizmatične darove s strani »cerkvenih očetov«, ki so bili vseskozi prepričani v obstoj darov Duha (Anderson 2004: 20).

Vsa ta glavna krščanska gibanja,²⁴ opredeljena kot heretična s strani krščanstva, ki je postalo privilegirana relegija s cesarjem Teodozijem,²⁵ so v glavnem zamrle zaradi praganjanj. Spori, ki so družili ta gibanja in ortodoksno strujo, so se nanašali na vprašanje kristološke in soteriološke definicije; na pomen in naravo Jezusa kot Kristusa – Mesije, in Soterja – Odrešenika. Prevladujoče, ortodoksno krščanstvo se je seveda zavzemalo za takšno kristološko definicijo, kjer bi bila institucija hierarhične cerkve opredeljena kot »neobhodna posrednica« (Smrke 2000: 209).

Karizmatični darovi se po tem nastanijo oz. postanejo popularni v različnih legendah o svetnikih, mučenikih in asketih. Prakticiranje darov pa najdemo samo v samostanih, saj jih je ortodoksna cerkev vselej vestno nadzirala ter nadzorovala. V srednjem veku pa jih celo prepove ter vsakršno delovanje v tem smislu označi za demonsko. V nasprotju z uradno katoliško cerkvijo na zahodu pa vzhodne cerkve nadaljujejo s prakticiranjem darov v samostanih skozi celoten srednji vek (Anderson 2004: 20–22). Naj omenim še to, da je do t. i. velikega razkola med vzhodnim in zahodnim delom katoliške cerkve prišlo leta 1054 zaradi spora, v katerem je rim. papež Leo IX. izrekel prekletstvo nad konstantinopelskim patriarhom Cerularijem, nad grško oz. vzhodno doktrino o Svetem Duhu, nad poročenostjo duhovščine in nad uporabo kvašenega kruha v evharistiji (Smrke 2000: 215). Takšno delitev poznamo še danes, in sicer delitev na vzhodne pravoslavne cerkve in zahodno rimskokatoliško cerkev.

Lahko rečemo, da je raznim krščanskim gibanjem uspelo ohraniti ter nadaljevati prakticiranje darov Duha v svojem krogu kljub temu, da so bili pogostokrat preganjani in obtoženi herezije s strani ortodoksne cerkve. Svojo izrazito vztrajnost pa so pokazali tudi ob nastopu reformacije in protenstanzizma, saj so jim v tem obdobju nasprotovanje izkazale ne samo RKC, ampak tudi protestantske cerkve.

²³ »Montanisti so se zbirali okoli Montanusa, ki se je razglasil za preroka, trdil je, da bo nastopil »novi Jeruzalem«, in sicer z izlitiem Svetega Duha, kar naj bi se dogodilo v kraju Paperza v Frigiji. Zahteval je skupno lastnino in strogo, asketsko življenje v pričakovanju novega Jeruzalema in konca sveta. Taka pričakovanja tudi med drugimi kristjani niso bila redka; pričakovali so zlasti bližnji drugi prihod Jezusa« (Smrke 2000: 207–08).

²⁴ Poleg montanistov so bili še marcionisti, donatisti, pelagijanci, Arijanci (Smrke 2000: 209).

²⁵ Teodozij je izdal odlok, po katerem so kristjani le tisti, ki verujejo v nicejsko veroizpoved (Smrke 2000: 207).

2.6 VPETOST BINKOŠTNIKOV V RELIGIJSKE ORGANIZACIJE

Vsak posameznik ima lahko svoje lastno religiozno prepričanje ter lahko sam vzpostavi odnos do boga. Lahko pa se priključi določeni religiozni organizaciji, kjer množica vernikov med seboj deli podobno mišljenje ali prepričanje. Sam razvoj ter oblika organizacije je odvisna od družbenih dejavnikov, lahko pa tudi organizacije same vplivajo na družbo. Glede na to, da so religiozne organizacije številčne in raznolike, jih na splošno uvrščamo v tri glavne skupine: cerkev, denominacija, sekta (Haralambos 1999: 472).

2.6.1 SEKTA / CERKEV

Termina sekta in kult v splošni rabi označujeta množico religijskih skupin, katerih nastajanje zasledimo na zahodu že ob prehodu v 20. st., in sicer so se množično začele pojavljati v šestdesetih letih 20. st. Termina sta obremenjena z negativnim predznakom, saj vključujeta predpostavko o manjvrednosti sekt in kultov v primerjavi s cerkvami. Termin sekta sta v družboslovno analizo uvedla nemška sociologa Max Weber in Ernst Troeltsch. Izoblikovala sta prvo tipologijo verske skupnosti, ki temelji na dihotomiji med cerkvijo in sekto. Cerkev se smatra kot dominantno obliko religijske organizacije, ki odraža, utrjuje in določa obče vrednote ter obstoječi družbeni sistem. Njene karakteristike so: univerzalnost, kar pomeni, da je namenjena vsem ljudem in svoj nauk naj bi razodela celemu svetu; inkluzivnost članstva, kar za posameznike pomeni, da so cerkvi družbeno pripisani na temelju geografskega področja, skratka z rojstvom avtomatsko postanejo člani cerkve. Statusno člani cerkva prihajajo iz vseh slojev oz. razredov, med njimi pa so tudi pripadniki višjih slojev predvsem zaradi utrjevanja in legitimiziranja obstoječega družbenega reda. Drugače pa je cerkev po svoji naravi konservativna ter pogosto povezana z državo. Sekto pa lahko opredelimo kot nasprotje cerkvi. Je majhna, koherentna religijska organizacija, ki zavrača dominantno kulturo ter nasprotuje obstoječi družbeni ureditvi. Sekte nasprotujejo tudi institucijam in obstoječi dominantni religiji oz. cerkvi (iz katere se sekte pogosto ločijo), ker v njej enostavno ne vidijo legitimnega predstavnika. Ne zavračajo obstoječe religijske tradicije, ampak prevladujoči cerkvi znotraj te tradicije. Članstvo v sektah je ekskluzivno, kar pomeni, da se posamezniki zavestno odločijo za vstop, pri tem pa je potrebno izpolnjevati določene, pogosto tudi stroge pogoje in kriterije. Značilna je močna identifikacija s sekto, občutek drugačnosti ter izjemnosti in ločenost od družbe, v kateri sekta deluje. Člani sekt so praviloma posamezniki, ki so nezadovoljni z družbenimi normami in pripadajo nižjim, bolj depriviligiranim družbenim razredom (Črnič 2003: 119–20).

Sekte predstavljajo dinamičen koncept. Zaradi svoje nestabilnosti se ščasoma spreminjajo; neuspešne se izgubijo znotraj dominantne cerkve, uspešne pa se transformirajo v organizacijo, ki ima osnovne strukturne značilnosti cerkve. Transformiranje je med drugim tudi posledica večanja članstva, kar povzroči razvoj sekte v zahtevnejšo obliko organizacije, pa tudi proces rutinizacije karizme. Karizmatičnega vodjo sekte po njegovi smrti nadomesti novo vodstvo, ki pa nima več karizmatične avtoritete, ampak legalno-racionalno, s tem pa vodstvo religijske organizacije postane birokratsko. Za člane druge generacije to pomeni, da so na nek način v sekto rojeni in vanjo ne vstopajo več z zavestno odločitvijo. Pogosto s člani prve generacije – s starši ne gojijo oz. ne delijo več gorečih verskih čustev (Črnič 2003: 120).

Za kult in sekto je značilna t. i. preroška ali odrešeniška ter karizmatična oblika vodstva, ki svoje avtoritete ne utemeljuje na posebni verski izurjenosti, končanih študijah ali poklicnih kvalifikacijah, ampak skupina svojim vodjem sledi zaradi njihovega 'božanskega poslanstva'. Denominacije in cerkve pa sledijo eni izmed treh vodstvenih oblik; kongregacijski, prezbiterijski ali pa episkopalni obliki vodstva. Pri kongregacijski obliki verska občina ali večja skupina vernikov odloča o vseh verskih in cerkvenih stvareh, pa tudi o nastavljanju in zamenjavi duhovnikov kot celota. Pri prezbiterijski obliki si lokalna ali širša verska skupina izbere posebno telo – prezbiterij, odbor ali predstojništvo, katerega naloga je v imenu cerkvenega članstva voditi cerkev. Duhovnik je temu odboru praviloma podrejen. Episkopalna oblika vodstva pa pomeni, da vrh cerkvene oblasti zaseda ena sama oseba, t. i. episkop ali škof, ki izvaja ukaze, zapovedi ter predpise. Odgovornost vodje na vsakem nivoju je odvisna od njegovega nadrejenega (Kuzmič 2003: 11).

Webrova in Troeltscheva tipologija verskih skupnosti je nastala na podlagi preučevanja evropskega krščanstva v 16. st. Takratne cerkve so zajemale celotne populacije ter uživale široke privilegije s strani države. Sodobna religijska situacija pa je precej drugačna, zato prejšnja tipologija ni več uporabna za analizo sodobnih religijskih situacij. Tako so sodobni avtorji le-to tipologijo dopolnili še z denominacijami in kultu (Črnič 2003: 120).

2.6.2 KULT / DENOMINACIJA

Nova tipologija se nanaša na že obstoječo, britanski sociolog Roy Wallis pa je tisti avtor, ki jo je izpopolnil ter dodelal v 70. letih 20. st., ko sta ZDA in zahodna Evropa doživljali razcvet novih religijskih skupin (Črnič 2003: 121).

Tabela 2.1.: Wallisova tipologija religijskih organizacij

Wallisova tipologija religijskih organizacij	Ugledna	Deviantna
Edinstveno legitimna	CERKEV	SEKTA
Pluralistično legitimna	DENOMINACIJA	KULT

Vir: Wallis v Črnič 2003: 121.

Roy Wallis je religijske organizacije razdelil na podlagi dveh razsežnosti:

- Zunanja predstava, ki predstavlja kako določeno religijsko skupino dojema širša družba, ali določena skupina velja za ugledno ali deviantno; in
- notranja predstava, ki predstavlja kako se religijska skupina dojema sama. Lahko je edinstveno legitimna, kar pomeni, da se določena religijska skupina opredeli za edino nosilko religijske resnice, lahko pa je pluralistično legitimna in priznava različne poti do religijske resnice (Črnič 2003: 121).

Ta tabela prikazuje delovanje neke religijske organizacije, vpete v družbeni kontekst. To, kar določa status neke organizacije, je odvisno od kompleksne mreže odnosov med njeno samopodobo ter njenimi odnosi z drugimi religijskimi organizacijami, tudi z državo in družbo (Črnič 2003: 122).

Po Wallisovi tipologiji so cerkve ugledne religijske organizacije in edine nosilke religijske resnice. Denominacije so prav tako ugledne, nad religijsko resnico pa ne uveljavljajo monopola tako kot cerkev. Od cerkve se razlikujejo tudi po tem, da ne zajemajo vseh prebivalcev določenega geografskega področja, kar pomeni, da niso vsi prebivalci določenega geografskega območja tudi člani določene denominacije. Pripadniki denominacij pripadajo vsem družbenim slojem, razlika s cerkvijo pa se kaže v tem, da denominacije niso tako tesno povezane z višjimi razredi in se ne identificirajo z državo. Od sekte pa se denominacija razlikuje v tem, da ni ekskluzivna in nima strogih kriterijev članstva. Denominacija ne nek način predstavlja prehodno stopnjo med sekto in cerkvijo. S terminom sekta lahko označimo samo prvo generacijo pripadnikov, saj z menjavo generacij prihaja do drugačnih procesov (rutinizacija karizme, birokratizacija, vertikalna socialna mobilnost članov, socialna

integracija), ki sekto prisilijo v razvoj proti denominacijskemu ter cerkvenemu tipu organizacije (Črnič 2003: 120–22).

Sekte in kulti pa so opredeljeni po Wallisu kot deviantne religijske skupine. Za sekte velja, da so »epistemološko avtoritarne«, kar pomeni, da zagovarjajo religijsko dogmo, obredje je predpisano, članstvo je natančno določeno, vstopni pogoji pa so striktni. Za kulte pa velja, da so »epistemološko individualistični«, kar pa pomeni, da so glede verskih resnic neekskluzivistični, nimajo točno določenega članstva, ni striktnih pogojev ob vstopu ali izstopu iz kulta – le-ta je prost in nenadzorovan, člani lahko pripadajo več kultom hkrati ter imajo določeno svobodo pri iskanju lastnih načinov religijskega izražanja. Kult predstavlja odklon od kulturne tradicije, v kateri deluje, in pogosto ne predstavlja oz. ni religija v konvencionalnem pomenu. Primer takšnega kulta pri nas je joga. Večina tistih, ki jogo prakticira, jo dojema zgolj kot tehniko sproščanja, ne da bi ob tem upoštevali širši religijski kontekst, iz katerega izhaja (Črnič 2003: 122).

Ta tipologija upošteva, poleg časovne in geografske komponente, tudi hitro spreminjajoče se družbene razmere. Religijske skupine niso nujno fiksirane v tej tipologiji, ampak lahko s časom prehajajo med različnimi tipi. Prehajanje je možno v katerikoli smeri in ni nujno enosmerno od sekte proti cerkvi. Prav tako lahko določena religijska organizacija v različnem družbenem kontekstu oz. okolju spada v različno skupino. RKC je v Evropi cerkev, v ZDA pa denominacija (Črnič 2003: 122). Tudi binkoštna cerkev v Evropi predstavlja cerkev, v ZDA pa denominacijo.

2.6.3 ALI LAHKO BINKOŠTNIKE UMESTIMO MED NRG?

Z množičnim pojavom novih, neobičajnih religijskih skupin v 70. letih 20. st. se pojavi predvsem javna raba termina sekta in kult. Najprej so s terminom sekta označevali vse starejše religijske skupine, ki so izšle iz krščanstva, s terminom kult pa vse nove skupine, ki so množično nastale konec 60. let v ZDA in za tem v Evropi, ter so izhajale iz nekrščanskih, predvsem azijskih tradicij. Sedaj pa sta oba termina dobila negativen predznak ter predpostavko o manjvrednosti sekt in kultov in tako izgubila vrednostno nevtralnost. Beseda sekta in kult postaneta isto. V Sloveniji se v javnosti izraz kult skorajda ne uporablja, medtem ko se v angleško govorečih družbah ne uporablja izraz sekta.²⁶ Skratka, v javni rabi en izraz

²⁶ Slovar slovenskega knjižnega jezika razlikuje ožji, neposredni pomen izraza sekta, ki označuje »versko skupnost, ki se je odcepila od kake že utrjene verske skupnosti, cerkve« in ga je mogoče sloveniti z »ločino«; ter

prevzame obe strani. Gre za neselektivno označevanje vseh novih ter nenavadnih skupin, ki naj bi bile v svojem bistvu manipulativne, totalitarne ipd. Termina sta negativno konotirana in kot taka predstavljata »socialno orožje« (Richardson v Črnič 2003: 123) za boj proti družbeno nezaželenim ter marginaliziranim skupinam. Javnost je prepredena z različnimi stereotipi²⁷ ter na podlagi domnev mnogim NRG oporeka status »pravih religij« in jih naslavlja z nazivom »destruktivne sekte«. Za negativen odnos javnosti do NRG so v veliki meri zaslužni tudi protisektantske skupine in pa predvsem mediji, ki so naklonjeni samo enostranskemu poročanju (Črnič 2003: 123).

Zaradi tovrstne rabe termina sekta in kult ju v 70. letih 20. st. skoraj popolnoma nadomesti nov termin, nova religijska gibanja, ki pa ravno tako povzroča problematičnost, saj označuje pestro množico heterogenih gibanj, ki se med seboj razlikujejo po različnih kriterijih (izvor, organizacijska struktura, doktrina, praksa, velikost ...) (Črnič 2003: 130).

Problematičnost termina NRG se nanaša na:

- Novost – nekatera gibanja imajo starodavni izvor, vendar jih prištevamo k novim, ker so na novo organizirana v Evropi; npr. mormoni, jehovove priče, mednarodna skupnost za zavest Krišne. »Sam termin NRG se ne nanaša toliko na izvor doktrine in praks določenega gibanja, temveč je oblikovan na podlagi kriterija, kdaj se je določeno gibanje pojavilo na zahodu kot organizirana skupina« (Črnič, 2003: 130). Poleg tega tudi ni nujno, da je gibanje tudi uradno pravno registrirana institucija. Skupnost za zavest Krišne je bila kot organizirana skupina ustanovljena šele leta 1966, Soka Gakai pa je bila ustanovljena v tridesetih letih 20. st., obe pa spadata med NRG (Črnič 2003: 130). Kljub temu pa se pojavi vprašanje, kako »nova« morajo biti religijska gibanja, da jih lahko štejemo med NRG. Nekateri avtorji med NRG prištevajo krščanske sekte, nastale konec 19. in v začetku 20. st., današnje znanstveno preučevanje NRG pa se osredotoča predvsem na mlajše skupine, ki so nastale v drugi polovici 20. st. (Črnič 2003: 130–31).

preneseni, seklarni in najpogosteje slabšalni pomen v smislu »zastopanja skrajnih, doktrinarnih stališč v svoji skupini ali organizaciji, zlasti politični« (SSKJ 4/619).

Beseda kult v slovenskem jeziku ni prevzela označevanja družbeno artikulirane inovacije na verskem področju, ampak se nanaša na bogoslužje – »izkazovanje (tudi pretirane) časti z molitvami in obredi«, in sicer v neposredni ali preneseni rabi se nanaša na poganski kult, kult boga/svetnikov, verski kult, kult mladine, rase (SSKJ 2/525). Kar v angleškem jeziku označuje beseda kult, v slovenščini označuje beseda sekta (Črnič 2003: 130).

²⁷ Tovrstni stereotipi in domneve se nanašajo predvsem na ekonomsko izkoriščanje, finančne goljufije ter politične spletke, trgovanje z orožji in mamili, spolne zlorabe, umori, duševne okrutnosti, škodljiva prehrana, pranje možganov, obredne zlorabe otrok, goljufivo novačenje (Črnič 2003: 123).

- Religija – med NRG uvrščamo tiste religijske skupine, ki »so se pojavile v današnji obliki po drugi svetovni vojni in so religijske v tem smislu, da ponujajo religijski ali svetovni nazor, ali pa ponujajo način za doseg kakega višjega cilja (kot npr. transcendentalno znanje, duhovno razsvetljenje, samospoznanje ipd.). Termin lahko uporabljamo za označevanje skupin, ki svojim članom nudijo dokončne odgovore na osnovna vprašanja (življenjski smisel, posameznikovo mesto v svetu ipd.)« (Barker v Črnič 2003: 131).
- Gibanje – številna NRG so jasno strukturirane organizacije s svojim vodstvom in hierarhijo in jih zaradi tega težko štejemo za gibanja, če se definicija gibanja nanaša na ohlapno organiziran tok znotraj širše organizacije ali družbe nasploh. Med gibanja lahko štejemo karizmatično gibanje znotraj krščanstva ter novodobna gibanja; dejstvo je, da je množica NRG prešla fazo gibanja in delujejo kot institucionalizirane skupine, le-te pa bi težko označili z izrazom gibanje (Črnič 2003: 131).

Kljub pomanjkljivostim s terminom NRG označujemo vse tiste skupine, ki so se pojavile na zahodu po drugi svetovni vojni, predvsem v ZDA v šestdesetih in sedemdesetih letih. Izvori so različni. Nekatera NRG nastajajo z reinterpretacijo idej dominantnih religij (predvsem protestantske skupine in tiste, ki črpajo ideje iz katoliške tradicije), druga NRG si »sposojajo« ideje pri azijskih, predvsem indijskih religijah, ki so na zahod prispele s pomočjo oz. preko azijskih emigrantov v drugi polovici 20. st. Za nekatera NRG je značilno ponovno odkrivanje magičnih, mističnih, metafizičnih in okultnih idej lastne tradicije (od antike prek gnosističnih začetkov krščanstva pa vse do srednjeveških krščanskih mistikov) in poljubno mešanje verovanj in idej, ki so dostopne v sodobnem globaliziranem svetu (Črnič 2003: 132).

Na podlagi teh kriterijev binkoštnike v veliki meri prištevamo med NRG. Binkoštniki so tako stara (njihov nastanek sledimo konec 19. in v začetku 20. st.) in nova (nastala v drugi polovici 20. st.) religijska gibanja. Prav tako jih lahko označimo za gibanje kot tudi religijo. Pri nas lahko za gibanje označimo prenovo v Duhu, ki deluje kot karizmatično gibanje znotraj katoliške cerkve. Religijski pa so v tem smislu, ker imajo izdelano, čeprav ne povsem enotno doktrino, teologijo, ki svojim članom nudi odgovore na osnovna vprašanja, svetovni nazor, čutno pripadnost, gorečo duhovnost ter izkustvo darov.

Pomembna in temeljna značilnost NRG je spreminjanje in dejstvo, da ob takšni raznolikosti ter pestrosti novoreligijskih skupin, gibanj ne moremo posploševati in jih trajno umestiti v idealno-tipske opredelitve.

Roy Wallis je izdelal najuspešnejšo široko kategorizacijo, ki je tudi splošno uporabljena in veljavna v vseh kulturah. In sicer ta klasifikacija razlikuje med gibanji, ki svet sprejemajo (svetu pritrjujoča NRG – kulti), tistimi gibanji, ki svet zavračajo (svetu zavračujoča NRG – sekte) ter vmesno kategorijo gibanj, ki se svetu prilagajajo (svetu prilagajoča se NRG – denominacije) (Haralambos 1999: 476).

Wallis kot primer NRG, ki se svetu prilagaja, navaja tudi binkoštnike. Za prilagajajoča se gibanja pravi, da so navadno odcepljena od obstoječe glavne cerkve ali denominacije. To so na primer neopentekostalistične skupine, ki so različice protestantskih ali rimskokatoliških religij. Značilnost tovrstnih skupin je, da niti ne sprejemajo niti ne odklanjajo sveta, takšnega, kot je, ampak se primarno ukvarjajo z religijo in ne s posvetnimi vprašanji. »Nova religija, ki se prilagaja svetu, začrta razliko med duhovnim in posvetnim na način, ki je docela neznačilen za drugi vrsti religij. Ni konstruirana kot osnovna družbena zadeva; bolj daje tolažbo ali spodbudo osebnemu notranjemu življenju« (Wallis v Haralambos 1999: 477). Religija nima namena ustvariti nove družbe ali izboljšati možnosti vernikov za uspeh v njihovem življenju. Namesto tega prilagajajoče se sekte skušajo obnoviti duhovno čistost religije, ki naj bi se pri bolj konvencionalnih cerkvah in denominacijah izgubila. Večina članov je predhodno pripadala kakšni cerkvi ali denominaciji, ki jih je razočarala. Pentekostalisti se osredotočajo predvsem na Svetega Duha, ki jim omogoča govorjenje v jezikih, in menijo, da se je tovrstno verovanje pri drugih krščanskih religijah izgubilo. Ta religiozni vidik in pa duhovnost skupin, ki se prilagajajo svetu, sta tisto, kar jih razlikuje od ostalih religiozних organizacij, vendar jih še vedno lahko obravnavamo kot denominacije, ker imajo »spoštovanja vreden niz religiozних prepričanj in so strpne do obstoja drugih religij« (Wallis v Haralambos 1999: 477). Večina pripadnikov živi konvencionalno ter konformno življenje (Haralambos 1999: 477).

Pozorni pa moramo biti na to, da imajo nekatera NRG značilnosti vseh treh kategorij, in da je značilno tudi prehajanje med kategorijami, ki je posledica razvoja določene religijske skupine (Haralambos 1999: 478).

2.7 BINKOŠTNIKI PO SVETU

2.7.1 BINKOŠTNIKI V ZDA

Pomembno prelomno letnico binkoštnega gibanja predstavlja leto 1900, ko je Charles F. Parham, metodistični pridigar, v Topeki (Kansas/ZDA) v Bethel Bible Collegeu molil nad študentko Agnes N. Ozman, ki je doživela glosolalijo (Internet 1). Spregovorila je v kitajskem jeziku. Ostali, vključno s Parhamom, so še močneje molili ter čez tri dni tudi oni prejeli krst v Sv. Duhu. Tako navdušeni so pripravili načrt za misijonsko potovanje ter oznanjevanje po Ameriki. Vse do leta 1905 je več tisoč ljudi prejelo krst v Duhu in se združilo v novo gibanje t. i. [*Apostolic Faith*] (Anderson 2004: 34).

Nekateri avtorji Parhama prištevajo za očeta pentekostalizma, medtem ko ga celotno severnoameriško binkoštno gibanje zavrača. To pa predvsem zaradi njegove doktrine ksenolalije [*xenolalia*], ki predstavlja dar govorjenja avtentičnega tujega jezika, ki naj izključno služi razglaševanju evangelija po vsem svetu. Ta doktrina pa se razlikuje od doktrine glosolalije, ki se je kasneje pojavila v klasičnem pentekostalizmu, čeprav je bila ksenolalija v zgodnjih letih močno razširjena in nikoli ovržena (Anderson 2004: 34).

Parham je izgubil večinsko podporo leta 1907 zaradi škandaloznega vedenja ter homoseksualnosti. Preostanek življenja je namenil vodenju gibanja [*Apostolic Faith*]. V svojih pogledih je postal rasističen ter je podpiral rasno segregacijo. William Seymour, Parhamov učenec pa je bil tisti, ki je aktivno prispeval k razvoju binkoštnega gibanja, k svetovni evangelizaciji, skratka, omogočil je gibanju, da je zaživelo na internacionalni ravni. Kljub vsemu, pa je Parhamov doprinos pomemben, predvsem zaradi teološkega premika k glosolaliji kot dokaz duhovnega krsta v zgodnjem severnoameriškem pentekostalizmu (Anderson 2004: 35).

Tukaj bi na kratko omenila vsa pomembna oz. zgodovinska oživitvena ali obnovitvena gibanja, značilna za 20. st. V Ameriki so poleg Parhamovega binkoštnega obnovitvenega gibanja prisotna še (Anderson 1995: 232–33);

- [*Finished Work*] ali [*Baptistic Pentecostals*], ki so leta 1914 organizirali denominacijo [*Assemblies of God*];
- [*Second Work*] ali [*Wesleyan Pentecostals*] z denominacijami [*Church of God in Christ*], [*Church of God (Cleveland, Tenn.)*] in [*Pentecostal Holiness Church*];

- [Oneness] ali ['Jesus Only', *Pentecostals*], ki so zavračali tradicionalni obstoj Svete Trojice in se leta 1945 združili v [*United Pentecostal Church*];
- [*Deliverance*] ali [*Healing Revival*] ki se je obnovilo leta 1940 in v svoje vrste pritegnilo veliko nebinkoštnikov;
- [*The Charismatic Revival*], ki je leta 1960 zajelo skoraj vse protestantske denominacije, rimskokatoliško cerkev, pa tudi vzhodne ortodoksne skupnosti. Leta 1951 je Oral Roberts vzpodbudil premožnega Demosa Shakariana k ustanovitvi FGBMFI [*Full Gospel Business Men's Fellowship, International*], ki naj bi služil kot podpora 'zdraviteljem'. Mnogi, ki so se spreobrili v prid tega novega karizmatičnega gibanja, so najprej prišli v stik z FGBMFI. Tako je le ta služil kot most med [*Healing Revival*] in [*Charismatic Revival*].
- [*Protestant charismatic revival*], ki je obnovilo protestantska gibanja leta 1961 s trditvijo pastora episkopalne cerkve v Kaliforniji Denisa Benetta, da je prejel krst v Sv. Duhu in doživel glosolalijo. Medijsko so ga podprli tudi predstavniki FGBMFI.
- [*Roman Catholic charismatic revival*] – leta 1967 se pojavi karizmatično gibanje med rimskokatoliškimi študenti na univerzi Duquesne (Notre Dame) ter na michiganskih državnih univerzah. Gibanje se je naglo širilo in doseglo internacionalne razsežnosti.

V Severni Ameriki so se binkoštniki razvili kot reakcija proti dogmi in veroizpovedim, a so kmalu zapadli v različne spore ter prerekanja. Dejstvo, da so bili binkoštniki izolirani, zavračani in posmehovani s strani ustanovljenih cerkva, še posebej s strani fundamentalistov, je rezultiralo v antiekumenskem odnosu. Binkoštniki niso videli nobenega razloga, da bi sodelovali s temi starimi in koruptivnimi cerkvami, ki so jih smešile. Toda kljub temu se je binkoštno gibanje hitro razširilo, predvsem zaradi spontane spiritualnosti – duhovnosti. Gibanje je v ljudeh prebudilo emocionalno plat, s poudarkom na doživljanju [*experience*] pa se je širilo skozi razna pričevanja in preko osebnega stika. Cox opozarja, da lahko binkoštno gibanje v ZDA izgubi vez oz. stik z lastnimi izvori, začetki in postane edina pravična in poštena spiritualna ideologija vplivnega srednjega razreda. To opozorilo bi morali vzeti v obzir predvsem najbogatejši ter po moči najvplivnejši narodi sveta, če ne, pentekostalizem ne bo več gibanje, ki bi sledilo zgledu Kristusa (Anderson 2004: 62).

2.7.2 BINKOŠTNIKI V EVROPI

Evropa ima zelo različen in manj razvit pentekostalizem kot Severna in Latinska Amerika. Drugačnost s S. Ameriko se kaže v tem, da je poleg skupnih korenin [*Holiness*] gibanja, na

Evropo vplivalo še Keswickovo gibanje, pietizem, državne, etablirane cerkve in [*Welsh revival*]. Glede na druge dele sveta je binkoštno gibanje v Evropi majhno. David Martin pojasnjuje, da je pentekostalizem manj uspešen v razvitem svetu kot pa v razvijajočem se svetu, ker v prvem primeru zajema le manjšo skupino ljudi z različnih marginalnih delov tega sveta, v razvijajočem se svetu pa obsega veliko število ljudi oz. ogromne množice. Izjema so seveda ZDA, kjer pentekostalizem uspeva zaradi dobro ustanovljenega, vzpostavljenega protestantskega pluralizma ter voluntarizma. Za Evropo pa je za neuspeh pentekostalizma značilen tudi faktor močnih etabliranih cerkva, ki zavirajo rast pentekostalizma, razen tam, kjer deluje manjšina svobodnih cerkva [*free churches*], kot je baptistična v Ukrajini in Romuniji (Anderson 2004: 83–84).

Thomas Ball Barratt, metodistični minister in pastor neodvisne svobodne cerkve v Oslu (Norveška), je bil spreobrnjen v pentekostalizem leta 1906 v New Yorku. Njegova cerkev [*Kristiania Bymission*] je leta 1907 postala center oživitve, od koder se je pentekostalizem širil in razširil po vsej zahodni Evropi in britanskih otokih (Anderson 1995: 233). Barrattove cerkve so bile striktno neodvisne in kongregacionalne, kar pa ni bilo značilno za Severno Ameriko, kjer se je razvijal hierarhični pentekostalizem (Anderson 2004: 84).

Portugalska je edina država v Evropi, kjer več kot 2 % njene populacije pripada binkoštni denominaciji. Deset evropskih držav ima več kot 1 % binkoštnih pripadnikov. Samo tri države – Irska, Finska in Norveška – imajo več kot 5 % populacije, ki pripada karizmatikom, in samo štiri države – Ukrajina, Britanija, Romunija in Rusija – imajo vsaka posebej več kot 400.000 binkoštnih pripadnikov celotne populacije. Barrett in Johnson v svoje statistike prištevata tudi neokarizmatike, s tem pa se spremeni statistična slika Rusije, Britanije, Italije in Ukrajine, ki prikazuje več kot 4 milijone pripadnikov v vsaki državi. Lahko rečemo, da realne statistike ležijo nekje vmes (Anderson 2004: 83).

Evropski pentekostalizem kot tudi pentekostalizem v Latinski Ameriki se razlikuje od severnoameriškega pentekostalizma. V Evropi in Latinski Ameriki je obdržal svojo neodvisnost ter razvil svoje korenine. Pentekostalizem v Evropi je bil že od samega začetka bistveno evropskega značaja, fenomena, saj je v nekaterih državah predstavljal oz. prikazoval dokaz rasti, ki ne vzdrži oz. ne potrjuje, opravičuje splošnega pojemanja evropskega krščanstva v 20. st. Prihodnost evropskega pentekostalizma, ki je predvsem neodvisen od izseljenih misijonarjev, še vedno izgleda obetajoče in mogoče je ravno ta binkoštna in

karizmatična oblika krščanstva tista, ki bo rešila cerkev od nerešujoče, neodločene pozabe na tem postkrščanskem kontinentu (Anderson 2004: 101–02).

2.7.3 BINKOŠTNIKI V AZIJI, AFRIKI IN LATINSKI AMERIKI

V Aziji, Afriki in Latinski Ameriki najdemo štiri oblike pentekostalizma (Anderson 1995: 233):

- Misijonske cerkve, ki so jih ustanovili misijonarji binkoštnih denominacij Severne Amerike in Evrope.
- Karizmatična gibanja v/znotraj [*mainstream*] nebinkoštnih denominacijah.
- Neodvisne/samostojne cerkve, ki so se odcepile od misijonskih cerkva ali nastale kot posledica le-teh.
- V celoti domača/prvotna/avtohtona gibanja.

Kljub opravljanju krsta v Sv. Duhu in prakticiranju karizem, je binkoštna avtentičnost zadnjih dveh oblik vprašljiva, predvsem s strani binkoštnikov in karizmatikov. To pa zaradi adaptacije ali toleriranja nekaterih verovanj in prakticiranja določenih stvari, kot npr. poligamija, čaščenje prednikov, nekrščanskih tradicionalnih religij. Ekspanzija pentekostalizma v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki leta 1950 sovпада z evangelizacijskimi kampanjami ameriških 'zdraviteljev' in pospešeno dekolonizacijo/odselitvijo in modernizacijo (Anderson 1995: 233–34).

2.7.3.1 LATINSKA AMERIKA

Rast pentekostalizma v Latinski Ameriki je najbolj nenavadna v vsej zgodovini krščanstva. Kar polovico klasičnih binkoštnikov celotnega sveta najdemo v Latinski Ameriki. Barrett in Johnson navajata, da je bilo v letu 2000 141 milijonov binkoštnikov/karizmatikov/neobinkoštnikov v Latinski Ameriki, od tega kar polovica v Braziliji. Te številke uvrščajo ta kontinent na prvo mesto, sledita pa mu Afrika in Azija. Glede na sedanjo rast lahko nekatere države Latinske Amerike do leta 2010 dosežejo večino pripadnikov [*evangelicals*], predvsem binkoštnikov. Znanstveniki prepoznavajo to množično gibanje za najbolj popularno, ki spreminja ter preoblikuje religijsko sliko, pokrajino te regije in ponuja religijsko alternativo za vse tiste, ki iščejo varnost v negotovi socialnoekonomski prihodnosti. Pentekostalizem je ogrozil tudi RKC, katere tradicionalna dominanca oz. dominantnost v Latinski Ameriki upada ter slabi. Kljub nasprotovanju le-te pentekostalizem v Latinski Ameriki prevladuje. Zanimivo

je tudi to, da imajo katoličani v Latinski Ameriki več tujih duhovnikov, kot pa imajo binkoštna cerkva tujih misijonarjev (Anderson 2004: 63).

Nekatere binkoštna denominacije v Latinski Ameriki so bile osnovane in ustanovljene kar nekaj let pred večinskimi denominacijami v ZDA, od katerih se je včasih zmotno, napačno domnevalo ter verjelo, da so se pojavile iz le-teh. Pentekostalizem v Latinski Ameriki je že imel svoj izvor, svoje začetke, medtem ko se je v S. Am. šele začel pojavljati. Skratka, gibanje na severu se pač distinktivno razlikuje od gibanja na jugu in nikakor ne smemo domnevati, da je le severnoameriška kreacija ali uvoz. To pa še posebej velja za Čile, Argentino in Brazilijo, ki skupaj tvorijo dve tretjini binkoštnikov celotne regije. Vpliv in vpletenost pentekostalizma Severne Amerike najdemo v Srednji Ameriki in Karibih, predvsem zaradi neposredne geografske bližine. Vendar pa so tudi tukaj razvili svoje oblike, ki se razlikujejo od severnoameriškega pentekostalizma (Anderson 2004: 63–64).

Pentekostalizem v Latinski Ameriki se je enormno razširil po letu 1940. V Braziliji sta leta 1910 Daniel Berg in Gunnar Vingren (švedsko-ameriška železarja) ustanovila [*Assemblies of God*], ki je dosegla rast 4 milijone pripadnikov. Istega leta je tudi Luigi Francescon (ustanovitelj pentekostalizma v Italiji) med italijanskimi imigranti ustanovil [*Christian Congregations of Brasil*] v Sao Paulu, ki šteje milijon pripadnikov. Leta 1950 nastane kar nekaj neodvisnih binkoštnih gibanj, ki štejejo okoli milijon pripadnikov. Binkoštniki v Braziliji štejejo okoli 6 milijonov pripadnikov (Anderson 1995: 234).

V Čilu je leta 1907 Američan Willis C. Hoover ustanovil [*Pentecostal Methodist Church*], od katere so se pripadniki odcepili ter organizirali [*Evangelical Pentecostal Church*], [*Pentecostal Church of Chile*] in [*Evangelical Methodist Pentecostal Church Reunited in Jesus' Name*]. Naglo naraščajoča gibanja v Čilu štejejo več kot milijon pripadnikov. (Anderson 1995: 234).

Dinamična, raznolika in kreativna binkoštna gibanja 20. st. so temeljito preoblikovala religijsko in socialno pokrajino Latinske Amerike in Karibov. Tako nacionalni kot tudi izseljeni pionirji oz. začetniki so ustanovili na stotine različnih binkoštnih denominacij in tako je Južna Amerika postala najbolj pentekostalistični kontinent na Zemlji s svojim lastnim distinktivnim karakterjem. Kljub občasne šibkosti, omejenih možnosti ter protislovnosti so gibanja rasla, se delila, pa tudi reformirala v cerkve, katere so ogrožale status quo, običajno zastopan s strani konservativnega katolicizma. Pri tem procesu izoblikovanja gibanj pa so

pomembno vlogo predstavljale skupine ter skupnosti, ki so zapolnjevale vrzel, nastalo zaradi socialnoekonomske in religijske dezintegracije in ponudile polno sodelovanje in podporo beguncem, brezdomcem ter marginaliziranim ljudem. Tako so le-ti postali nosilci družbenih sprememb in sčasoma tudi orodje politične moči, vpliva. Čeprav binkoštniki proaktivno nasprotujejo nazadnjaškim strukturam, konservatizem še vedno ostaja (Anderson 2004: 81–82).

2.7.3.2 AZIJA IN SREDNJI VZHOD

Azija, največji kontinent na svetu, prav tako z veliko religijsko-kulturno raznolikostjo, predstavlja več kot 9 % krščanske populacije v letu 2000 ali 313 milijonov pripadnikov. Rast pentekostalizma v nekaterih azijskih državah lahko označimo za eksplozivno. Če naredimo primerjavo, dobimo: 135 milijonov binkoštnikov/karizmatikov v Aziji, 80 milijonov le-teh v Severni Ameriki, 141 milijonov v Latinski Ameriki, 126 milijonov v Afriki in samo 38 milijonov v Evropi. Za Azijo so značilne predvsem spiritualno orientirane oblike krščanstva. Binkoštna in karizmatična cerkva v Aziji ter le-tem sorodne oz. zelo podobne cerkve v Afriki in Latinski Ameriki imajo distinktivno različen karakter, ki ga je oblikoval poseben, osebni kontekst raznolikih azijskih ljudi. Pentekostalizem v Aziji je obstajal že pred prihodom zahodnega pentekostalizma, zato karizmatičnega gibanja v Aziji ne moremo interpretirati na način [*three waves*] pentekostalizma v ZDA (Anderson 2004: 123).

Pentekostalizem so v Indijo prinesli ameriški in evropski misijonarji leta 1907. Gibanje se je širilo, razmah pa sledimo po letu 1940, predvsem zaradi ustanavljanja domačih, avtohtonih cerkva: [*Indian Pentecostal Church of God*], [*United Pentecostal Church in India*]. V Indoneziji so leta 1920 ameriški misijonarji ustanovili binkoštno gibanje na Baliju, nemški misijonarji pa na Javi. Po letu 1950 je avtohtoni pentekostalizem naglo narasel tudi s podporo kampanj ameriških zdraviteljev. Tukaj najdemo več kot 2 milijona binkoštnikov, od tega kar polovico v [*Bethel Church in Idonesia*]. Kitajsko zaznamuje leto 1908, Japonsko pa 1913. Kitajska danes predstavlja največje število binkoštnikov in karizmatikov (51 milijonov) v Aziji in najverjetneje tudi na svetu. Najbolj znana in številčna cerkev v Koreji je [*Yoido Full Gospel Central Church*], ki je do leta 1993 štela 700.000 pripadnikov in 700 pastorjev ter postala največja kongregacija na svetu (Anderson 2004: 132–38).

Rast pentekostalizma v južnih in vzhodnih regijah Azije predstavlja izredni pomen za razvoj krščanstva na tem kontinentu. Iz majhnih ter marginaliziranih sekt, ki so posledica

evangelijskih misijonarjev, je pentekostalizem postal najpomembnejši izraz azijskega krščanstva. Razširil oz. prežl je vse tamkajšnje denominacije ter ustvaril nove, ki so povsem azijske. Avtorji ga uvrščajo med vodilnega na svetu tako po vplivu kot tudi po obsegu in velikosti (Anderson 2004: 141).

2.7.3.3 AFRIKA

Binkoštna in karizmatična gibanja v Afriki postajajo dominantna oblika krščanstva. Na začetku leta 2000 je bilo 11 % populacije v Afriki karizmatikov. Danes Afriko označujemo kot kontinent, ki prispeva na svoj lasten razločen ter izrazit način k oblikovanju globalnega pentekostalizma. Termin [*Pentecostal*] se nanaša na različne afriške cerkve, ki poudarjajo delo, prisotnost Sv. Duha v cerkvah, še posebej zanesena, zamaknjena stanja, kot so prerokovanje, govorjenje v jezikih, zdravljenje in eksorcizem. Ti fenomeni so karakteristike binkoštnih in karizmatičnih cerkva tudi drugod po svetu, v Afriki pa so razširjeni po raznolikih krščanskih cerkvah – (AIC) [*African initiated churches*], znane kot [*prophet-healing*], [*Spirit*] ali [*spiritual churches*]; cerkve, ki danes dosegajo večjo rast od predhodne AIC. To so cerkve zahodnega klasičnega pentekostalističnega izvora, in nove, neodvisne oz. samostojne binkoštna in karizmatična cerkve in cerkvene službe [*ministries*], ki so se pojavile leta 1970. Klasični pentekostalizem v Afriko (Liberijo in Angolo) prodre leta 1907 z misijonarji iz [*Azusa Street*] in se razširi v skoraj vse afriške države, kjer do leta 1994 doseže več kot 4 milijone pripadnikov. Večina cerkva je pentekostalističnih. V južni Afriki so znane pod imenom [*Zionist*] po delovanju Dowiejevega gibanja iz Chicaga in [*Apostolics*] po klasičnem pentekostalističnem gibanju, iz katerega so vzniknili [*Apostolic Faith Mission*]. Za vzodno Afriko in nekatere dele zahodne Afrike so značilne spiritualne cerkve [*churches of the Spirit*], katere korenine segajo v obdobje oživitve oz. obnovitve afriških cerkva [*African Pentecostal revivals*] in v zahodni Nigeriji [*Aladura*] cerkve, za katere so značilne molitvene skupine [*people of prayer*], ki so posledica karizmatične molilne skupine [*Charismatic prayer group*], oblikovane znotraj anglikanske cerkve, kasneje pa so te cerkve bolj podvržene vplivom klasičnega pentekostalizma (Anderson 2004: 103–05).

Čeprav večino AIC lahko naslavljamo [*Pentecostal*], pa jih ima mnogo zelo malo povezav s klasičnim pentekostalizmom oz. se od le-tega zelo razlikujejo. Razlike, ki so opazne na zunaj: uporaba blagoslovljene vode pri 'zdravljenju', razni drugi simbolični ritualni predmeti, ki predstavljajo moč in zaščito, vladne oblike in hierarhični vzorci vodenja, ki včasih vključujejo dedno vodstvo/nasledstvo, kar ni nič nepoznanega, neobičajnega zahodnemu pentekostalizmu,

uporaba nekaterih afriških kulturnih praks in značilna svečana oblačila, halje oz. uniforme. Razlikujejo pa se tudi fundamentalno v samem pristopu do afriških religij in kulture, v liturgiji, zdravilni praksi in v unikatnem prispevku h krščanstvu v širšem afriškem kontekstu. Skratka, [*Pentecostal AIC*] v Afriki so cerkve, ki poudarjajo zdravljenje s pomočjo prerokov. Ena izmed največjih AIC na kontinentu je [*Church of Jesus Christ on Earth*] (Anderson 2004: 105–06).

Rast in razvoj binkoštnih, karizmatičnih in spiritualnih cerkva v 20. st. v Afriki lahko naslovimo kot 'afriška reformacija'. Dominantnemu pentekostalizmu v Afriki je sledila pospešena rast novih binkoštnih in karizmatičnih cerkva predvsem po letu 1970. Pri tem lahko opazimo upad moči starejših cerkva, ki pa se še vedno borijo za svoj obstoj. Eden izmed razlogov rasti binkoštnih in karizmatičnih cerkva je ta, da so le-te uspele tam, kjer zahodnim ustanovljenim cerkvam ni uspelo zagotoviti kontekstualiziranega krščanstva v Afriki. Uspešne so bile zato, ker so razvile svoje afriške korenine kljub že ustanovljenim cerkvam s strani zahodnih binkoštnih misijonarjev, in ker so zapolnile želje ter ambicije Afričanov – marginalizirane in depriviligirane družbe, ki se močno borijo vzpostaviti dostojanstvo, višji položaj ter lastno identiteto predvsem zaradi brutalnega kolonializma ter zatiranja. Skratka, afriški stil obredja, čaščenja, liturgije ter holističnega krščanstva nudi otipljivo, dotakljivo, jasno pomoč že v tostranskem svetu; združen z onostranstvom pa tvori unikatno afriško kontekstualizacijo krščanstva. Le-ta rešuje potrebe bolj obsežno kot uvoženo krščanstvo iz Evrope. Če se starejše cerkve ne bodo uspele posvetiti in popraviti svoje hibe, jim bo članstvo upadalo in bodo podlegli sekularni družbi in izginili (Anderson 2004: 121–22).

2.7.4 NEOBINKOŠTNIKI

Binkoštna in karizmatična gibanja so se vseskozi spreminjala, zanimivo pa je to, da so se ščasoma čedalje bolj oddaljevala od starih, zgodovinskih ali [*mainline*] cerkva. To pa ne pomeni, da so predstavniki teh cerkva hoteli le-te zapustiti, ampak je šlo za kontinuirano delovanje, na poudarku nove pentekostalistične izkušnje, z namenom prenoviti in revitalizirati cerkve, ki so bile že nekako same po sebi stare (zastarele) in utrujene. Razvijale so se mnoge nedominacijske cerkve ter organizacije, ki so delovale neodvisno od klasičnih binkoštnih denominacij. Tako se je po letu 1960 termin karizmatično gibanje razširil ter zajel tudi vse skupnosti izven denominacijskega ali klasičnega pentekostalizma. Novi termini, ki označujejo te nove cerkve so neobinkoštniki [*neopentecostals*] in neokarizmatiki [*neocharismatics*], lahko pa jih združimo pod termin neobinkoštniki [*New Pentecostals*], ker sorazmerno sledijo

novejšim izvorom oz. začetkom v zadnji četrtini 20. st. Termina se nanašata predvsem na katoliške in protestantske cerkve, ki so posvojile 'karizmatične' prakse v zadnjih desetletjih (Anderson 2004: 144).²⁸

Nova karizmatičnost je zajela vsa gibanja po svetu, predvsem z inovativnim načinom delovanja. Gibanja so se širila. [*The Jesus People movement*] je bilo obnovitveno karizmatično gibanje, ki je zajelo mlade ljudi leta 1967 na pacifiški obali. Na tisoče hipijev se je s pomočjo skupine, duhovništva v [*Christian coffee-houses*], kjer so nudili pomoč pri odvijanju odvisnosti od drog spreobrnilo v kristjane. Živel so v krščanskih komunah na ruralnem območju, hkrati pa so obdržali nekatere aspekte hipijevske subkulture. Do leta 1970 je gibanje štelo okoli 300.000 pripadnikov (Anderson 2004: 149).

V tem obdobju so značilno delovali tudi tv-evangelisti, ki so objavljali svoje nazore preko televizijskega medija. Kot primer lahko navedem CBN [*Christian Broadcasting Network*], ustanovljena leta 1959 s strani Pata Robertsona, in TBN [*Trinity Broadcasting Network*], ki je začela delovati leta 1973 na pobudo Paula Croucha (Anderson 2004: 150).

Neodvisnost novih karizmatičnih gibanj je rasla, predvsem po letu 1970, ko sledimo upad ter oslABLJENE VEZI karizmatičnega gibanja v starejših cerkvah. Pojavi se novo nenedominacijsko binkoštno in karizmatično gibanje, imenovano Obnovitveno gibanje [*Restoration movement*], ki deluje na principu hišnih srečanj in samostojnem vodstvu, duhovščini. Termina [*neopentecostal*] ali [*neocharismatic*] se sedaj uporabljata predvsem za označevanje nedominacijskih gibanj, cerkva, ki jih predstavljajo Pat Robertson, FGBMFI, CBN, TBN. Skupaj so leta 1979 ustanovili združenje neodvisnih cerkva in postali najhitreje rastoči segment binkoštnega in karizmatičnega gibanja (Anderson 2004: 155–56).

²⁸ V cerkvah zasledimo večje ali manjše preнове. Ta nova gibanja so zaznamovana s posebnim doživetjem Sv. Duha. Prvemu valu, ki se je začel na prelomu stoletja in ki je pripeljal do binkoštnega gibanja (ime je povezano s prvim izlitjem Sv. Duha na binkoštni dan – Apd 2), je sledil drugi val v letih 1960/61, ki se imenuje karizmatična prenova in deluje predvsem znotraj zgodovinskih cerkva ter uvaja nova doživetja v tradicionalne cerkvene, teološke in bogoslužne okvire. Hkrati pa sledimo po vsem svetu oživljanje binkoštna prenova, predvsem z nastankom svobodnih binkoštnih organizacij ter misijonske dejavnosti. Čeprav največkrat imenovane 'karizmatične' (in se uvrščajo v drugi val), se pravzaprav imenujejo novobinkoštna – neopentecostal. V vsem krščanstvu se je pojavila nova oblika pobožnosti, povezana s Svetim pismom (pogostokrat gre za fundamentalistični biblicizem) ter zavestno privzema biblično versko držo; človek v delovanju Duha doživi Jezusovo navzočnost. Posebne značilnosti binkoštna ter karizmatična verske drža so še: čaščenje in poveličevanje Jezusa Kristusa ter pričakovanje njegovega vodstva in njegovih čudežev v vsakdanjem življenju, doživetje njegove navzočnosti, goreča molitev ter hrepenenje po darovih Duha. »Močan vtis naredijo predvsem samoniklost, neposrednost in odločnost vere, ki je prelomila z vsemi formalizmi in cerkvenim tradicionalizmom« (Škafar 1998: 197). Darovi Duha so namenjeni vsem kristjanom, to pa pomeni, da je 'laik' bolje ovrednoten (Škafar 1998: 196–97).

Leta 1980 Peter Wagner predstavi svoj nov evangelijski termin [*Third Wave*], ki ga je skoval, ko je sledil [*two waves*] klasičnemu binkoštnemu in karizmatičnemu gibanju. Šlo je predvsem za nov poudarek na obnovitvi v ustanovljenih cerkvah na način Wimberjevega popularnega tečaja [*Signs and wonders*]. Evangelisti so z navdušenjem sprejeli nov koncept, ki se osredotoča na izkušnjo, doživljanje darov Duha kot del evangelizma in kot del krščanskega življenja, predvsem so tak način sprejele starejše cerkve v Britaniji. Novi interdenominacijski [*Alpha*] evangelijski program je odprl pot darovom Duha tudi mnogim nekarizmatičnim cerkvam (Anderson 2004: 158–59).

Leta 1990 se je razvil nov pristop [*cell church*], ki ga je utemeljil David Yonggi Cho v Seulu. Ta strategija se obširno uporablja v binkoštnem in karizmatičnem gibanju in je učinkovita v smislu ohranjanja kohezije v [*megachurches*], osredotoča se na domače skupine – [*home cell group*], ki predstavljajo žarišče pastoralne nege, učenosti in evangelizma (Anderson 2004: 159).

Afriko, predvsem Nigerijo in Gano, je zajela eksplozija novega pentekostalizma. Nove binkoštno in karizmatične cerkve so postale vodilni izraz krščanstva v Afriki. Svojo popularnost in navdušenje so vzbudile predvsem pri mladih ter izobraženih ljudeh, ki lahko nudijo tudi finančno podporo ter imajo občutek, da lahko tukaj zadovoljijo vse potrebe. Metode teh cerkva so podobne ostalim binkoštnim cerkvam: evangelizacija 'od vrat do vrat', hišna srečanja ali skupinska srečanja po domovih, taborska srečanja, pridiganje na vlakih, avtobusih, uličnih vogalih, na javnih krajih in organiziranje velikih 'šotorskih' prireditev po vsem kontinentu. Z dostopom do moderne komunikacije so postali popularni tv-evangelisti z zahoda, ki imajo svoje programe tukaj. Rast teh cerkva je zajela vse družbene sloje in je očitna tudi obiskovalcem, turistom. Majhna podjetja po vseh zahodnoafriških mestih se propagirajo oz. povečujejo svoj vpliv s krščanskimi slogani, npr. [*In the Name of Jesus Enterprises*] ali [*Hands of God Beauty Salon*]. S slogani so popisani tudi vsi avtomobili, dostavni avtomobili ter javni prevozi (Anderson 2004: 160–61).

Za ta nova oživitvena gibanja se ne da napovedati, ali bodo imela dolgoročni učinek v primerjavi z ostalimi velikimi zgodovinskimi oživitvami. Zgodovina karizmatičnih in [*Third Wave*] gibanj, ki sem jih predstavila, ilustrirajo Webrov princip delovanja v pentekostalizmu; ta revitalizirajoča gibanja sčasoma izgubijo svoj 'moment' in so tako izpostavljena bolj inovativnim momentom. Mnogi voditelji novih gibanj prihajajo iz prejšnjih, starih, pogostokrat pa s seboj pripeljejo nove ljudi, ki so odprti do binkoštno izkušnje. Mnoga

gibanja se institucionalizirajo ter razvijajo svoje denominacije; druga se dvignejo, dosežejo vrh, padejo ter izginejo. Nova gibanja posledično, vplivajo na stara in tako se njihov potencial za reformiranje in obnovo povečuje ter stopnjuje. Konstantna sprememba oz. spreminjanje je neizbežno. Nikjer drugje ni to tako opazno kot v tem novem pentekostalizmu oz. neopentekostalizmu, kjer proces obnovitve, institucionalizacije ter nadaljne spremembe, spreminjanja ne bo pojemal ali pojenjal, ampak bo podvržen nenehnim spremembam (Anderson 2004: 164–65).

3. PROTESTANTIZEM

3.1 REFORMACIJA

V času reformacije so bili darovi Sv. Duha nepoznani oz. o njih ni bilo sledi, razen občasnih sporočil s strani anabaptističnega gibanja, ki je veljalo za radikalni del protenstanzizma. Protestantske cerkve so še v večji meri nasprotovale »religijskemu entuziazmu« kot katoliška cerkev. Tudi reformatorja Martin Luter in Jean Calvin sta nasprotovala anabaptističnemu gibanju in njegovemu delovanju predvsem s tem, ko sta zanikala potrebo oz. izvajanje darov Sv. Duha (čudeži, govornjenje v tujih jezikih). Trdila sta, da je tovrstna manifestacija odveč in je zato poniknila. Takšna situacija je bila prisotna kar štiri stoletja (Anderson 2004: 23). Svoj prepoved oz. oživitvev, obnovitev pa binkoštniki dosežejo v 19. in 20. st. Reformacija je za binkoštnike pomembna v tem smislu, da največji pomen pripisuje *Svetemu pismu*, anabaptistično gibanje pa zato, ker iz njihovih korenin izvira teološka in eklesiološka praksa binkoštnih cerkev.

3.1.1 NASTANEK REFORMACIJE

Reformacijo ali versko prenovitveno gibanje so sprožile neurejene razmere v cerkvi in družbi ter povzročile krizo verskega in cerkvenega življenja v začetku 16. st. v Evropi. Reformacija se je začela v zahodni Evropi in je privedla do razkola – predvsem zaradi avguštinskega meniha Martina Lutera,²⁹ ter drugih, političnih vplivov v katoliški cerkvi – in do nastanka protenstanzizma. Tako so nastajale nove, od papeža neodvisne cerkve, temelj celotnega gibanja pa je bila prenova cerkve v duhu evangelijskega krščanstva oz. prvotne cerkve (Freljih 2003: 61).

Z objavo Lutrovih tez se je 'uradno' začela reformacija in postopno nastajanje luteranstva. Reformatorji so svoj nauk dokončno izoblikovali leta 1530 – augsburška veroizpoved ter se tako ločili od rimske cerkve. Reformacija pa je dosegla svoj vrhunec leta 1555 z augsburškim mirom, ki je uvedel načelo *cuius regio, eius religio* kar pomeni »čigar ozemlje – tega religija«. S tem je lahko katoliški vladar nekatoličane pokatoličnil, protestantski pa protestanil (Smrke 2000: 228). Reformacija se je iz nemških dežel širila tudi v druge države; v Švico, kjer jo je leta 1522 začel Ulrich Zwingli (cvinglijanstvo), nadaljeval pa jo je Jean

²⁹ Martin Luter (1483 – 1546) je bil menih, avguštinec, pripadnik reda, ki je gojil ponižnost in »mortifikacijo mesa«. Leta 1517 je nastopil s serijo tiskanih pamfletov, v katerih je poudarjal, da šteje le vera in ne zanašanje na relikvije, romanja, svetnike, dobra dela, zakramente in duhovščino; istega leta pa je v Wittenbergu objavil tudi 95 tez (Smrke 2000: 223).

Calvin leta 1536 (kalvinizem); razvijala pa so se tudi gibanja ljudske reformacije – prekrščevalci (anabaptisti), štiftarji (Frelih 2003: 61). Do sredine 16. st. so bile v protestantsko reformacijo zajete velike pokrajine: nemško govoreče dežele – na območju današnje Nemčije in Švice, pokrajine Češke in Moravske, Holandija in Anglija (1534), Danska in Skandinavija (kasneje Norveška), velik del današnje Poljske, Madžarske in Kranjska (Smrke 2000: 227).

Reformacija je tudi na slovenskem ozemlju pustila pomemben pečat. Prvo pomembno reformacijsko središče je nastalo leta 1523 v Trstu, leta 1525 pa tudi v Ljubljani. Zajela je plemstvo, meščanstvo, nižjo duhovščino in deloma tudi kmete. Luter je bil prvi, ki je slovenskim katolikom ponudil alternativo in jih soočil z drugačnim gledanjem na Cerkev kot ustanovo, predvsem pa na drugačno pojmovanje verskih resnic ter verskih vrednot. (Frelih 2003: 63).

Reformacija na slovenskem predstavlja prelomnico slovenskega naroda in njegovega stanja ne samo na verskem področju ampak tudi na šolskem, knjižnem, prosvetljskem ter posredno na gospodarskem in političnem (Kuzmič 2003: 17). S prevodom *Biblije* v slovenščino, s slovnico in s številnimi slovenskimi knjigami se je prebujala in rastla narodna zavest ter pogum Slovencev. Delovanje na kulturnem področju, predvsem dvig slovenščine na raven knjižnega jezika, ki je enakovreden jezikom drugih kulturnih narodov, je bil največji uspeh, ki ga je dosegla reformacija na Slovenskem (Frelih 2003: 63). »Značilnost slovenskega protestantizma je, da je Bog v svoji roki uporabljal za značilne premike v reformaciji na Slovenskem in spreminjanju duhovne klime svojega časa, pa najsi je bilo to v 16. ali 20. stoletju – posameznike, ne pa institucije, komiteje ali druga uradna telesa« (Kuzmič 2003: 17).

3.1.2 ZNAČILNOSTI LUTROVE REFORMACIJE

Te značilnosti hkrati štejem tudi za glavne značilnosti različnih protestantskih cerkva.³⁰

- Glavna verska avtoriteta je *Biblija (sola scriptura)*; posredništvo cerkve je nepotrebno, poudarja se individualni odnos vernika do boga.
- Božja milost je tista, ki odrešuje; zavrnejo se odpusti in podobne doktrine, za zveličanje niso potrebna dobra dela v smislu krščanskega pojmovanja.
- Vera sama je tisto, kar odrešuje (*sola fides*); odrešitev se doseže z vero in ne z zaslužki.

³⁰ Lutrove reforme v celoti pozemam po (Smrke 2000: 223–27).

- Univerzalnost duhovništva, ki vodi v večji pomen laikov; skupnost vernikov naj bo tista, ki postavlja in odstavlja duhovnike, ki so le funkcionarji. »To je bil izhodiščni protestantski radikalizem, ki naj bi pomenil tudi obuditev prvotnih organizacijskih oblik krščanstva, npr. kongragacijo« (Smrke 2000: 225). Posledično se ponekod ta oblika organizacije tudi uveljavi, vodijo jo laiki in je avtonomna. V cerkvenih službah se v protenstanzizmu uveljavijo tudi ženske, predvsem pri baptistih, metodistih, kongregacionistih, krščanskih znanstvenikih ter v episkopalni cerkvi in kasneje tudi v luteranski cerkvi.
- Nevidna cerkev; pomemben je neposredni odnos med vernikom in njegovim nevidnim poglavarjem Kristusom, medtem ko sta hierarhična institucija ter razkošna arhitektura popolnoma nepomembni ter nepotrebni.
- Poenostavljeno obredje; zmanjšano število zakramentov, protenstanzizmi ohranijo krst in evharistijo (zahvalni dar), ki jo imenujejo gospodova večerja ali spominska večerja, nekatera reformacijska gibanja pa znikajo vse zakramente ali pa radikalno spremenijo tiste, ki jih obdržijo – anabaptisti in baptisti menijo, da je otroški krst brez pomena, saj so samo odrasle osebe sposobne zavestno sprejeti vero.
- Drugačno pojmovanje evharistije; več različnih doktrin – Luter zagovarja doktrino o konsustanciaciji, Zwingli pravi, da je evharistija le simbolično dejanje spomina in ne pretvorba vina v kri ter hostije v meso oz. telo.
- Nepotrebost samostanov; reformacija zavrne katoliško srednjeveško hierarhijo poklicev, saj se verske zasluge lahko dosežejo tudi v posvetnih poklicih.

Luteranska cerkev augsburške veroizpovedi danes zajema več kot 50 milijonov pripadnikov (Smrke2000: 236).

3.1.3 ANABAPTISTI IN ŠTIFTARJI

Pomembno smer v času reformacije so oblikovali tudi kmetje, ki so v 16. stoletju predstavljali okrog 95 % vsega prebivalstva. Le-ti niso pristopili k uradni luteranski reformaciji, ampak so sestavljali različna gibanja t. i. ljudske reformacije. Anabaptizem ali prekrščevalstvo je bila ena izmed te smeri, ki se je začela v Zürichu v času reform U. Zwinglija leta 1523 in se je od tam širila v južno Nemčijo; prek Tirolske, Nemčije in Moravske na Koroško – Beljak, Štajersko – Bruck ob Muri, Gradec, Slovenj Gradec, in Kranjsko – Škofja Loka, Hruševo blizu Ljubljane. Pripadnike te smeri so protestanti in katoliki preganjali, obsojali na smrt ali pa jih kot sužnje pošiljali na galeje. Gibanje, katero je v svoji sredi štelo tudi nekaj meščanov in plemičev, je bilo do sredine 16. st. večinoma zatrto (Frelj 2003: 68).

Anabaptisti so se osredotočali na svoj nauk, ki je med drugim zahteval (Frelih 2003: 68):

- Ponovni krst vsakega vernika v zreli dobi, saj človek le tedaj lahko razume pomen vere in se spreobrne;
- evangelijsko enakost v družbenem redu;
- skupno premoženje;
- duhovništvo za ženske;
- strogo moralno življenje;
- *Sveto pismo* kot vrhovno avtoriteto življenja in nauka;
- ločitev cerkve in oblasti;
- demokratično urejanje cerkvenih in življenjskih opravil;
- zavračanje uporabe orožja in nasilja.

Vzporedno z anabaptisti pa so v prvi polovici 16. st. začeli delovati tudi šiftarji, ki so ustanavljali nove kapele, cerkve in romanja. Pripadniki tega gibanja so bili večinoma kmetje, pridružili pa so se jim tudi obrtniki. Cerkev, ki so jih gradili, so bile lesene, postavljene visoko na gričih ter samotnih jasih. Nekatere izmed njih je katoliška cerkev priznala in tako so se uveljavile kot pomembne božje ali romarske poti. Najbolj obiskovane v 17. st. so bile Nova Štifta pri Gornjem Gradu, Sveta Gora nad Solkanom ter Nova Štifta nad Ribnico na Dolenjskem. Posebna značilnost šestdesetih let 16. st. so posebni obredni plesi – t. i. skakaštvo ali skakači in samomučitelji ali martrarji oz. zamaknjenci – ki so se pojavili na šiftarskih romanjih. Za skakače, imenovane tudi kot novi šiftarji, je bilo značilno, da so se mučili, krčevito zvijali telo in oči, se metali na zemljo, pripovedovali o prikazovanjih ter zamaknjenih stanjih. Organizirani so bili kot svobodna verska skupnost, katere voditelji so bili laiki, med njimi tudi ženske. Razpolagali so s skupnim premoženjem. Na podlagi njihovih prikazovanj, predvsem svetnikov, Marije ali Kristusa, so na dotičnem mestu gradili cerkve in kapele. Šiftasko gibanje je bilo deležno nasprotovanj s strani katoliške cerkve in protestantov. Konec 16. st. je nadvojvoda Karel II. ukazal požgati kapele in odvzeti premoženje. Gibanje si je opomoglo v začetku 17. st., predvsem v Slovenskih goricah, vendar je skakaštvo leta 1630 dokončno zamrlo (Frelih 2003: 68–69).

3.2 PROTIREFORMACIJA

Nastanek reformacije in posledično protestantizma je bil usoden oz. nič kaj prijeten ter ugoden za vodilno, monopolno rimskokatoliško cerkev. Vsej tej zmešnjavi, za katero je v veliki meri odgovoren Luter, pa je sledil še nastanek različnih protestantizmov oz.

protestantskih cerkva. RKC na tovrstno situacijo odgovarja oz. reagira aktivno, in sicer s protireformacijo ali katoliško protireformacijo z namenom, da si povrne izgubljeno ozemlje ter izgubljene vernike ali pa vsaj prepreči napredovanje protestantskih heterodoksij. Šlo je predvsem za celoto ideoloških, političnih in vojaških akcij, ki jih je sprožila, vodila ter spodbujala RKC (Smrke 2000: 227). Odnos med protestantskimi cerkvami in RKC se stabilizira s koncem t. i. verskih vojn (1618–48) oz. z vestfalskim mirom iz l. 1648 (Smrke 2000: 232). Kljub velikemu trudu pa RKC vseeno ni uspelo zatreti protenstanzimov oz. širjenja različnih protestantskih cerkva.

Protireformacija v slovenskih deželah je bila blažja kot v nekaterih drugih deželah, nastopi pa ob koncu 16. st. in deluje po načelu izgon ali spreobrnitev. To je pomenilo izselitev ali pa povrnitev v katoliško cerkev. Značilni ukrepi, ki jih je izvajala protireformacijska komisija, so bili: zaplenitev ter požig knjig – v Ljubljani so leta 1600 požgali osem vozov knjig, razstreljevanje cerkva, pokopališč ter izgon predikantov ter voditeljev luteranov. Kljub preganjanju pa se protestanti ohranijo v Prekmurju, kjer jih varuje dunajski mir, ki so ga leta 1606 izposlovali protestantski Ogri – Madžari (Smrke 2000:235).³¹ To dejstvo pa pomeni, da protenstanzimi oz. protestantske cerkve na slovenskem ozemlju niso zamrle, ravno nasprotno, s svojim delovanjem so se ohranile v današnji čas.

3.3 DELITEV PROTESTANTIZMA

Protestantski tabor enostavno ni bil zmožen ohraniti enotnosti. Od samega začetka je prihajalo do oblikovanja številnih skupin, občestev in gibanj, ki so imele pri uresničevanju reformacije svoje lastne strategije (Küng 2004: 124). Izhodiščno protestantsko načelo biblije kot glavne avtoritete, ki jo lahko bere vsakdo in si jo tudi po svoje razlaga, je vodilo v različne delitve. Najbolj izrazite so bile v Veliki Britaniji in na Holandskem. Ponekod, npr. v Skandinaviji, pa tega monopolna protestantska cerkev ni dopuščala (Smrke 2000: 236).

Delitev protestantizma se razvije predvsem v tri značilne smeri; zgodovinski protestantizmi kot prvi val diverzifikacije, drugi val, in še tretji val – protestantski fundamentalizem. Z opisom teh delitev pa bom hkrati navedla oz. poudarila tudi vsa tista gibanja, ki predstavljajo

³¹ V času protireformacije so slovenski protestanti lažje preživeli, ker so bili pod oblastjo ogrske države. Avstroogrski cesar ni pomagal papežu v protireformaciji, ker so ga madžarski velikaši in zemljiški gospodje branili pred turško nevarnostjo. Zato so upoštevali »čigar ozemlje, tistega religija« in tako so protestanti v Prekmurju bili odvisni od svojih zemljiških gospodarjev, ali bodo pripadali evangeličanski ali pa reformirani cerkvi (Kuzmič 2003: 19).

pomemben doprinos k oživitvi binkoštnega gibanja ter binkoštnih cerkva, ki množični preporod doživijo v 19. in 20. stoletju.

3.3.1 ZGODOVINSKI PROTESTANTIZMI

S pojmom zgodovinski protestantizmi Smrke označuje tiste protestantizme, ki nastanejo ob nastanku reformacije (2000: 236). Tako že za časa Lutrovega življenja in njegovega delovanja pride do prvega razcepa protestantizma, in sicer na »levo« in »desno« reformacijo:

- »Levo« krilo reformacije radikalnih nekonformistov (»zanesenjaki«) setavljajo verska socialna gibanja, ki se zoperstavljajo tudi državnim oblastem povsod tam, kjer se čutijo preganjane. Sem sodijo kmečke vojne, ki jih je Luter obsodil, baptizem, ki mu nasprotuje Zwingli in iz katerega vzniknejo svobodne cerkve, zbrane na podlagi svobodnega pristopanja z lastnim cerkvenim redom in financiranjem, pri tem pa oblast nima nikakršne besede (Küng 2004: 124).
- »Desno« krilo reformacije pa predstavlja reformacijo oblastvene cerkve. Ker v reformirani cerkvi katoliški škofje niso bili več prisotni, jih nadomestijo deželni knezi, ki postanejo na svojem ozemlju vsemogočni. Tako reformacija v Nemčiji ni sledila modernosti, verski svobodi in francoski revoluciji, ampak avtoritarni cerkvi, državi in knežjemu absolutizmu (Küng 2004: 124).

Še ena delitev pa se zgodi med luteranci in »reformiranci«, ker se Zwingli z Lutrom ne strinja glede obhajila. Razvije svojo zvrst reformacije, ki jo kasneje utemelji Calvin, in sicer gre za zvrst reformiranega krščanstva, za sistematično novo zgrajeno strukturo cerkve, za celovito reformo nauka in življenja, in ne samo za prenovo (Küng 2004: 125).³² Francoz Jean Calvin (1509–64) ustanovitelj kalvinizma ali reformirane cerkve, [*reformed church*], izpostavi svoj nauk oz. idejo o vnaprejšnji izvoljenosti, predestinaciji, po kateri bodo le nekateri zveličani, in sicer tisti, ki jih je kot take že vnaprej izbral bog (Smrke 2000: 236). S tem naukom je seveda vsepovsod naletel na odpor, vendar njegovo pripisovanje veljave vsakdanjemu delu, praktičnemu udejstvovanju v življenju in dobri delom kot znamenjem izvoljenosti zagotavlja izhodišča oz. osnovo znameniti tezi sociologa Maxa Webra o protestantski etiki in duhu kapitalizma (Küng 2004: 125). Kalvinizem za Webra predstavlja dejavnik, ki spodbuja

³² »V nasprotju z luteranskim polovičarstvom naj bi reformacijo speljali dosledno do konca: od odprave razpela, slik in obrednih oblačil do ukinitve maše, orgel, cerkvenega petja in oltarja, prav tako pa tudi procesij in relikvij, birme in poslednjega olja, obhajilo pa naj bi slavili le štiri nedelje letno – skratka, konec srednjega veka« (Küng 2004: 125).

ekonomski razvoj kapitalizma. Več reformiranih cerkva danes zajema 32 milijonov pripadnikov (Smrke 2000: 237).

Tukaj moramo omeniti še unitarce, nekdanji sociniani, danes univerzalisti, kjer sta kot ključni osebi Italijana Lelio in Fausto Sozzini, ki ju katoliška inkvizicija obsodi herezije. Za unitarce je značilno, da zavračajo doktrino o Sveti Trojici (so antitrinitarični), o izvornem grehu in večni kazni, priznavajo pa očetovstvo Boga, bratstvo med ljudmi, moralno avtoriteto Jezusa in vero v končno zmago dobrega nad zlim. Nezaupljivi so do vsega, kar je nadnaravno. Ker nimajo nobenega predpisanga kredo, spadajo med t. i. nepredpisujoče cerkve in veljajo za eno najliberalnejših in racionalnih krščanskih cerkva, zaradi česar so trpeli preganjanje s strani RKC. Unitarci so danes organizirani v več kot 1.000 kongregacij in štejejo okoli 600.000 pripadnikov predvsem v ZDA in Kanadi (Smrke 2000: 238).

Tako se v sami reformacijski paradigmi med reformacijo ravijejo tri velike in različne zvrsti protestantskega krščanstva; luteranska, reformirana in svobodna cerkev, pridruži pa se jim še četrta, anglikanska cerkev (Küng 2004: 125). Le-te zgodovinske protestantske cerkve se uveljavijo kot državne cerkve, in sicer: angleška oz. anglikanska cerkev se uveljavi v Angliji, (danes zajema v Angliji in zunaj nje več kot 65 milijonov pripadnikov), luteranska v skandinavskih državah, kalvinistična oz. reformirana se uveljavi v delu Švice in na Škotskem, kjer se imenuje prezbiterijanska, uveljavi pa se tudi deloma na Holandskem. Iz raznih disidentskih³³ gibanj pa se razvijejo tudi nekatere nove protestantske cerkve (Smrke 2000: 238). Le te bom predstavila v okviru drugega vala delitve protestantizma.

3.3.2 DRUGI VAL DELITVE PROTESTANTIZMA

Tukaj je smiselno označevati tiste protestantske cerkve, ki so nastale v 17. in 18. st. predvsem zaradi nezadovoljstva nad institucionaliziranim, petrificiranim (okamenelim) državnim protestantizmom (Smrke 2000: 238).

Značilni so kvekerji, [*Quakers*] (tudi Društvo prijateljev, [*Society of friends*]), ki jih je ustanovil George Fox (1624–91) v Angliji. S svojo preroditveno izkušnjo [*born-again*] je leta 1646 pozival k osredotočanju na notranja občutja, na notranjo svetlobo [*Inner Light*], ki je prisotna v vsakem posamezniku. Tako za versko avtoriteto izpostavi notranje občutje Svetega

³³ Beseda disident izhaja iz lat. *dissidens* iz *dissidere*, ne strinjati se, pomeni pa kdor se idejno ne strinja s svojo versko ali politično skupnostjo ali se odcepi od nje (Verbinc 1974: 150).

Duha, kjer ima vsakdo tako moški kot ženska zmožnost postati izraz Svetega Duha (Smrke 2000: 238–39). Različne manifestacije Duha so bile prisotne; vznemirjenost, trepetanje, jokanje, vizije oz. razna videnja, prerokovanje, omedlevica, izčrpanost, oslabelost ter govorjenje v tujih jezikih (Anderson 2004: 23). Z neupoštevanjem *Biblije* kot obstoječega protestantizma, hierarhične cerkve (RKC), z zavračanjem suženjstva, neplačevanja davkov so bili obsojeni na zaporno kazen s strani državne anglikanske cerkve. Zavračajo tudi »pretiravanje« in »neskromnost« v govorjenju, oblačenju ter obnašanju. Podobno kot unitarci zavrnejo poseben kredo in zakramente. Nimajo vzpostavljenega klera in liturgije, ampak pri svojih obredih sedijo zbrani v [*meeting house*], kjer se pogovarjajo ter čakajo na navdih. Vodjo teh srečanj se izbere naključno oz. je vodja tisti, ki se čuti za to najbolj navdihnjenega. Danes je kvekerjev okoli 500.000 z večino v območju verskega liberalizma, manjša skupina pa je povezana s protestantskim fundamentalizmom (Smrke 2000: 239).

Pomembni pa so tudi metodisti, katerih namen je bil preroditi anglikansko cerkev. Idejni oče metodizma je bil disidentski anglikanski duhovnik John Wesley (1703–91). Njegov brat Charles je na Oxfordu ustanovil »Sveti klub«, klub pobožnih študentov, John Wesley pa je kasneje prevzel vodstvo. Razpravljali ter obravnavali so predvsem versko tematiko (Smrke 2000: 239). Wesley je svojo osebno izkušnjo doživel l. 1738, ki ga je napolnila z evangelijskim duhom. To doktrino, ki je pomembna za metodizem pa tudi za binkoštnike, je poimenoval [*second blessing*], [*Christian perfection*] ali [*perfect love*] (Anderson 2004: 26). Ta »izkušnja neskončne ljubezni« ga je spodbudila tudi k zavrnitvi Calvinove ideje o predestinaciji, saj je trdil, da je odrešitev odprta za vse, ki metodično delajo za zveličanje ter duhovno napredujejo predvsem z »izlivi Svetega Duha«. Metodisti imajo svojo značilno organizacijo, srečujejo se skupinsko in so povezani v kongregacijo. Vodijo jih laični neprofesionalni pastori skupaj s profesionalci, ki po vzoru popotniškega delovanja Wesleya potujejo od kongregacije do kongregacije. Najvišji hierarhi so škofje, ki v nasprotju s katoliškimi ne veljajo za zakramentalne posrednike. Obrede napolnjuje izrazita čustvenost, poudarjen je posebni odnos Jezusa do vsakega vernika in preroditvena [*born-again*] izkušnja. Nepogrešljiv del obreda pa so tudi himne. Metodistov je danes okoli 50 milijonov, organiziranih v več kot sto različnih cerkva (Smrke 2000: 239–40).

Tovrstno delovanje, karizme sledimo oz. se kažejo neprekinjene v 19. st. Tukaj bi rada omenila še druga gibanja, cerkve, ki so ohranile elemente karizmatičnega delovanja in s tem prispevale k obnovitvi, oživitvi binkoštnega gibanja oz. binkoštna cerkve. Predvsem je šlo za evangelijsko duhovno obnovo, ki so jo razglašali voditelji oz. ustanovitelji cerkva.

Edward Irving (1792–1834) je bil pridigar, duhovnik škotske presbiterijanske cerkve. Za njegovo cerkev v Londonu, natančneje v Glasgowu, je bilo značilno prakticanje karizmatičnih darov vključno s prerokovanjem in govorjenjem v tujih jezikih. Posledično se je takšno delovanje razširilo na preostale kraje in tako so ustanovili katoliško apostolsko cerkev [*Catholic Apostolic Church*], katere obstoj sledimo do leta 1879. V Nemčiji pa je v tem času nadaljevala karizmatično tradicijo nova apostolska cerkev [*New Apostolic Church*], ki se je l. 1863 odcepila od katoliške apostolske cerkve. Na Švedskem sledimo oživitev l. 1841, in sicer govorjenje v tujih jezikih. V Nemčiji je Johann Blumhardt (1805–80) vodil razne centre [*healing home*], kjer so se ljudje zbirali, da bi bili deležni ozdravljenja, pa tudi eksorcistične pomoči. Od sredine 18. pa do sredine 19. st. pa govorjenje v tujih jezikih, ozdravljenje, prerokovanje in zaneseno plesanje zasledimo pri severnoameriških shakerjih [*North American Shakers*]. Tudi mormoni so prakticirali govorjenje v tujih jezikih, a so to kasneje opustili. Oživitev, preporod pa je zajel tudi Rusijo in Armenijo l. 1855, a se je delovanje omejilo le na del oz. skupino pripadnikov na območju Črnega morja in so se imenovali binkoštni kristjani [*Pentecostal Christians*]. L. 1880 je krst v Svetem Duhu [*Spirit baptism*] prejela skupina armenskih presbiterijancev in se po tem dogodku povezala z ruskimi binkoštniki. Ko je enajstletni ruski deček prerokoval vpad Turkov na njihovo ozemlje, so ruski in armenski binkoštniki začeli odhajati v Severno Ameriko (to je bilo med 1900–12), kjer so ustanavljali svoje kongregacije (Anderson 2004: 24–25).

Pomembno gibanje, ki je vplivalo na binkoštnike, je bilo tudi gibanje za svetost [*Holiness Movement*] v 19. st. Določene značilnosti sta temu gibanju prispevala John Wesley, ustanovitelj metodizma in Wesleyjev teolog John Fletcher (1729–85). Ker sta oba veliko potovala, sta bila odprta za določene novosti. Na njiju je v veliki meri vplival zgodnji nemški pietizem,³⁴ ki je poudarjal pomembnost osebnega izkustva z Bogom ali krst v Svetem Duhu [*new birth*], obnovitev reformacijske doktrine o univerzalnosti duhovščine in moralno krepostno, asketsko³⁵ krščansko življenje. Stik z moravsko cerkvijo [*Moravian Church*] ter predvsem z njenimi misijonarji, pa je Wesleyja privedel do osebne izkustvene izkušnje oz. spreobrnitve, ki jo je doživel l. 1738 in tako izoblikoval svojo doktrino. Wesleyja lahko štejemo za ustanovitelja ter utemeljitelja gibanja za svetost, ki je bilo razširjeno v 19. st. v ZDA. Zgodnji metodizem pa je v ZDA predstavljal religijo *par excellence* s poudarkom na osebni svobodi, čustvenem elementu, predvsem pa je bila ta religija dosegljiva in dostopna

³⁴ Pietizem, lat. *pietas*, kar pomeni pobožnost. Pietizem je mistično gibanje med protestanti v 17. st., naperjeno proti hladnemu, racionalnemu pojmovanju krščanstva. V praksi je oznanjalo živo, čustveno pobožnost in dejavno ljubezen do bližnjega (Verbinc 1974: 544).

³⁵ Asket, gr. *asketes* kdor se uri v čem, iz *askein* uriti se. Pomeni naravno močnega človeka, ki se je odrekel mnogim življenjskim užitek; spokorniški način življenja; vzdržnost pri jedi, pijači ... (Verbinc 1974: 69).

ženskam, Afroameričanom in revnemu sloju. Wesley pa je zagovarjal kar nekaj togih zamisli in tako je prišlo do polarizacije znotraj metodizma na zahodu, in sicer je postal očiten razkorak med tistimi, ki so sledili Wesleyjevemu gibanju za svetost in tistimi, ki so ostali zavezani [*mainstream*] metodizmu (Anderson 2004: 25–26). Gibanje za svetost je bilo predvsem odgovor na obstoječi liberalizem in formalizem znotraj protestantskih cerkva. Zagovarjali so biblični literalizem (dobesedno branje *Biblije*), potrebo po osebnem izkustvu, doživetju oz. spreobrnitev vsakega posameznika ter z moralnega vidika popolno, izpopolnjeno, »sveto« krščansko življenje. Sčasoma pa so ta načela opustili. Nastale so [*Holiness*] cerkve, ki so organizirale druženja, srečanja po celem kontinentu. To so bila t. i. taborska srečanja [*camp meetings*]. Med l. 1895 in 1905 je bilo ustanovljenih več kot dvajset [*Holiness*] denominacij; božja cerkev [*Church of God*], zveza kristjanov in misijonarjev [*Christian and Missionary Alliance*], nazarenska cerkev [*Church of Nazarene*], cerkev romarjev za svetost [*Pilgrim Holiness Church*] (Anderson 2004: 27).

Evangeljska inspiracija pa je privedla do nadaljnjega razvoja binkoštna doktrine. Keswick, Torrey in Moody so podali drugačno razumevanje pomena krsta v Svetem Duhu. Predvsem ga niso več razumeli v smisli Wesleyjevega gibanja za svetost, ampak kot moč Duha, ki daje različne darove ter navdihuje obredna srečanja. Wesleyjev termin [*holiness*] nadomestijo z [*empowering for service*]. V tem obdobju pa je opazen tudi prehod od postmileniarizma, ki je zaznamoval zgodnje 19. st. k premilinearizmu oz. bližnjemu prihodu Kristusa (Anderson 2004: 28–29).

Naslednje gibanje, ki je prispevalo k nastanku binkoštnikov, je bilo t. i. božansko ozdravljenje [*divine healing movement*]. Večina binkoštnikov in karizmatikov verjame v božansko ali čudežno ozdravljenje, ki je dosegljivo z molitvijo in verovanjem v Jezusa Kristusa. Lahko rečemo, da je molitev za ozdravljenje ena izmed univerzalnih karakteristik tako pestrega in raznolikega fenomena, kot so binkoštniki. Najverjetneje predstavlja tudi glavni razlog za rast binkoštnikov v razvijajočem svetu. Čudežna ozdravljenja so se pojavljala v različnih zgodovinskih obdobjih, pri anabaptistih in kvekerjih, pri Wesleyu, tradicionalno pa so bila vpeta v pietizem. V 19. st. pa dosežejo svoj vrhunec. Pomembni voditelji, kot so bili Cristoph Blumhardt, Dorothea Trudel, Carrie Judd Montgomery, Charles Cullis, Alexander Dowie in drugi, so ustanavljali centre, kjer se je prakticirala molitev za ozdravljenje. Blumhardt je bil v svojem delovanju kot ozdravitelj in eksorcist tako uspešen, da je njegov sloves segal čez meje njegove države Nemčije. Prav tako so bili nekateri voditelji prepričani v svojo upešnost, svoj uspeh, da so zavračali medicino oz. kakršnokoli zdravljenje s pomočjo medicinske asistence.

Posebno dejaven pa je bil Dowie. Ustanovil je [*Divine Healing Association*], [*Christian Apostolic Church*], nekaj centrov blizu Chicaga, objavljala je časopis [*Leaves of Healing*], ki je bil poslan povsod po svetu in je razglašal o čudežnih ozdravljenjih, ki so se zgodila na Dowiejevih srečanjih. L. 1900 je ustanovil mesto Zion z 8.000 prebivalci kot poskus teokracije, ki je bila brezrazredna, pacifistična družba, rasno in spolno enakovredna, spodbujal in podpiral je medrasne poroke ter še posebej vse depriviligirane, širil pa je tudi misijonarsko delo. Leta 1905 je Zion bankrotiral, Dowie pa umrl (Anderson 2004: 30–33).

3.3.3 PROTESTANTSKI FUNDAMENTALIZEM

Protestantski fundamentalizem kot tretji val diverzifikacije protestantizma lahko opredelimo kot pojav, »ki je spodbujal nastanek novih protestantskih cerkva, uvajal je nove intradenominacijske oziroma intracerkvene delitve, poglobljala je medcerkvene/meddenominacijske delitve, v številnih primerih pa je sprožal povezovanje različnih cerkva/denominacij v širša gibanja« (Smrke 2000: 240). Pojavi se konec 19. st. v ZDA kot reakcija dela ameriškega protestantizma na različne pojave moderne dobe, ki so jih liberalno usmerjeni protestanti vpeli v svojo religijsko doktrino, medtem ko so se konservativno usmerjeni protestanti na iste pojave odzvali odklonilno. Nasprotja med njimi so bila očitna. L. 1895 so konservativni protestanti na srečanju v Niagri postavili t. i. 5 fundamentov vere, s katerimi so jasno nakazali na nezmotljivost svetih besedil, *Biblije*, na božanskost Jezusa Kristusa in njegove čudeže, na substitutivno teorijo Kristusove smrti, katere smisel je kazen za človekove grehe, v zameno – substitut pa je s smrtjo dosežena milost pri Bogu, na deviško spočetje Jezusa in na pojmovanje vstajenja kot telesnega vstajenja. V letih 1909–15 pa je nastal niz pamfletov z naslovi *Fundamenti oz. Temelji*, ki so prav tako predstavljali nazore konservativcev oz. fundamentalistov (Smrke 2000: 240–41).

Poudariti moramo, da ima izraz fundamentalizem pozitiven pomen s strani fundamentalistov, in da s tem izrazom označujemo tiste protestantizme oz. protestante, ki sledijo programu *Fundamentov* in se kot taki tudi prepoznavajo. S tem izrazom označujemo tudi verske organizacije in gibanja (krščanske ali nekrščanske), ki zagovarjajo temelje – fundamente svoje vere in nastopajo odklonilno do pojavov modernosti (kritično branje t. i. svetih besedil, etični relativizem, razna znanstvena spoznanja, ki ogrožajo versko tradicijo, ločenost cerkve in države) ter težijo k preobrazbi celotne družbe v skladu s svojimi nazori. Med fundamentaliste prištevamo binkoštnike, ki imajo po svetu več binkoštnih cerkva in štejejo več kot 100 milijonov pripadnikov (Smrke: 241–42).

Napetosti in nasprotovanja med fundamentalno in liberalno strujo pa so se ohranila do danes. V 30. in 40. letih se je med protestantskimi fundamentalisti uveljavila delitev na bojevitejše – fundamentalisti [*fundamentalists*] in na zmernejše – evangelijci [*evangelicals*]. V 70. in 80. letih so se spori še okrepili, in sicer zaradi novih razlogov: kontracepcijske tabletko, spremenjenega spolnega vedenja, roka, pornografije, feminizma ter novih pogledov na *Biblijo*. Fundamentalisti so na to odreagirali aktivno. Voditelji le-teh so v 60. letih nastopali ter delovali kot šotorski preporoditveniki [*tent-revivalists*], v 70. letih pa so svoje nazore zagovarjali preko radijskega in televizijskega medija in tako postali tv-evangelisti [*tv-revivalists*], pastori elektronskih cerkva. Leta 1980 so ljudje njihov verski program lahko spremljali preko 600 radijskih postaj, 30 televizijskih postaj ter preko raznih kabelskih TV-kanalov. S fundamentalizmom se uveljavi na desetine ognjevitih pridigarjev, med njimi tudi Billy Graham, Pat Robertson, Jimmy Swagart, Jim Bakker, Jerry Falwell, Oral Roberts (Smrke 2000: 242–43).

Izpostavila bi nekaj temeljnih razlik med liberalnim in fundamentalističnim protestantizmom, saj slednji v veliki meri zaznamuje ter opredeljuje delovanje binkoštnikov. Kot prvo in najpomembnejše vodilo, ki ga binkoštniki upoštevajo, je nezmotljivost *Biblije* in dobesedno razumevanje le-te – biblični literalizem. Poleg tega zagovarjajo stvarjenje v šestih dneh – t. i. kreacionizem, medtem ko liberalnejša struja priznava teorijo evolucije kot eno od možnih razlag nastanka življenja in človeka. Fundamentalisti svoja stališča, vrednote, etiko izpeljujejo iz nazorov daljne patriarhalne družbe in s tem zavračajo kakršnokoli relativiziranje biblijske vsebine. Ti nazori po njihovem prepričanju veljajo za vse čase in prostore. V nasprotju z liberalnimi protestanti zavračajo enakopravnost žensk v duhovniških poklicih. Predstavnica ženskega spola je vedno podrejena moškemu, torej je vse, kar ji pripada, samo podrejeni položaj. Boga pojmujejo kot transcendentnega, strogo razločenega od sveta. Svet sam po sebi je grešen, zato se je potrebno osredotočiti na nekaj oprijemljivega – na nebesa, ki predstavljajo prizorišče božje milosti. Napovedujejo ter pričakujejo drugi prihod Jezusa – t. i. adventizem in bitko pri Armagedonu, s katero bo dosežena zmaga nad Satanom ter vzpostavljeno tisočletno kraljestvo pravice oz. milenija. Fundamentalisti oživljajo magijo in čudeže v nasprotju s tradicionalnim in liberalnim protestantizmom, ki nastopa protimagijsko. Razlika pa je očitna tudi pri izvajanju avtoritete. Tradicionalni protestantizem temelji na tradicionalni avtoriteti, fundamentalizem pa je razvil karizmatično avtoriteto. Fundamentalisti prav tako nasprotujejo ekumenizmu – gibanju za zблиževanje različnih krščanskih cerkva. Pozitiven dejavnik liberalni protestanti pripisujejo ločenosti cerkva od države, saj ga smatrajo kot pomembnega za demokratičnost neke družbe, predvsem pa verske svobode.

Fundamentalisti pa so nasprotnega mnenja. Zavzemajo se za favoriziranje verskega konservatizma s strani države ter zahtevajo uvedbo molitve v javno šolo. To opravičujejo tako, da ločenost države in cerkve prikazujejo kot monopolnost »sekularnega humanizma«. Značilni so tudi po tem, da se politično angažirajo, medtem ko liberalni protestanti nasprotujejo neposrednemu povezovanju verske pripadnosti s političnimi preferencami. Fundamentalisti ustanavljajo razna versko-politična gibanja, npr. gibanje [*Moral Majority*], ki ga je l. 1979 ustanovil karizmatični J. Falwell, ki je s konservativnimi idejami, vrednotami ter akcijami skušal vplivati na izid volitev v ZDA. Za tovrstna gibanja je značilen predvsem antiintelektualizem, socialna nesolidarnost, rasistične prvine ter vzbujanje tradicionalnih ameriških strahov pred komunizmom in katolicizmom. Značilost fundamentalizma je tudi zavzemanje za obnovo davnih idealov, tradicij, t. i. [*restorationism*]. Ta element lahko najdemo pri delovanju politično-verske skupine [*New Christian Right*], ki obsoja liberalno politiko in jo krivi za razpad trdne družine, predpisane spolne vloge, skratka vseh tradicionalnih vrednot. Liberalni protestanti zagovarjajo ekumenizem – gibanje za zблиževanje različnih krščanskih cerkva, fundamentalisti pa temu nasprotujejo. Fundamentalisti so predvsem uspešni na jugu in na srednjem vzhodu, t. i. bible beltu, vendar jim svojega programa ne uspe uveljaviti v celoti (Smrke 2000: 244–46).

4. BINKOŠTNIKI V SLOVENIJI

Sami začetki oz. zametki binkoštna cerkve v Sloveniji segajo v Prekmurje, kjer je kot karizmatično gibanje, ki so ga sestavljali člani predvsem iz perifernega kmečkega območja, imela značilnosti najbolj enostavnih verskih skupin. Postopoma pa se je s pomočjo posameznikov ter njihove močne osebnosti razvijala v zahtevnejše oblike verske skupine (Kuzmič 2002: 11).

4.1 UMEŠTITEV BINKOŠTNE CERKVE V SLOVENSKE PROTESTANTIZEM

Pod pojmom slovensko protestantstvo ali protestantske cerkve v Sloveniji Kuzmič razume vse tiste verske skupnosti v Sloveniji, ki so izšle po svoji časovni kontinuiteti, teološki orientaciji in eklesiološki obliki iz reformacije v 16. st., ne glede na to, če se opredeljujejo za lutrovo, zwingli-kalvinovo ali anabaptistično smer v reformaciji (2003: 16). Protestantske cerkve pri nas zaznamuje predvsem delitev v dve skupini; evangeličanska in reformirana (oz. luteranska in kalvinska) cerkev in evangelijske cerkve (binkoštna, baptistična in krščanska skupnost bratov), ki svojo teološko in eklesiološko prakso črpajo iz gibanja anabaptistov, levega krila reformacije 16. st. (2003: 16). Tudi pri nas je bilo veliko pripadnikov anabaptističnega gibanja, nekaj časa celo več kot ostalih protestantov (2003: 16).

Kuzmič poudarja, da danes še ne moremo govoriti o skupni protestantski teologiji, lahko pa govorimo o teologiji posameznih protestantskih cerkva, res pa je, da so tudi teološke smeri znotraj iste protestantske veroizpovedi razdeljene (2003: 24). Binkoštna cerkev deli z ostalimi protestantskimi cerkvami skupno teološko osnovo, ki zajema tri točke: vera v Troedinega Boga, v Kristusa kot učlovečenega Boga in v vrhovno avtoriteto *Svetega pisma* kot razodete in zapisane božje volje.³⁶ Nadalje, krščanski nauk v protestantskih cerkvah zajema še svetopisemske resnice o stvarjenju, človeku in njegovem padcu v greh, odrešenju po veri v Gospoda Jezusa Kristusa, skupnosti kristjanov v cerkvi, o krstu in sveti večerji, svetosti, evangelizaciji sveta, večnem življenju in večnem pogubljenju. Skupna pa je protestantom tudi veroizpoved,³⁷ Gospodova molitev Očenaš in dva zakramenta, krst v vodi in Gospodova

³⁶ Med evangelijske in med protestantske cerkve prav zaradi izpuščanja teh treh osnovnih krščanskih resnic ali katere izmed njih ne prištevamo jehovovih prič, mormonov, adventistov ter drugih ekskluzivističnih skupin (Kuzmič 2003: 16, 24).

³⁷ NICEJSKO – CARIGRAJSKA IZPOVED

*Verujem v enega Boga,
Očeta vsemogočnega, Stvarnika nebes in zemlje,
vseh vidnih in nevidnih stvari.
In v enega Gospoda Jezusa Kristusa,*

večerja. Poseben poudarek pa binkoštna cerkev namenja še delovanju Svetega Duha v našem času v osebnem in cerkvenem življenju. Tako skupaj z ostalimi evangelijskimi cerkvami prakticira krst odraslih kandidatov –katehumenov s pogreznjenjem v vodo in biblijske opise eshatoloških dogodkov – predvsem milenijske in večnosti – razlaga fundamentalno in premilenijsko na trdni biblijski osnovi (Kuzmič 2003: 24–26).

Osnovne pojme ter znanje o Bogu so binkoštniki v Prekmurju pridobili pri verouku v svoji evangeličanski cerkvi. V svojem delovanju pa so poglobili nekatere verske resnice (Kuzmič 2003: 93–95):

- Zveličanje, odrešenje; do življenjske spremembe ne pride po krstu otrok, ampak po veri v Kristusa. Pomembna je osebna ter svobodna odločitev vsakega posameznika.
- Krst v Sv. Duhu s spremljajočo glosolalijo; binkoštniki so ta krst razumeli ne samo kot zgodovinski dogodek ampak tudi kot možnost in normo za kristjane vseh časov. Osebno doživetje prvih kristjanov jih je duhovno prevzelo ter spodbudilo na duhovno gorečnost in aktivno evangelizacijsko delo.
- Svetost; *Sveto pismo* je za binkoštnike predstavljalo glavno vodilo v sveto življenje. Izogibali so se vseh grešnih stvari, ki so bile v *Sv. pismu* prepovedane.

*edinorojenega Sina božjega,
ki je iz Očeta rojen pred vsemi vekmi
in je Bog od Boga, Luč od Luči,
pravi Bog od pravega Boga –
rojen ne ustvarjen, enega bistva z Očetom,
in je po njem vse ustvarjeno,
ki je zaradi nas in našega zveličanja prišel iz nebes.
In se je utelesil po Svetem Duhu iz Marije Device in postal človek.
Bil je tudi križan za nas,
pod Poncijem Pilatom je trpel in bil v grob položen.
In tretji dan je od mrtvih vstal, po pričevanju Pisma.
In je šel v nebesa, sedi na desnici Očetovi.
In bo spet prišel v slavi, soditi žive in mrtve,
in njegovemu kraljestvu ne bo konca.
In v Svetega Duha, Gospoda, ki oživlja,
ki izhaja iz Očeta in Sina,
ki ga z Očetom in Sinom molimo in slavimo,
ki je govoril po prerokih.
In v eno sveto, vesoljno in apostolsko Cerkev.
Priznavam en krst v odpuščanje grehov.
In pričakujem vstajenje mrtvih
In življenje v prihodnjem veku. Amen.
APOSTOLSKA VEROIZPOVED
Verujem v Boga Očeta vseмогоčnega, Stvarnika nebes in zemlje.
Verujem v Jezusa Kristusa, Sina božjega edinorojenega, Gospoda našega,
ki je bil spočet od Svetega Duha, rojen iz Device Marije, trpel pod Poncijem
Pilatom, bil križan, umrl in bil pokopan, šel je v smrtni kraj, na tretji dan je
vstal od mrtvih, šel je v nebesa, tam sedi na desnici Boga Očeta
vseмогоčnega, od tam pride soditi žive in mrtve.
Verujem v Svetega Duha, sveto vesoljno krščansko Cerkev,
občestvo svetih, odpuščanje grehov, vstajenje mrtvih in večno življenje. Amen. (Jošar v Kuzmič 2003: 25).*

- Cerkev in njeno poslanstvo; cerkev je s strani binkoštnikov razumljena kot skupnost božjih otrok, kjer ima osrednje mesto pričevanjska razsežnost, ki je poslanstvo in odgovornost vseh vernikov.
- Božansko ozdravljenje je možno doseči samo po veri v Kristusa in kot odgovor na molitev.
- Eshatološki dogodki; binkoštniki so zagovarjali premilenijski drugi Kristusov prihod.

V tem obdobju binkoštniki še niso imeli trdnega, zaokroženega sklopa sistematične teologije, ampak je njihova vera temeljila na evangeličanskih bibličnih temeljih, na osebnem izkustvu svetopisemskih resnic ter tistih, ki so jih s seboj prinašali gostujoči pridigarji in učitelji, predvsem misijonarji iz [*Assemblies of God*], ki so v tistem času kot binkoštna cerkev že imeli izdelano sistematično teologijo (Kuzmič 2003: 95–96). Tudi niso še ekumensko delovali v današnjem pomenu te besede, so pa ekumenizem izražali v svojem praktičnem vsakdanjem življenju, in sicer na socialnem in dobrodelnem področju. Po socialnem poreklu so bili predvsem kmetje in obrtniki, tako se je ekumenska dejavnost artikulirala predvsem v tem sloju prebivalstva, pomagali pa so tudi pripadnikom drugih ver, ki so živeli v njihovi bližini (Kuzmič 2003: 97).

4.2 VLOGA IN POMEN EVANGELIČANSKE CERKVE

Zgodovinske in doktrinarne korenine binkoštna cerkve v Sloveniji najdemo v zgodovinski kontinuiteti evangeličanske cerkve v Prekmurju, h kateri so pripadali prvi binkoštni kristjani. Od tod so črpali osnove krščanskega življenja – osebno in družinsko pobožnost z rednim vsakodnevnim branjem Svetega pisma, molitvami in rednim obiskovanjem nedeljskih bogoslužij. Po srečanju z binkoštniki, predvsem iz Amerike in Madžarske, pa so se odprli tudi za nadnaravno delovanje Sv. Duha, kar je pomenilo krst v Sv. Duhu, uporabo darov Sv. Duha – govorjenje drugih jezikov, preroštvo, božansko ozdravljenje po molitvi – in misijonarsko dejavnost (Kuzmič 2003: 16).

Za binkoštnike je evangeličanska cerkev predstavljala pomembno vlogo, saj jih je podpirala pri njihovem delovanju in jih vse do leta 1947 prištevala za del svoje cerkve, po tem letu pa so se ločili ter ustanovili svojo versko skupnost (Kuzmič 2003: 24). Prva tri leta so binkoštniki s strani evangeličanske cerkve bili deležni naklonjenosti, razumevanja ter tolerance, saj so bila tudi pri evangeličanih značilna hišna zbiranja ob *Sv. pismu*; pravzaprav pa so bila del njihove cerkvene zgodovine v 18. st. in takrat edini način, da so v obdobju protireformacije kot cerkev

sploh preživel. Do zaostritve je prišlo leta 1936, ko so v Veščici pričeli z izgradnjo molitvenega doma. To so evangeličani razumeli kot znamenje, da hišna bogoslužja prehajajo v eklesiološko obliko. Tako so jih obsodili za sekto, hkrati pa so jih poskušali pridobiti nazaj, v svojo cerkev. Očitki so se nanašali na to, da binškošno gibanje postaja gibanje »cerkev v cerkvi« (Kuzmič 2003: 82–84).

Uradnega stališča evangeličanska cerkev ni razkrila ali objavila in je kot tako ostajalo neznano, saj so po eni strani hoteli binškoštnike privedi nazaj na nivo povprečne evangeličanske vernosti, po drugi strani pa jih niso hoteli v celoti odvrniti od svoje cerkve, kjer so jih dolga leta duhovno vzgajali (Kuzmič 2003: 84).³⁸

Drugače pa je med prekmurskimi evangeličani prevladoval vpliv Troeltscheve tipologije; Cerkev predstavljajo evangeličani, sekto pa binškoštniki. Ta razmejitveni vzorec pa so poleg evangeličanov povzele oz. uporabljale tudi vse ostale večje cerkve nasproti manjšim in po njem oblikovale svoj odnos do njih (Kuzmič 2003: 87).

Zelo zanimiva, predvsem pa logična, je bila tudi miselnost evangeličanskih duhovnikov, da se lahko poleg binškoštnikov pojavijo tudi druge verske skupine, in če binškoštnike opredelijo kot nič slabega ter dovolijo delovanje binškošne skupnosti, bodo primorani tovrstno dejavnost priznati tudi drugim (Kuzmič 2003: 88).

4.3 PREKMURJE - ZAČETKI

Značilnost Prekmurja je prav gotovo izseljevanje. V prvi vrsti je prebivalstvo odhajalo zaradi turških vpadov – le-ti so ropali in požigali vasi ter del prebivalstva nasilno vodili s seboj. V 18. in 19. st. se je predvsem del evangeličanskega prebivalstva izselil zaradi verskih in političnih vzrokov. Le-ti so se že v prvi polovici 18. st. naselili v ogrsko županijo Somogy zaradi hudih verskih pritiskov v času protireformacije. Posledično pa so se v prazne madžarske vasi naselili priseljenci iz Prekmurja, ki so lahko svobodno izražali svoje versko prepričanje. V Prekmurju (19. in 20. st.) je bilo značilno izseljevanje zaradi socialno-

³⁸ Neuradno oz. neobjavljeno stališče evangeličanske cerkve pa je, da so se leta 1947 od evangeličanske cerkvene občine ločili Jožef Novak ter pet drugih družin iz Veščice, in ustanovili svojo versko skupnost z imenom Prekmurska krščanska duhovna skupnost. Ker pa je bil v Veščici sedež (1946) registrirane verske skupnosti krščanska duhovna cerkev (poznejša binškošna cerkev), je veljala ločitev za vse prekmurske binškoštnike in ne samo za tiste iz Veščice. Del binškoštnikov pa je vse do leta 1951 obiskovalo (redno ali občasno) evangeličanska bogoslužja v Murski Soboti (Kuzmič 2003: 85).

ekonomskih vzrokov; najprej sezonsko v Slavonijo, Vojvodino ter Madžarsko, sezonsko izseljevanje v Ameriko pa je že preraslo v izseljenstvo (Kuzmič 2003: 29–30).

Izseljenci iz okolice Murske Sobote so v Ameriki najprej prišli v stik z binško gibanjem; z veseljem so obiskovali tudi cerkev za priseljence (v mestu Milwaukee, Wisconsin), saj je bogoslužje potekalo v njim znanem, madžarskem jeziku. Tukaj se je veliko vernikov spreobrnilo ter prejelo krst v vodi in krst v Sv. Duhu (Kuzmič 2003: 31).

V tem času pa sta bila dejavna zakonca Mihok.³⁹ Kot ostali izseljenci sta tudi onadva prejela krst v Sv. Duhu, imela pa sta tudi močno željo posredovati evangelij svojim rojakom na Madžarsko. Ko sta prispela v svoj rodni kraj, je Ernest Mihok začel učiti ter razlagati *Sv. pismo*, žena, ki je imela dar ozdravljenja, pa je ozdravljala bolne (Kuzmič 2003: 33–34). Po smrti žene se je Mihok znova poročil, in sicer z Marijo Banfi, ter še naprej nadaljeval misijonsko delo. Skupaj sta potovala po Evropi, obiskala pa sta tudi Slovenijo (Veščico pri Murski soboti sta obiskala 30. 08. 1933) in Madžarsko. Poleg njiju so se tudi drugi priseljenci radi vračali domov iz Amerike. 23. 11. 1929 sta Jožef in Fana Novak kupila posestvo v Veščici, kjer so se kasneje zbirali, brali *Sv. pismo* ter molili (Kuzmič 2003: 35).

4.4 RAZVOJ BINKOŠTNEGA GIBANJA V LETIH 1933–41

Dejavniki, ki so imeli pomembno vlogo pri razvoju binško gibanja v Prekmurju, so bili predvsem (Kuzmič 2003: 39–40):

- Duhovna odprtost v Prekmurju

Po prvi svetovni vojni je delovalo veliko verskih skupnosti. Poleg večinske rimskokatoliške cerkve je na tem področju deloval tudi prekmurski seniorat evangeličanske cerkve, manjša kalvinska skupnost ob meji z Madžarsko, židovska skupnost, baptistični verniki, adventisti, jehovove priče, starokatoličani in binško gibanje.

- Pietistični vpliv

Preko Bratislave na Slovaškem (ki danes velja za močno pietistično središče) so evangeličanski duhovniki, ki so se tam izobraževali, tudi v Prekmurje prinesli ter vzbudili vernike k branju *Sv. pisma* ter k molitvi.

³⁹ E. W. Mihok je bil krščen v vodi v Detroitu leta 1914 in se je kot binško gibanje prvič vrnil v rojstno vas na Madžarskem skupaj z ženo spomladi leta 1926, kjer je ostal nekaj mesecev (Kuzmič 2003: 34).

- Angažiranost duhovnih delavcev

Predvsem Jožef Novak, Janez Vratarič ter E. W. Mihok so se povsem predali širjenju evangelija po prekmurskih vaseh, kulturnemu in ustvarjalnemu področju ter k izgradnji vaške skupnosti.

4.4.1 ZBIRANJE PRI NOVAKOVIH

Novakova kuhinja je leta 1933 postala središče oz. osrednji duhovni prostor poslušanja božje besede, aktivnih osebnih pričevanj ter medsebojne ljubezni med verniki in prijatelji. Verniki so se spontano zbirali ob večerih, molili, peli verske pesmi, E. W. Mihok pa je odgovarjal na zastavljena vprašanja o *Sv. pismu*. Po dveh letih, ob njegovem tretjem obisku,⁴⁰ je začel pridigati, sledila je skupna molitev (verniki so klečali) ter slavljenje Boga z dvigovanjem rok. Novim obiskovalcem je bila skupnost zanimiva zaradi novega ter drugačnega odnosa do Boga, ki je temeljil na osebnem izkustvu in iskreni ljubezni, ki so si jo verniki izkazovali (Kuzmič 2003: 42).

Posebno pozornost je binško skupnost namenjala tistim vernikom, ki so imeli psihološke in psihiatrične težave. Če je bilo potrebno, so pridigarji poleg rednih molitev uporabljali tudi biblični način osvobajanja – eksorcizem in tako je bil vernik ozdravljen ter osvobojen (Kuzmič 2003: 46).

Del bogoslužja je bil namenjen tudi načrtom in dogovarjanju o medsebojnem pomaganju, socialni pomoči ter obiskovanju bolnikov. Verniki so si med seboj materialno pomagali. Vernice pa so predvsem obiskovale bolne ter zanje skrbele, hkrati pa so ob tej priložnosti ali kateri drugi (npr. ličkanje koruze, delo na polju, itd.) pripovedovale o Jezusu, pele krščanske pesmi ter molile (Kuzmič 2003: 29–30).

Skupnost se je osredotočala tudi na tiste, ki so grešili. Za te je bilo pomembno določeno grešno dejanje popraviti ter se spreobrniti.⁴¹ Če je kdo povzročil materialno škodo, jo je moral tudi povrniti, če je kaj ukradel, je moral to vrniti, če pa so bile stvari javno znane, je bilo potrebno to javno priznati v cerkvi. Le na takšen način so grešniki lahko dosegli spreobrnjenje (Kuzmič 2003: 47).

⁴⁰ Zakonca Mihok sta Prekmurje obiskala trikrat; 30. 8. 1933 – 13. 4. 1934; 25. 7. 1935 – 17. 8. 1935; 9. 1. 1936 – 28. 4. 1936 (Kuzmič 2003: 41).

⁴¹ Grešno dejanje je predstavljalo oviro pri krstu v Sv. Duhu. Janez Vratarič ni prejel krsta v Sv. Duhu, vse dokler ni vrnil denarja v trgovini, ki mu ga je pred leti blagajničarka ob nakupu soda vrnila preveč. Ko je to storil, je še isti večer prejel krst v Sv. Duhu (Kuzmič 2003: 50).

Verniki so prakticalirali sveto, pošteno ter pobožno življenje. Izogibali so se nezakonitih naložb, kupovanju stvari nepoštenega porekla, odpovedovali so se alkoholu, kajenju, da ne bi s tem škodili svojemu telesu ali s tem pohujševali ostale vernike. Za tovrstno življenje je skrbelo vodstvo skupnosti, predvsem z rednim opominjanjem ali opozorili ter sklepi. Poudarek je bil na svetosti govorjenja (uporaba preišljenih besed in evangelijskih vrstic), na gorečnosti v molitvi (zahteva po goreči molitvi vseh prisotnih in ne določenega posameznika), na rednem prihajanju k bogoslužju (redno tedensko zbiranje ob nedeljah, sredah in petkih), na vzornem obnašanju v cerkvi (red in tišina; med bogoslužjem ni bilo dovoljeno pogovarjanje ali sprehajanje, složnost med tamburaško skupino ob izbiri zaigrane pesmi, opominjanje tistih posameznikov, ki izostajajo ali ne prihajajo redno k bogoslužju ter tistih, ki kakorkoli grešijo, izključitev iz skupnosti za en mesec pa je doletela tiste, ki svojih napak niso bili pripravljene priznati, jih popraviti ter se jih pokesati) (Kuzmič 2003: 47–48).

V tistem času je veliko vernikov prejelo tudi krst v Sv. Duhu. Prva oseba, ki je doživela krst s spremljajočim znakom govorjenja v drugih jezikih, je bila Karolina Perkič, in sicer 31. 12. 1933 v Novakovi kuhinji pri bogoslužju. Po tem dogodku so tudi ostali bili krščeni v Sv. Duhu, poleg tega pa so se dali krstiti tudi v vodi s pogreznjenjem ter na takšen način javno izrazili svoje spreobrnjenje in odločenost živeti za Kristusa v skladu z njegovo besedo (Kuzmič 2003: 49).

4.4.2 PREGANJANJE BINKOŠTNIKOV

Binkoštniki do vodilne evangeličanske cerkve niso imeli negativnega ali odklonilnega odnosa, ampak so redno obiskovali bogoslužja ter od evangeličanskih duhovnikov pričakovali pomoč, rešitev ali neko usmeritev pri premagovanju osebnih vprašanj ter dilem. Naleteli pa so na nerazumevanje, saj je pastoralna praksa evangeličanske cerkve skrbela samo za obrede v cerkvi, glede osebne rasti posameznikov pa se ni angažirala. Do binkoštnikov je evangeličanska cerkev izoblikovala mnenje, da so škodljiva sekta, ki se jo je treba izogibati. Dosegla pa je nasprotni učinek. Vse več ljudi se je odločalo obiskovati nedeljska binkoštna srečanja. Leta 1934 so binkoštniki s svojo številčnostjo vzbudili zanimanje ter pozornost cerkvenih oblasti, ki je posledično zahtevala obvezno udeležbo vernikov v evangeličanski cerkvi (Kuzmič 2003: 43–44).

Nestrinjanja do delovanja binkoštna skupnosti pa so prihajala tudi od drugje. Nekateri vaščani so se norčevali ter binkoštnike zasmehovali, premožnejši kmetje in gostilničarji so plačevali

hlapcem, da so metali kamenje ter razbijali okna med njihovim bogoslužjem, vzniknile pa so tudi govorice o nemoralnih početjih med verniki ter o dolarjih, ki jih naj bi binkoštniki prejeli ob obiskovanju bogoslužij. Nekatere binkoštnike so tudi pretepli. Temu je sledila še kazen in zapor Jožefa Novaka s strani evangeličanskih duhovnikov ter očitki, da so binkoštniki zapustili svojo pravo cerkev in potemtakem niso več verniki. Ob tem burnem dogajanju so binkoštniki izgubili interes za obiskovanje evangeličanske cerkve (Kuzmič 2003: 44–45).

4.4.3 MOLITVENI DOM V VEŠČICI

Glede na premajhnost dosedanjega prostora za zbiranje pri Novakovih se je binkoštna skupnost odločila za izgradnjo prostornejšega molitvenega doma. Zemljišče ter materialna sredstva so prispevali člani sami, nekaj denarne pomoči pa so dobili tudi iz Amerike. S tem projektom se je začela spreminjati tudi organizacijska podoba binkoštna skupnosti. Že na samem začetku je misijonar E. W. Mihok vpeljal prezbiterski, timski način dela in vodenja. Kuzmič poudarja, da je bila ta poteza izredno pomembna, saj so bile med verniki in vernicami zelo močne osebnosti, ki bi lahko delovale same po episkopalnem vzorcu. To pa naj bi vodilo v nepotrebno delitev oz. cepljenje dela (2003: 51–56).

Binkoštna skupnost je v svoje delo vključila tudi vernice (v tem se kaže razlika v primerjavi s tedanjo vodilno evangeličansko cerkvijo) ter s tem pospešila osebno evangelizacijsko dejavnost, hkrati pa preprečila nastanek neplodnih aktivnosti in medosebnih konfliktov (Kuzmič 2003: 56).

Zaradi vse večjega povezovanja z binkoštnimi kristjani drugod, so za uradnega predstavnika binkoštna skupnosti v Prekmurju leta 1938 izvolili Jožefa Novaka. Binkoštna skupnost v Veščici je z močnim evangelizacijskim delovanjem v letih pred drugo svetovno vojno pridobila videz cerkvene organizacije, vendar pri oblasteh predvojne Jugoslavije zakonsko ni bila priznana, saj so manjše verske skupnosti takrat uvrščali v rubriko sekt, le te pa niso mogle biti registrirane (Kuzmič 2003: 56–57).

4.4.4 IZOBRAŽEVANJE PRIDIGARJEV

Za službo pridigarja v binkoštni skupnosti v Prekmurju je bil najprej potreben božji klic (zgodno krščansko življenje ter pripravljenost služiti nevidnemu Bogu s služenjem vidnemu

človeku), biblično-teološka izobrazba⁴² (ki so si jo prvotno kot samouki pridobili z osebnim študijem, predavanji gostujočih pridigarjev,⁴³ kasneje pa tudi s primernimi seminarji) ter soglasnost skupnosti ob sprejetju pridigarjev za svoje voditelje (Kuzmič 2003: 57).

Pridigarji so svoje pridige, ki so predstavljale osrednjo točko bogoslužja poleg posameznih misli in dejstev, obogatili z različnimi svetopisemskimi citati. Sčasoma so iz začetnega pričevanjskega in molitvenega okvira (ki so ga uporabljali na prvotnih zbiranjih pri Novakovih) izoblikovali določen bogoslužni vzorec, ki je zajemal: petje (skupnemu, cerkvenemu petju so dodali še glasbene točke otroškega ter mladinskega pevskega zbora, pa tudi manjše zasedbe kot so solo, duet, trio); molitev po pridigi (zahvale, prošnje, slavljenje); branje *Sv. pisma*; pridigo (ki je bila poučna, spodbujajoča, tolažilna ter evangelizacijska); molitev (zahvala in prošnja za pomoč Sv. Duha); in skupno pesem, pobiranje dobrovoljnih prispevkov ter oznanila na koncu bogoslužja. V svoji skupnosti so opravljali tudi krst v vodi ter Gospodovo večerjo,⁴⁴ pogrebe pa je še vedno izvrševala evangeličanska cerkev (Kuzmič 2003: 58–59).

4.4.5 LITERARNA IN GLASBENA DEJAVNOST

Vsebinsko so bili tiski usmerjeni na evangelizacijsko in glasbeno področje. Evangelij so aktivno širili osebno s pričevanji in s pisano besedo v prekmurščini, madžarščini ter nemščini. Značilno je bilo, da so si tekste med seboj razdelili, nekatere pa so razposlali tudi po pošti. Na glasbenem področju pa so, poleg že uporabljene vokalne, razvili tudi instrumentalno glasbo (tamburaški orkester), pri čemer so instrumente kupili ali pa so jih izdelali sami (Kuzmič 2003: 61–62).

⁴²Za samoizobraževanje so poleg osnovnega učbenika – *Sv. pisma*, uporabljali še prvo izdajo *Nove zaveze*, ki ga je leta 1771 prevedel ter izdal Števan Kuzmič, peto in hkrati zadnjo izdajo *Novega zakona* v prekmurščini, ki je izšla leta 1928 v Beogradu, pet *Mojzesovih knjig* in *Jozuetovo knjigo*, ki jih je prevedel Janez Kardoš in so izhajale kot priloga evangeličanskega mesečnika *Düševni list* 1926–27, *Sv. pismo*, ki ga je prevedel Antonin Chraska – predvsem tretji ponatis iz leta 1931, hrvaško izdajo *Sv. pisma*, ki jo je po Daničić–Karadžićevem srbskem prevodu kroatizirala in izdala Angleška in inozemska biblijska družba v več izdajah, madžarski prevod *Sv. pisma* po Gasparju Karolyju, Jožef Novak pa je uporabljal tudi prvi del *Stare zaveze – Mojzesove* in *Jozuetova knjiga*, ki ga je leta 1939 izdala Mohorjeva družba (Kuzmič 2003: 57–58).

⁴³ Povezanost prekmurskih pridigarjev z ostalimi je bila predvsem enostranska. Tuji pridigarji so redno obiskovali Prekmurje, medtem ko so sami le malo obiskovali druge (Kuzmič 2003: 59).

⁴⁴ Binkoštniki so obred Gospodove večerje opravljali izven rednega bogoslužja, in sicer vsak prvi četrtek v mesecu. Udeležili so se lahko samo tisti verniki, ki so že bili krščeni v vodi in jih je skupnost prištevala kot redne člane. Gospodovo večerjo je v tistem času delil Jožef Novak, in sicer izjemoma, saj je bil rokopolozen ali ordiniran (posvečen) šele 21. 05. 1938, praviloma pa pridigar lahko opravlja cerkvene obrede šele potem, ko je posvečen (Kuzmič 2003: 63).

4.4.6 EVANGELIZACIJA

Evangelizacijska dejavnost se je iz Veščice širila tudi v okoliške kraje, predvsem na račun binkoštnih skupnosti, katere članstvo je rastlo, ter aktivnih delavcev na evangelizacijskem področju. Leta 1938 je binkoštna skupnost štela okoli 96 vernikov, kar je sorazmerno malo. To lahko pojasnimo s tem, da so bili kriteriji za sprejem članov v skupnost zelo strogi. Statistike pa so vključevale samo odrasle, v vodi krščene, duhovno ter akcijsko angažirane vernike. Otrok in mladine niso prištevali med člane, saj so krst lahko prejeli le odrasli verniki (Kuzmič 2003: 63).

Binkoštniki so evangelij v sosednje kraje širili preko osebnih stikov (med sorodniki ter prijatelji). V letih 1934, 1937 in 1938 so verniki, krščeni v vodi in/ali Sv. Duhu, prihajali k bogoslužjem v Veščico iz osemnajstih vasi.⁴⁵ Zaradi pomanjkanja duhovnih delavcev, ki bi lahko samostojno delali, se binkoštni nauk ni mogel povsod obdržati. Zato bom predstavila le tiste kraje, kjer so verniki uspešno opravljali binkoštno dejavnost.

4.4.6.1 ŠULINCI IN ŽENAVLJE⁴⁶

Leto 1934 pomeni začetek binkoštnega gibanja v tem severovzhodnem predelu Prekmurja. Evangelij sta v te vasi prinesla zakonca Fana in Jožef Novak, ko sta šla na obisk k sorodnikom. Leta 1937 so se na pobudo Jožefa Novaka v Šulincih odločili za organizacijsko oblikovanje binkoštnih skupnosti na podlagi organizacijskega, vsebinskega ter zapisnikarskega vzorca prvega sestanka binkoštnih skupnosti v Veščici. V tem letu je krst Sv. Duhu in/ali v vodi prejelo 50 vernikov, vendar pa je zaradi predvojne gospodarske krize članstvo upadalo, saj so se ljudje izseljevali ali pa odhajali na sezonsko delo v tujino (Kuzmič 2003: 64–69).

4.4.6.2 VADARCI

Evangelij sta v Vadarce prinesla Ivan in Karolina Perkič leta 1937. Na obisk sta prihajala predvsem k sorodnikom, k družini Štefana Šentavca. Tudi tukaj sta svojo pomoč ponudila Jožef Novak in Janez Vratarič iz Veščice, pa tudi drugi pridigarji in diakoni (Mihael

⁴⁵ Iz Veščice so posredovali evangelij v Kupšince, Rankovce, Polano, Brezovce, Lemerje, Predanovce, Sodišince, Črnelavce, Murske Črnice, Mlajtince, Noršince, na Gorico, v Mursko Soboto, Dolence, Puconce, Pečarovce in Vučjo Gomilo (Kuzmič 2003: 64).

⁴⁶ Pomembna oseba, ki je delovala na tem območju, je Štefan Grabar, ki se je leta 1956 poročil s pastorjevo hčerjo, se spreobrnil, 10. 03. 1957 bil krščen v vodi, 2. 01. 1963 pa v Sv. Duhu. Od leta 1965 pa vse do danes je pastor binkoštnih skupnosti v Ženavlju (Kuzmič 2003: 65).

Lovenjak, Franc Banfi, proti koncu leta 1939 pa tudi Ludvik Üllen). Bogoslužij se je prvotno udeleževalo okoli 20 članov. Kasneje, leta 1940, so se verniki zbirali v hiši krojaškega mojstra Mihajla Kuzmiča, in sicer vse do 6. 01. 1952, zatem pa so prostor na svoje stroške povečali in vse do sredine leta 1982 je bil tukaj sedež binkoštna cerkve Vadarci. Po tem letu so odprli novo cerkveno zgradbo, ki služi tudi v sedanje namene (Kuzmič 2003: 69–70).

Jožef Novak je bil tudi v Vadarcih pridigar in je skrbel predvsem za pridigarski podmladek ter v to službo uvajal domačine. Na bogoslužja v Vadarce so verniki prihajali iz okoliških vasi (tudi iz Nuskove in Slaveč), ob tem pa so morali nekateri prepešati tudi do trideset kilometrov (Kuzmič 2003: 72–73).

4.4.6.3 GRAD, GORNJI SLAVEČI IN NUSKOVA

Evangeljska vest se je širila, ljudje pa so prihajali k bogoslužjem iz več razlogov: iz duhovne potrebe, na povabilo prijateljev ali zgolj iz preproste človeške radovednosti. Za začetek binkoštnega gibanja na severozahodnem delu Prekmurja se šteje leto 1939, ko je Jožef Novak obiskal Nuskovo. Po poslušanju njegove pridige se je veliko ljudi spreobrnilo. Leto kasneje so ob njegovi pomoči uspeli vzpostaviti duhovno in organizacijsko binkoštno skupnost, za voditelja pa so izvolili Leopolda Kuzmiča (Kuzmič 2003: 73–77).

4.4.6.4 IVANJŠEVCI, VUČJA GOMILA IN FOKOVCI

Evangelij je iz Šulincev v Ivanjševce prinesla Sida Verban leta 1937. S svojimi obiski (predvsem sestre Terezije) je povzročila med ljudmi zanimanje, tako da je vas obiskal tudi Jožef Novak, ki je podrobneje razložil *Sv. pismo* ter vodil bogoslužja. Ker tukaj ni bilo veliko duhovnih delavcev, so verniki obiskovali bogoslužja v Veščici, včasih tudi Solarjevo družino v Fokovcih, ki je pripadala baptistični cerkvi. Pozneje se je Jožef Solar spreobrnil, prejel krst v Sv. Duhu ter se pridružil binkoštni skupnosti (Kuzmič 2003: 77–79).

4.5 BINKOŠTNE RAZMERE V SLOVENIJI VSE DO DANES

4.5.1 KRONOLOŠKA OPREDELITEV

Kaj lahko povemo o binkoštnih razmerah v zadnjih desetih letih? Glede na to, da uradnih statistik, ki so v binkoštni domeni, nimamo na voljo, je težko izdelati kakršenkoli prikaz,

tabelo ali graf, katere bi lahko analizirali ter časovno primerjali stanje ali razmere pred devetdesetim letom oz. osamosvojitvijo Slovenije in vse do danes.

Najprej bi predstavila delovanje binškošnega gibanja v Sloveniji po kronoloških sklopih, nato pa bom skušala s pomočjo pridobljenih podatkov, intervjujev, dokumentov opisati binškošne razmere v Sloveniji danes.

V času pred drugo svetovno vojno (1941) so binškošniki že imeli svojo razpoznavno obliko. Opredelimo jih lahko kot »laično poglobljeno pietistično gibanje, ki je imelo močan pneumatološko-karizmatičen naboj« (Kuzmič 2003: 99). Glede zbiranj, so do tega časa ohranili obliko hišnih srečanj z izjemo molitvenega doma v Veščici, drugod v Ženavlju, Vučji Gomili, Vadarcih in Nuskovi pa so se zbirali v stanovanjih posameznikov. Bili so ravno toliko številčni, da so lahko ohranjali medsebojno osebno povezanost. Bogoslužja so bila preprosta, improvizirana ter spontana, redno pa so peli, molili in poslušali pridigo. Poseben namen so izkazali tudi urejenosti; predvsem moški so se na bogoslužje pripravili že v soboto s tem, da so si očistili čevlje, pred prihodom so se obrili, umili, umazane predpasnike pa pustili doma (Kuzmič 2003: 99–100).

V času druge svetovne vojne (1941–45) se je Prekmurje priključilo Madžarski, s tem pa je delovanje binškošne skupnosti postalo strogo prepovedano s strani tedanje vlade. Uradno delovanje je binškošni skupnosti omogočila cerkev Svobodnih bratov na Madžarskem pod vodstvom uni. prof. dr. med. Ferenc Kissa, in sicer pod svojim okriljem. Ob koncu vojne so binškošniki oklevali med dvema opcijama – ostati pod okriljem cerkve Svobodnih bratov ali tvoriti samostojno binškošno cerkev – z nastopom Ludvika Úllena so izbrali drugo možnost (Kuzmič 2003: 103).

Povojna komunistična oblast v Jugoslaviji je zahtevala prijavo vseh verskih skupnosti. Binškošniki so svojo versko skupnost prijavili l. 1946 kot krščansko duhovno cerkev, pri tem pa so prekinili vse stike z evangeličansko cerkvijo in tudi niso več obiskovali bogoslužij kot je bilo to v navadi pred tem. Oblast, ki ni bila samo ateistična, ampak tudi nasilno antiteistična, je vse svoje sile naperila zoper vse verske skupnosti. Vrhunec tega (1951–52) se je manifestiral v onemogočenosti normalnega verskega življenja v Prekmurju in v zaprtju binškošnih cerkva. Stvari so se umirile šele po intervenciji kabineta predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita iz Beograda (Kuzmič 2003: 103–04).

Kot samostojna verska skupnost je bila binkoštna cerkev v Sloveniji prijavljena leta 1964, (v nekdanji Jugoslaviji je bila del binkoštna cerkve v SFRJ), po osamosvojitvi pa je postala samostojna binkoštna cerkev v Rep. Slov., ki je del svetovne binkoštna skupnosti. (Ouček v Škafar 1998: 307).

Duhovno prebujenje sta v Prekmurju l. 1960 zanetila, obnovila Ludvik Ūllen in Dragutin Volf, ko sta se vrnila ter pripovedovala o svojih izkustvih in opažanjih iz 5. svetovne binkoštna konference v Torontu, Kanada (1958). Prebujenje je doseglo svoj vrh na misijonarskem področju. Duhovni delavci so se iz Veščice preseljevali in ponesli svoje delo v druge kraje; Ludvik in Olga Ūllen sta se preselila v Zagreb (1960) od koder sta duhovno oskrbovala tudi binkoštna cerkev v Novem mestu; Mihael in Helena Kuzmič sta se leta 1966 preselila v Ljubljano in veljata za pionirja na tem geografskem področju; Jože in Ema Benko sta se leta 1967 preselila v Maribor, prav tako z namenom ustanoviti binkoštna skupnost; ter razni drugi duhovni delavci kot so prejšnji pastir binkoštna cerkve v Murski Soboti Karel Ouček in sedanji Štefan Kuzmič; žena pastorja koprskesa binkoštna cerkve Ida Veladžič, roj. Mauček (Kuzmič 2003: 104).

Leta 1968 beležimo predvsem povečan krst v Svetem Duhu (v treh tednih več kot sto vernikov) na račun obiska kanadskega evangelista Otta Kakoschke. Drugače pa je za to obdobje značilna bogata literarna in izdajateljska dejavnost v KBC Ljubljana, ki je bila edina slovenska lokalna cerkev poleg KBC v Veščici, ki je misijonarsko delovala in imela odločilen delež pri nastajanju lokalnih binkoštnih cerkva v Mariboru, Kopru, Bledu, Portorožu, Velenju, Ženavlju in Novem mestu.

Od leta 1986 naprej, se je bilo mogoče duhovno izobraževati tudi v Sloveniji (Seminar za intenzivno vzgojo in izobraževanje). To izobraževanje je potekalo v okviru KBC v Ljubljani, omogočil pa ga je Biblijsko – teološki inštitut v Zagrebu (Kuzmič 2003: 104–05).

Leta 1996 je binkoštna cerkev v Rep. Slov. ustanovila Evangelijski teološki center (ETC) z ravnateljem mag. Mihaelom Kuzmičem ter trivrstno dejavnostjo: dvoletni versko izobraževalni program za pridigarje evangelijskih cerkva, priprava in izdajanje biblične in teološke literature, raziskovanje binkoštna v ožjem ter protestantske v širšem okviru dediščine. (Ouček v Škafar 1998: 308)

Za Slovenijo sta značilni predvsem dve smeri nastanka binškošnih cerkva. Prva je Prekmurje, od koder je leta 1966 Mihael Kuzmič z ženo prišel v Ljubljano in tu začel pionirsko delo. Postopoma se je izoblikovala binškošna cerkev Center Ljubljana, s prvotnim sedežem v Mostah, kasneje na Ulici Miličinskega, po 1990. letu pa vse do danes je sedež v Šiški, na Celovški ulici 70. Mihael Kuzmič je bil pastor, skrbel pa je tudi za rast novih cerkva tako v bližnji okolici kot drugod; Izet Veladžić se je spreobrnil v Ljubljani in je danes pastor binškošne cerkve Izola–Koper. Tudi binškošna cerkev Bled je našla svoje zametke v Ljubljani. Vse binškošne cerkve v Sloveniji so nastale preko neposredne zveze s Prekmurjem, razen Novo mesto, ki pa pri nastanku ni vpeto v binškošno dogajanje v Prekmurju. Osrednja oseba, ključnega pomena pri nastanku binškošne skupnosti v Novem mestu, je bila Adela Brkić. Prve stike z binškošno cerkvijo je navezala v Osijeku med vojno. Tam se je kasneje spreobrnila ter prejela krst v Sv. Duhu. Njen mož Marko (po narodnosti Srb, služil pa je pri partizanih) je po vojni postal oficir in leta 1947 dobil prekomando v Novo mesto. Tako sta se z Adelo Brkić⁴⁷ leta 1948 preselila v Novo mesto in Adela je osnovala versko skupino, kateri se je pridružil tudi njen mož Marko, ki je bil dotedaj ateist. Prvi verniki so bili krščeni 21. 7. 1951 v potoku Težka voda v Novem mestu, »s čimer je bil po dolgem obdobju od časov reformacije znova postavljen temelj novomeške evangelijske cerkve.«⁴⁸ V tem obdobju komunističnega totalitarnega sistema se je Adela s svojo skupnostjo bila prisiljena skrivaj zbirati po gozdovih, poljih in domovih. Velikokrat so bili tudi preganjani ter zasramovani, razmere pa so se izboljšale, ko so dobili od tedanje oblasti možnost uradno se registrirati. Adela je sodelovala tudi z Ūllenom, saj je jugoslovanska zveza zadolžila zagrebško zvezo, da je skrbela za Novo mesto, Ūllen, pa je bil takrat predstavnik binškošne zveze Jugoslavije.⁴⁹

Leta 1986 je Adela kot pastor doživela izpolnitev svoje duhovne vizije, saj se je cerkev preselila v svoje sedanje prostore na Trdinovi ulici 27 (Grm) v Novem mestu, kjer sta bili ob 400-letnici Trubarjeve smrti obnovljeni kot kulturna spomenika cerkev iz leta 1675 in

⁴⁷ Adela Brkić, roj. Janković (1. 5. 1924 – 6. 11. 2006), se je rodila na Hrvaškem, šolo pa je obiskovala v Osijeku, kjer je družina takrat živela. Njena mati je po rodu izhajala iz nemške protestantske družine, oče pa iz rimskokatoliške. Poročila se je z Markom Brkićem, rodili pa so se jima štiri otroci, med njimi tudi Daniel, ki je zdajšnji pastor v Novem mestu. Adela je obiskovala evangelijsko cerkev v Osijeku, kjer se je 12. 5. 1946 krstila z bibličnim krstom v vodi (Dokument – biografski podatki Adele Brkić in podatki o nastanku binškošne cerkve Novo mesto).

⁴⁸ Pogovor s Tonijem Mrvičem, diplomiranim teologom, Kočevje, 22. 4. 2008 in dokument (biografski podatki Adele Brkić in podatki o nastanku binškošne cerkve Novo mesto).

⁴⁹ Na čelu binškošne zveze Jugoslavije so bili skoraj ves čas Slovenci, in sicer prvi predstavnik zveze je bil Jožef Novak, drugi Dragutin Volf (ni bil Slovenec), tretji Peter Kuzmič, za njim pa pa je sledil razpad jugoslovanske zveze ter izoblikovanje Slovenije, s tem pa tudi samostojne binškošne cerkve v Sloveniji. Superintendent, prvi po razpadu jugoslovanske zveze, je bil Karel Ouček in sicer vse do leta (okoli) 1996 (pogovor s Tonijem Mrvičem, diplomiranim teologom, Kočevje, 22. 4. 2008).

cerkvena hiša iz leta 1895.⁵⁰ Pastorsko službo je Adela Brkić prenehala opravljati leta 1992, po tem letu pa je delovala kot upokojeni evangelijski dušebrižnik. Pastoralno službo je leta 1992 prevzel njen sin, Daniel Brkić, okoli leta 1996 pa še superintendentsko službo po Karlu Oučku.⁵¹

4.5.2 BINKOŠTNA CERKEV DANES

Zadnje čase oz. že kar nekaj časa se govori, razpravlja, preučuje ter piše o religiji na način, ki je lasten ekonomiji in trgu potrošništva. Menim, da tudi binkoštniki pri nas ponujajo veliko, glede na njihovo pestrost oz. raznolikost, zagnanost ter pri nekaterih tudi inovativnost. Skušajo se približati realnemu človekovemu vsakdanjemu življenju, reševanju raznih problemov, prirejajo razne seminarje, koncerte, piknike, skratka poudarek je na družabnem življenju.

Kot prelomnico, ki je distinktivno začrtala mejo med tradicionalno binkoštno cerkvijo ter binkoštnim gibanjem, bi označila leto 1990 oz. 1991, tj. osamosvojitve Slovenije. Takrat se je Slovenija na novo rodila, določila nove temelje ter vzpostavila demokratičen sistem. Skratka, zanimiva je postala za vse nove stvari, tudi na religijskem ter duhovnem področju, saj so z vseh koncev sveta k nam kapljala razna duhovna gibanja, oblikovale so se razne nove verske skupine, veliko pa se jih je reformiralo ter nadelo novo ime.

Binkoštniki v Sloveniji so že od vsega začetka težili k ustanovitvi cerkve oz. institucije, ki bi temeljila na jasni ter razločni strukturi in hierarhiji delovanja. To jim je tudi uspelo. Na začetku majhno gibanje z značilnostmi najenostavnejših verskih skupin; s karizmatičnim voditeljem, spontanim bogoslužjem, s strogimi pravili, z nižjim slojem prebivalstva so vse do danes uspeli izoblikovati cerkev s kongregacijskim oz. prezbiterskim načinom vodenja, kar pomeni, da so organizirani po načelu samoupravnih verskih občin. Vsaka lokalna ali krajevna cerkev je avtonomna ter sočasno povezana z drugimi lokalnimi binkoštnimi cerkvami na svojem območju. Le-te vodi pastor (duhovniki in duhovnice) – pastori iz vseh lokalnih cerkev sestavljajo sinodo (najvišji cerkveni organ), s starešinstvom (odborom) vseh cerkvenih občin pa skupščino. Sinoda izvoli predstojništvo za dobo treh let, ti pa iz svojih članov izvolijo superintendenta. Tako pri nas 16 občin s 7 cerkvenimi središči (Ljubljana, Maribor,

⁵⁰ Dokument (biografski podatki Adele Brkić in podatki o nastanku binkoštna cerkve Novo mesto).

⁵¹ Kandidata za superintendentsko službo sta bila Mihael Kuzmič ter Daniel Brkić, izbran pa je bil slednji (pogovor s Tonijem Mrvičem, diplomiranim teologom, Kočevje, 22. 4. 2008).

Izola, Novo mesto, Murska Sobota, Velenje, Bled) predstavlja binkoštno cerkev v Rep. Slov., ki je »članica svetovne binkoštna zveze [*Assemblies of God*], s tem pa tudi članica [*World Evangelical Fellowship*], [*Pentecostal European Fellowship*], članica [*Conference of European Churches*], ekumenskega sveta Cerkev (pobudniki ekumenske dejavnosti so bili protestanti (1910), po 2. vatikanskem koncilu pa so se pridružili še rimokatoliki), [*Lausannske*] zveze za evangelizacijo sveta, članica mednarodnega društva za razdeljevanje Svetega pisma »Gideon«, članica Svetopisemske družbe Slovenije in članica opazovalka Sveta krščanska Cerkev v Sloveniji« (Internet 2).

V današnjem času se pravzaprav binkoštna cerkev v veliki meri približuje RKC. »Binkoštna cerkev ne verjame v ekskluzivnost, elitizem in sektaštvo. Je dialoška, strpna, »katholikos« (gr.) vsepovsod prisotna, obča, ni pa rimska. Najvišja avtoriteta je Božja beseda, *Sv. pismo* (po Lutru *Sola Scriptura*) kot nezmotljivo merilo cerkve, ampak samo v izvorni obliki, pri prevodih gre že za interpretacije. Nekateri očitajo protestantom, da je to njihov »papirnatik« papež.«⁵² Mogoče še največjo podobnost opazimo pri zakramentih in lahko rečemo, da gre za medsebojno priznavanje zakramentov, saj obred bibličnega krsta (pa tudi ostali) v binkoštni cerkvi ni tako drugačen od krsta v RKC, razlika je v tem, da binkoštna cerkev ne krščuje dojenčkov (RKC krsti tudi dojenčke), ker niti biološko niti mentalno niso sposobni tega prejeti, Daniel Brkić pa pravi, da »je bil krst vpeljan šele kasneje v cerkveni zgodovini – je izum cerkvenih očetov ali patristov, ki so s tem hoteli rešiti problem izvirnega greha.«⁵³ Binkoštna cerkev tudi ne prekrščuje, ampak krsti ponovno in tako samo potrdi že opravljen krst z osebno vero (če ima kdo željo, se lahko krsti s potopom v vodo, drugače pa se krščenca polijejo z vodo tako kot tudi v RKC). »Po nauku Evangelija in glede na prakso zgodnje krščanske Cerkve ne krščujemo niti majhnih otrok niti odraslih oseb, ampak krstimo samo tiste, ki osebno verujejo« (Internet 5).

Obredi in cerkveni prazniki binkoštna cerkve so: krst v vodi in Gospodova večerja, ki sta zakramentalna obreda, posvetitev otrok Gospodu, cerkvena poroka, maziljenje bolnikov z oljem, cerkveni pogreb, posvetitev duhovnikov, blagoslovitev novih cerkva; praznujejo pa nedeljo (Gospodov dan), advent, božične in velikonočne praznike, vnebohod, binkošti, dan reformacije, zahvalno nedeljo, novo leto (Internet 4).

⁵² Pogovor z Danielom Brkićem, cerkvenim glasbnikom, doktorjem teoloških znanosti, pastorjem, pesnikom, pisateljem, predavateljem, publicistom in superintendentom, Novo mesto, 28. 5. 2008.

⁵³ Pogovor z Danielom Brkićem, cerkvenim glasbnikom, doktorjem teoloških znanosti, pastorjem, pesnikom, pisateljem, predavateljem, publicistom in superintendentom, Novo mesto, 28. 5. 2008.

Zmotno je misliti, da binkoštna cerkev temelji samo na Svetemu Duhu, ostalo pa je ne zanima. Glede tega Daniel Brkić pravi: »Binkoštna cerkev je nastala na binkošti in binkoštna cerkev ni pnevmatocentrična, ampak je kristocentrična in samo ime binkoštna nima povezave s krstom v Sv. Duhu ali glosolalijo, ampak z rojstnim dnevom novozavezne krščanske cerkve, ki je bila na »pentecoste« (gr.) rojena – (to pomeni binkoštni). Torej ne gre za mistična, nadnaravna izkustva (trans, vizije, histerično, kričanje ...) ampak za karizmo (charisma – dar). Če pa se to pri verniku že pojavi, uradna cerkev temu reče ljudska pobožnost (videnja, prikazovanja) in tega ne priznava.«⁵⁴

Tudi RKC je odprla svoja vrata delovanju Sv. Duha predvsem po 2. vatikanskem koncilu, katerega namen je bil oz. je še vedno »osredotočanje na pomen laikov v cerkvi, sadovi pa so gibanja s specifičnimi poudarki, in sicer, da spominjajo na delovanje Sv. Duha, slavljenje, skratka, poudarek je na tretji božji osebi. Vsa gibanja, ki delujejo znotraj katoliške cerkve, morajo sprejeti nauk o katoliški cerkvi, duhovniško posvečenje ter priznati papeža.«⁵⁵ V Sloveniji v okviru katoliške karizmatične preнове v Duhu, ki je pred državo registrirana kot društvo, deluje 94 molitvenih občestev znotraj ljubljanske, mariborske ter koprške nadškofije ter celjske, novomeške in murskosoboške škofije (Internet 6).

Sodelovanja ter druženja katoliških karizmatikov (Prenova v Duhu) z binkoštno cerkvijo ni opaziti, ni jih pa tudi moč izključiti. V Mariboru v binkoštni cerkvi Emanuel bogoslužja obiskujejo tudi verniki Prenove v Duhu. Večji dialog ter sodelovanje poteka med binkoštno cerkvijo in RKC, vsekakor tudi na podlagi tega, ker je binkoštna cerkev članica oz. opazovalka SKCS-ja (Svet krščanskih cerkva Slovenije, ki ga sestavljajo poleg že omenjene binkoštna cerkve katoliška, srbska pravoslavna in evangeličanska cerkev), tesnejši stiki oz. vezi pa so se najverjetneje razvile tudi s podpisom sporazuma o pravnem položaju binkoštna cerkve z državo. Binkoštna cerkev je za evangeličansko in rimskokatoliško cerkvijo tretja verska skupnost, s katero je vlada sklenila tovrstni sporazum (leta 2004). Vsebina sporazuma podaja, da je binkoštna cerkev pravna oseba zasebnega prava, zagotavlja pa svobodo bogoslužja in verskega pouka, vzgojne dejavnosti, svobodo pri oblikovanju cerkvenih struktur in imenovanju njenih nositeljev, pri ohranjanju in navezovanju stikov, dostopu do javnih glasil in ustanavljanju svojih, pri ustanavljanju cerkvenih združenj, izobraževalnih in vzgojnih ustanov (status dijakov in študentov v teh ustanovah je izenačen s statusom dijakov in študentov v drugih javnih ustanovah), pri ohranjanju zgodovinske in kulturne dediščine, pri

⁵⁴ Pogovor z Danielom Brkićem, cerkvenim glasbnikom, doktorjem teoloških znanosti, pastorjem, pesnikom, pisateljem, predavateljem, publicistom in superintendentom, Novo mesto, 28. 5. 2008.

⁵⁵ Pogovor z Andrejem Sajetom, predstavnikom za stike z javnostjo, RKC, Ljubljana, 9. 5. 2008.

pastoralni dejavnosti v bolnišnicah, domovih za ostarele ter drugih sorodnih ustanovah, zagotovljena pa je tudi izenačitev njenih dobrodelnih organizacij z drugimi (Internet 8).

»Vladni sporazum dokazuje, da zares živimo v religijsko pluralni družbi, kjer veljajo načela demokratične enakopravnosti za veroizpovedi, ne glede na njihovo številčnost in vpliv« (Brkić v Košnjek 2004: 2). Menim, da sta v praksi še kako pomembna številčnost ter vpliv. Če to ne bi držalo, RKC v Sloveniji ne bi bila še vedno v privilegiranem položaju. S podpisom sporazuma je binkoštna cerkev postala enakopravna, vendar predvsem samo pred državo, saj se določene bonitete lahko uveljavlja samo na podlagi številčnosti oz. članstva. Članstvo binkoštna cerkve pa je s strani katoliške zanemarljivo. V Sloveniji naj bi bilo med 6.000 do 7.000 binkoštno evangelijskih vernikov skupaj z otroci ter simpatizerji po mnenju superintendenta Daniela Brkića. Pastor binkoštna cerkve Center pa pravi, da je v Sloveniji okoli 600 do 700 binkoštnih kristjanov, rast svoji cerkvi pa pripisuje v zadnjih treh letih (10 % letno) drugače pa je število binkoštnikov enako (ali celo upada) kot pred letom 1990. Medtem ko Daniel pravi, da se je število vseh iz leta 2001 iz 3.500–4.000 vernikov povečalo na 6.000–7.000 vernikov. To pa lahko primerjamo še s samooceno tistih, ki so iz binkoštna cerkve izstopili.

V Ljubljani so se okoli leta 1990 od binkoštna cerkve Center odcepile tri skupnosti; mednarodna krščanska skupnost, krščanski center Ljubljana in krščanski center Nova generacija. Na vprašanje, zakaj so zapustili svojo matično cerkev, navajajo razhajanje v viziji, zaradi različnih stilov, zaradi nestrinjanja z avtoritativnim vodstvom. Pastor Chris je poudaril, da delitev ne izvira iz drugačnega pojmovanja doktrine ali verovanja, ampak miselnosti, da lahko vsak ustanovi svojo skupino, kateri je lastna določena prioriteta voditelja; pastor evangelijske cerkve Kočevje, Toni Mrvič, pa je glede delitve ali odcepitve izrazil povečano težnjo po pripadnosti gibanju in ne hierarhični instituciji, podobni RKC: »Protestantizem mora težiti k posamezniku oz. mora se zanimati za posameznika, za človeka in ne za oblast, saj če protestantizem postane institucija, ki ima neko moč, potem to ni več gibanje. Bistvo protestantizma pa ni v moči, ampak v ohranjanju gibanja. V Sloveniji pa se kaže močna tenzija po instituciji.«⁵⁶ V pogovoru z Danielom Brkićem pa je možen vzrok temu drugje: »Tako kot v vseh cerkvenih tokovih, se tudi znotraj binkoštna cerkve pojavljajo določene frakcije. Zakaj? Ker ni episkopalno urejena kot RKC, ampak presbiterijsko oz. kongregacijsko. Binkoštna cerkev nima rigoroznih mehanizmov, kot so npr. ekskomunikacija (izobčenje) ali pa označitev s heretikom (krivoverec), kot jih imajo nekatere druge velike

⁵⁶ Pogovor s Tonijem Mrvičem, diplomiranim teologom, Kočevje, 22.4.2008.

zgodovinske cerkve, zato lahko prihaja do frakcij. V tem hipu, ko bi velike zgodovinske (muzejske) cerkve sprostile svoje mehanizme, pa bi se pokazala realna slika t. i. sektašenja.«⁵⁷

Vse tri skupnosti navajajo rast svojih skupin oz. cerkva. Evangelijska cerkev Kočevje, ki je včasih delovala pod okriljem binkošne cerkve Novo mesto, se je pridružila baptistični cerkvi »Beseda Evangelija« v Ljubljani. Glede članstva pa Toni Mrvič pravi, da je v Sloveniji okoli 1.000 evangelijskih kristjanov, od tega je 600 binkoštnikov, ki so pod zvezo (pripadajo tradicionalni binkoštni cerkvi v Sloveniji), 400 pa je takih, ki ji več ne pripadajo. Binkošne razmere zadnjih 10 let so nekako konstantne, po njegovem mnenju je opazen tudi upad članstva pri binkoštnih cerkvah, ki tvorijo enotno zvezo v Sloveniji, rast pa pripisuje vsem neodvisnim cerkvam, tj. tistim, ki so se odcepile od binkošne zveze.

Religijski trg v Sloveniji pa poleg že omenjenih izrazito binkoštnih gibanj bogatijo tudi druge skupnosti ali gibanja ali cerkve, ki so sorodne binkoštni cerkvi, vendar ne sodijo v tradicionalno ali klasično binkoštno cerkev v Sloveniji; krščanska cerkev Kalvarija v Celju, cerkev Jezusa Kristusa Živa voda, biblijski kristjani, cerkev Novo življenje ... Imenujemo jih lahko neobinkoštniki ali novi binkoštniki, saj so nekoč delovali v že obstoječih krščanskih zgodovinskih cerkvah in po besedah Mihaela Kuzmiča »nimajo niti svojih cerkvenih okvirov, ampak so del že večjega cerkvenega telesa, samo nastopajo kot gibanje, ponekod nastopajo kot samostojna gibanja v cerkvi ali izven cerkve.«⁵⁸

V Sloveniji imamo tako prisotne; tradicionalno oz. klasično binkoštno cerkev, karizmatike oz. katoliško prenovo, ki deluje znotraj rimskokatoliške cerkve, po letu 1990 pa tudi neobinkoštnike, ki v veliki meri delujejo izven cerkva in so samostojni ali neodvisni. Koliko članov lahko pripišemo katerim, ne vemo, zadovoljiti se moramo nekako z izjavami predstavnikov binkošne cerkve, karizmatikov ter neobinkoštnikov, ki štejejo 600 do 1.000 oz. 4.000 do 7.000 vernikov.

⁵⁷ Pogovor z Danielom Brkićem, cerkvenim glasbnikom, doktorjem teoloških znanosti, pastorjem, pesnikom, pisateljem, predavateljem, publicistom in superintendentom, Novo mesto, 28. 5. 2008.

⁵⁸ Delovni prepis izsekov zvočnega zapisa s pastorjem binkošne cerkve, dr. Mihaelom Kuzmičem, ki ga je opravil Gregor Lesjak (6. 12. 2003).

5. SKLEP

Binkoštna cerkev v Sloveniji po tipologiji sodi v klasični ali tradicionalni pentekostalizem, razvojno različen od ZDA, kjer je za denominacije značilno, da so nastale kot prostovoljna, volonterska združenja, neodvisna od kogarkoli, pri tem pa ni nobena religija ali denominacija izpostavljena privilegiranemu položaju, medtem ko so na Evropo, odnosno Slovenijo, značilno vplivali poleg skupnih korenin gibanja za svetost še Keswickovo gibanje, pietizem, prebujenje v Welshu ter močan faktor državne ali etablirane cerkve, ki je zaviralno delovala na rast pentekostalizma. Tako nastajajoča binkoštna gibanja v Evropi niso bila tako uspešna kot v ZDA, saj so se razvijala predvsem v okvirih že ustaljenih, zgodovinskih cerkva.

Binkoštno cerkev v Sloveniji bi označila kot denominacijo, uradno registrirano kot cerkev, ki predstavlja prehodno stopnjo med sekto in cerkvijo. Delovanje binkoštnega gibanja pa je v letih 1933 pa vse do leta 1946, ko so binkoštniki že pridobili razpoznavno cerkveno obliko, bilo osmišljeno v okvirih sekte. Zakaj?

Prva značilnost, s katero so se soočili tudi slovenski binkoštniki, je ta, da so v času reformacije ter posledično protestantizma odločno nastopili proti institucijam ter obstoječi dominantni religiji oz. cerkvi. S tem so pokazali nezadovoljstvo do legitimnega vodstva – do prevladujoče cerkve v obstoječi religijski tradiciji, ne pa tudi do obstoječe religijske tradicije. Prvo članstvo pri nas je temeljilo na ekskluzivnosti ter strogih kriterijih, pa tudi s pripadnostjo samo nižjim družbenim razredom oz. slojem, vodstvo pa je temeljilo na karizmatičnosti voditelja ter spontanostjo obredja. Binkoštniki v Sloveniji so tako kar nekaj časa delovali pod okriljem evangeličanske cerkve, nakar so se odcepili ter šli na svoje, to pa je tudi navsezadnje značilnost sekt. Le-te so predvsem dinamične ter zaradi svoje nestabilnosti nagnjene k spreminjanju. Sprememba lahko vodi k višji stopnji religijske organizacije, ni pa nujno. Binkoštnike pri nas danes označujemo kot binkoštna cerkev (v ZDA denominacija), kateri je uspelo vzpostaviti zadostno mero hierarhije, kongregacijsko in prezbitersko obliko vodstva, podprto s temelji ustaljenih oblik verskega življenja ter kontinuiteto tradicionalne krščanske cerkve. S podpisom sporazuma o pravnem položaju pa je postala enakopravna ali enako privilegirana s strani države kot evangeličanska cerkev in RKC.

Ali lahko govorimo o homogenosti binkoštna cerkve? Menim, da ne, kakor tudi o homogenosti RKC ne moremo govoriti. Obe navzven delujeta homogeno, drugače pa sta krepko razdrobljeni. Celotno evangelijsko gibanje je primerljivo katoliškimi redovi, razlika

je samo v tem, da pri evangelijskih kristjanih »na vrhu ni ene kape«, ne priznavajo papeža ali kateregakoli vrhovnega vodjo, medtem ko se katoliški redovi nahajajo »pod eno kapo« oz. imajo papeža. Mogoče je ravno zaradi tega elementa pri binkoštnikih bolj opazna razdrobljenost. Res pa je tudi, da RKC tiste, ki iz cerkve izstopijo, ekskomunicira, medtem ko se binkoštna cerkev od takih enostavno distancira ter jih ne prišteva več k svoji cerkvi.

V Sloveniji imamo kar nekaj takih skupin, ki so se okoli leta 1990 odcepile od matične binkoštna cerkve. Le te danes delujejo kot binkoštno gibanje, tipološko pa jih lahko označimo za neobinkoštnike in za te menim, da v Sloveniji predstavljajo oz. sodijo v NRG. Tako binkoštna gibanja, ki so od neodvisna od matične cerkve, kot tudi katoliški karizmatiki, ki delujejo pod okriljem RKC, so nastali z reinterpretacijo idej dominantnih religij – v tem primeru iz protestantske in katoliške tradicije. Razlika med njima je samo v tem, da prvi delujejo izven tradicionalnih hierarhičnih verskih okvirjev, zato jih lahko prištevamo med NRG, medtem ko drugim ravno to ustreza in jih zato uvrščamo med gibanje.

Binkoštniki oz. neobinkoštniki so tako stara (konec 19. in začetek 20. st.) in nova (nastala v drugi polovici 20. st.) religijska gibanja. Religijski so v tem smislu, ker imajo izdelano, čeprav ne povsem enotno, doktrino, teologijo, ki svojim članom nudi odgovore na osnovna vprašanja, svetovni nazor, čutno pripadnost, gorečo duhovnost ter izkustvo darov, za gibanje pa jih označujemo zato, ker zavračajo jasno strukturirano organizacijo, binkoštno cerkev. Včasih smo malo zmedeni glede nazivov, ker nam le-ti nekako ne povedo, ali gre za cerkev ali za neodvisno gibanje ali pa za gibanje, ki deluje znotraj zgodovinske cerkve. Vendar pripadniki binkoštnega gibanja pravijo, da naziv ne igra nobene vloge, pomembnejše je, da se ohranja gibanje in ne težnja k vzpostavitvi institucije. Moteč dejavnik predstavlja dejstvo, da tradicionalna binkoštna cerkev v Sloveniji v veliki meri postaja podobna ter s tem nefleksibilna RKC-ju, to pa naj bi bil eden izmed vzrokov, ki je botroval k delitvi. Odcepljene skupnosti nekako svojo matično cerkev, in ne binkoštna doktrine, krivijo za svoj odhod, na drugi strani pa predstavniki binkoštna cerkve poudarjajo, da so tovrstne delitve značilne in se pojavljajo praktično v vseh cerkvenih tokovih, binkoštna cerkev pa pri tem ni nobena izjema.

Današnje članstvo binkoštna cerkve v Sloveniji ne opredeljuje več prebivalstvo nižjih slojev, ampak pretežno srednji sloj, pa tudi del višjega sloja. Tudi pridigarji, pastori so danes izobraženi, tako da stvari niso več prepuščene naključju ali spontanosti. Binkoštna cerkve se lokalno še vedno razvijajo oz. širijo z namenom zaobseči celotno geografsko območje Slovenije. Mogoče bi ji tukaj lahko oporekali status cerkve po Wallisovi tipologiji religijskih

organizacij glede na to, da jih zastopajo pripadniki vseh družbenih slojev in niso tako tesno povezani z višjim razredom, kot npr. RKC, prav tako pa ne zajemajo vseh prebivalcev določenega geografskega območja kot RKC. To pa so glavne razlike, ki ločujejo denominacije od cerkva, obe pa sta z vidika družbe ugledni religijski organizaciji. Prav tako članstvo binkoštna cerkve ne temelji več na ekskluzivnosti, ampak je inkluzivno, kar pomeni, da so pripadniki binkoštna cerkve danes člani tretje pa tudi četrte generacije binkoštnikov.

Binkoštna cerkev v svetovnem merilu še vedno dosega rast. Novim članom je zanimiva predvsem zaradi tega, ker vse bolj postaja po meri ljudi, osredotoča se na njihove potrebe in stiske ter podaja nov, svež pristop k bogoslužju, ki je opremljen z novimi zvrstmi glasbe, novim načinom retorike, duhovnik pa lahko svoje klerikalno oblačilo po želji zamenja za kaj drugega. Nekaterim določena cerkev kot institucija predstavlja odpor in tako postanejo novi iskalci duhovne oskrbe na religijskem trgu. Binkoštna cerkev, kot tudi ostale cerkve protestantskega porekla, ne prakticira celibata, duhovnik se lahko poroči in si ustvari družino. Mogoče je ravno ta dejavnik tisti, ki pri vernikih vzbuja zanimanje za binkoštno cerkev, saj se tovrstni škandali (pedofilija in homoseksualnost) pojavljajo predvsem znotraj drugih krščanskih cerkva.

Vsi, binkoštna cerkev, karizmatiki in neobinkoštniki, navajajo rast članstva oz. vernikov. Na vprašanje o točno določenem številu članstva so se nekako vsi temu spretno izognili ter raje govorili o vernikih – koliko jih obišče nedeljska bogoslužja, enormen obisk je ob raznih prireditvah ali koncertih, veliko pa je tu tudi simpatizerjev, pa tudi rimskokatoliških obiskovalcev. Tako je danes v Sloveniji vseh binkoštno-evangelijskih kristjanov skupaj okoli 6.000 do 7.000, nekateri pa so skromnejše zaokrožili število na 600 do 1.000 pripadnikov.

6. VIRI IN LITERATURA

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE:

- Anderson, Allan (2004): *An introduction to Pentecostalism: global charismatic Christianity*. Chambridge: Chambridge University Press.
- Anderson, R. Mapes (1995): Pentecostal and Charismatic Christianity. V Mircea Eliade in Charles J. Adams (ur.): *Encyclopedia of religion*, 229–235. New York: Macmillan Library Reference.
- Bajec, Anton (1970–91): *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Blanchard, John (1989): *Preberimo Evangelij po Marku*. Koper: Kristusova binkoštna cerkev.
- Boff, Leonardo (1986): *Cerkev: karizma in moč: razprave o bojeviti ekleziologiji*. Maribor: Založba Obzorja.
- Čož, Nina (1994): *Verske skupnosti v Sloveniji*. Ljubljana: Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti.
- Einspieler, Klaus (1998): *Neznani Bog? Delovanje Svetega Duha v Cerkvi in svetu*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- Grabner-Heider, Anton in Jože Krašovec (1984): *Biblični leksikon*. Celje: Mohorjeva družba.
- Haralambos, Michael in Martin Holborn (1999): *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- Kuzmič, Mihael (2003): *Prvih sedem let: (Binkoštno gibanje v Sloveniji v letih 1933–1941)*. Ljubljana, Osijek: Duhovno obzorje, Evandeoski teološki fakultet, Institut za protestantske studije.
- Küng, Hans (2004): *Katoliška cerkev: kratka zgodovina*. Ljubljana: Založba Sophia.
- Nelson, Peter Christopher (1997): *Osnovni nauki Svetega pisma*. Murska Sobota: Založba Zarja.
- Polajnar Frelj, Nataša (2003): *Slovenski verski muzej. Zgodovina krščanstva na Slovenskem. Vodnik po stalni razstavi*. Stična: Slovenski verski muzej.
- Smrke, Marjan (1996): *Religija in politika. Spremembe v deželah prehoda*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Smrke, Marjan (2000): *Svetovne religije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- *Sveto pismo stare in nove zaveze* (1994): Ekumenska izdaja z novim prevodom Nove zaveze. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

- Škafar, Vinko (1998): *Verstva, sekte in novodobna gibanja*. Celje: Mohorjeva družba.
- Veladžič, Izet (1993): *Spoznaja*. Koper: Evangelijska Cerkev – Binkoštna cerkvena občina Koper.
- Verbinc, France (1974): *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

ČLANKI V REVIJAH OZIROMA ZBORNIKIH:

- Črnič, Aleš (2003): Odnos sodobnih družb do novih religijskih gibanj. *Teorija in praksa* 40 (1), 117–135.
- Črnič, Aleš (2001): Razumeti sodobno duhovno veleblagovnico. *Časopis za kritiko znanosti* 29 (202–03), 87–89.
- David Okorn, ur. (2007): *Evangelijski Rumeni vodnik*. 4. izdaja. Izola: Upanje d.o.o.
- Košnjek, Jože (2004): Sporazum za Binkoštno cerkev. *Gorenjski glas* 57 (22), 2.
- Lesjak, Gregor in Aleš Črnič, ur. (2001): Nova religijska in duhovna gibanja: izziv sodobni družbi in državi. *Teorija in praksa* 38 (6), 979–1158.
- Potrata, Barbara (2001): Nova religijska in duhovna gibanja: izziv sodobni družbi in državi. *Teorija in praksa* 38 (6), 1144–1156.

INTERNETNI VIRI:

- Internet 1: Evangelijska cerkev Novo mesto (2005): *Kdo smo. Zgodovinski podatki in statistika*. Dostopno na <http://www.evangelijska-cerkev-nm.si/> (18. oktober 2005).
- Internet 2: Evangelijska cerkev Novo mesto (2005): *Kdo smo. Binkoštna cerkev pri nas*. Dostopno na <http://www.evangelijska-cerkev-nm.si/> (18. oktober 2005).
- Internet 3: Evangelijska cerkev Novo mesto (2005): *Kdo smo. Zakaj je binkoštna cerkev evangelijska*. Dostopno na <http://www.evangelijska-cerkev-nm.si/> (18. oktober 2005).
- Internet 5: Evangelijska cerkev Novo mesto (2005): *Kdo smo. Kaj binkoštna cerkev ni*. Dostopno na <http://www.evangelijska-cerkev-nm.si/> (18. oktober 2005).
- Internet 4: Evangelijska cerkev Novo mesto (2005): *Kdo smo. Naše verovanje*. Dostopno na <http://www.evangelijska-cerkev-nm.si/> (18. oktober 2005).
- Internet 6: Prenova v duhu (2008): *Katoliška karizmatična prenova v Sloveniji*. Dostopno na <http://www.prenova.rkc.si/> (22. april 2008).

- Internet 7: Urad Vlade RS za verske skupnosti (2008): *Podatki o registriranih cerkvah in drugih verskih skupnostih*. Dostopno na <http://www.uvs.gov.si/index.php?id=481> (22. april 2008).
- Internet 8: Ivelja, Ranka (2004): *Za evangeličani in katoliki še binkoštniki*. Dostopno na http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/76848 (28. maj 2008).

DRUGO:

- Aleš Črnič (2003): *Delovni prepis izsekov zvočnega zapisa pogovora s pastorjem binkoštnice cerkve, dr. Mihaelom Kuzmičem, ki ga je opravil Gregor Lesjak, 6. 12.*
- Toni Mrvič (brez podatka): *Dokument – biografski podatki Adele Brkić in podatki o nastanku binkoštnice cerkve Novo mesto*. Novo mesto: interno gradivo.

7. PRILOGE

Priloga A;

POGOVOR – PASTOR CHRIS SCOBIE, BINKOŠTNA CERKEV CENTER LJUBLJANA (9. 8. 2007 in 28. 5. 2008)

Chris Scobie v Ljubljani deluje že dve leti ter potuje tako po Sloveniji kot tudi po svetu (Indija, Romunija). Je pastor, učitelj in pridigar. Prav tako predava na teološki fakulteti v Osijeku. Je tudi poročen s slovenko Sabino Maučec, ki v binkoštni cerkvi Center vodi nedeljsko šolo, skrbi za glasbo, petje ter mladinsko dejavnost. Chris Scobie je pastor, kar pomeni, da so ga izvolili ljudje; naslednja stopnja – razlaga Chris, so [*elders*] ki jih izvolijo pastori. V Ljubljani imajo enega, potrebni pa bi bili najmanj trije. [*Elders*] oz. starešine ali odbor so ljudje, ki so že npr. 15 let binkoštni kristjani z izkušnjami. Le-ti imajo funkcijo izvoliti superintendenta.

Chris označuje binkoštno cerkev Center za denominacijo, uradno registrirano kot cerkev; v Sloveniji je 16 takih cerkva, in ne za sekto (za sekto jih največkrat označuje RKC). Pravi, da zaradi statuta Republike Slovenije morajo oz. so dolžni izpolnjevati tudi določena pravila, npr. kako izvoliti pastora ipd.

Glede prepovedi, prohibicij v binkoštni skupnosti nimajo strogih pravil, na podlagi katerih bi člane odpuščali. Tukaj sva se pogovarjala predvsem o nošenju nakita, urejenosti. Poudaril je to, da so mogoče nekaj let nazaj tovrstne stvari bile pomembne, danes pa npr. kravata ni obvezna in je Chris tudi ne nosi, razen takrat, ko si to sam zaželi; »srce naj vlada!«

Kako postati vaš član? »Če hočeš postati član, moraš verjeti v to, kar verjamemo mi in stvar potem ni več problematična.« Imajo tudi posebne skupine za članstvo. V teh skupinah se bodoči člani pripravljajo za vstop približno 12 tednov.

Moderna tehnologija oz. moderni pristopi jim ne predstavljajo težav. Ko sem se udeležila bogoslužja ter predavanja evangelista Šoša, so prav v ta namen pripravili predavanje s pomočjo računalniške tehnologije. Tako so v Chrisovi cerkvi pri vsakem bogoslužju nepogrešljivi poleg pianina še bobni ter bas kitare, kar je značilno za Hillsong glasbo oz. krščansko glasbeno skupino Hillsong iz Avstralije.

Začetki binkoštna cerkev center v Ljubljani segajo v leto 1966, ko je Mihael Kuzmič z ženo prišel v Ljubljano. Binkoštna cerkev Center ima okoli 40 rednih članov, ob nedeljskih bogoslužjih in večjih prireditvah (ob obiskih tujih misijonarjev ali koncertih) pa obiše cerkev 60 do 70 članov. Cerkev deluje avtonomno, hkrati pa je povezana z [*Assembly of God*] predvsem iz Avstralije. Velikokrat jih obišejo pastori od drugod; npr. v mesecu maju je bil na obisku pastor Roger Malcom iz [*Warden Full Gospel Assembly*] (Toronto, Kanada), dr. Stefan Šoš (katerega bogoslužja sem se udeležila), Tony Hendrick. V juniju pa je gostujoči David Reidy s skupino iz Hillsonga iz Avstralije (ki je članica [*Assembly of God*] v Avstraliji) priredil dva koncerta v Mariboru in Ljubljani ter enega v Novem mestu. Pastor Chris je poudaril, da je bila udeležba ogromna, mnogoštevilčna, saj so se poleg binkoštnih kristjanov koncerta udeležili tudi nebinkoštni kristjani (med njimi tudi pripadniki rimokatoliške cerkve). Pravi, da je to običajna praksa, saj se tukaj lahko sprostijo ter izražajo svojo emotivnost, skratka vseč jim je binkoštna inspiracija. V šali je še dodal, da se očitna sprememba zgodi v nedeljo, ko se vrnejo v svojo cerkev ter se udeležijo svojega bogoslužja, drugače pa jih je označil za simpatizerje.

Ali članstvo binkoštna cerkve v Sloveniji narašča ali upada?

Pastor pravi, da ne sledi porast članstva. Leta 1990 je binkoštna cerkev Center štela okoli 150 članov, danes pa samo še 40 pripadnikov. Od binkoštna cerkve Center so se odcepile tri skupine; mednarodna krščanska skupnost; krščanski center Nova generacija; krščanski center Ljubljana. Temeljni vzrok tega je delitev ter cepitev na manjše skupinice zaradi medosebnega nesoglasja. Poudarja, da delitev ne izvira iz drugačnega pojmovanja doktrine ali verovanja, ampak miselnosti, da lahko vsak ustanovi svojo skupino, kateri je lastna določena prioriteta voditelja. Primer je lahko glasba. Nekaterim ni všeč nov, moderen pristop (bobni, bas kitare) in nimajo želje spreminjati že obstoječega. »Pri nas pomeni glasba osrednji dejavnik, saj le-ta ljudi napolni, razgiba, sprosti ter čustveno motivira.« Nekako je število binkoštnikov pri nas upadlo ali pa je številčno enako kot pred letom 1990 predvsem zaradi delitve ter svobode ustanavljanja svojih skupin. 60-leta (komunizem) so prinesla prepoved cerkva, 90-pa svobodo; s svobodo pa so se pojavili problemi dobrega vodstva, in če določena binkoštna skupnost razpade, je za to krivo prav vodstvo le-te. Vse binkoštna cerkve predstavljajo eno unijo, eno skupnost, vendar pa so v vsaki cerkvi razlike. V Ljubljani tako ljudje raje ustanavljajo svoje skupine ter skupnosti, sam pa pravi, da bi bilo bolje najprej imeti eno večjo cerkev, npr. 1000 ljudi, ki bi se lahko zaposlili ter imeli različne dejavnosti, in če bi imeli več kot tisoč članov, bi 'vlada kaj plačala', tako pa ima RKC zaradi številnega članstva določene privilegije.

Po Chrisovem mnenju na splošno pentekostalizem raste hitreje zaradi avtonomije, predvsem se najbolj razvijajo ter rastejo neodvisne cerkve v Afriki.

Po vaši samooceni, koliko je pri nas binkoštnikov?

»V Sloveniji je približno 600–700 binkoštnikov, od tega 200 binkoštnih kristjanov v Ljubljani.« Chris pravi, da je po velikosti binkoštna cerkev Nuskova druga največja v Sloveniji, binkoštna cerkev Murska Sobota pa tretja. Pozna se, da v Ljubljani prevladuje predvsem mlajša generacija članov, ki so odprti za bolj živa bogoslužja, medtem ko je za Mursko Soboto značilna starejša populacija in s tem bolj umirjeno 'tiho' bogoslužje. Dodal je še, da v Mariboru binkoštna cerkev, ki deluje 5 ali 6 let, šteje okoli 50, 60 članov, medtem ko je za Prekmurje značilno manjše število članov.

Chris namerava ustanoviti še skupine za mlade in starejše v okviru binkoštna cerkve Center, kjer bi se ukvarjali z reševanjem raznih problemov, predvsem s problemom jeze, saj je pomembno, da se skrbi za celotno človekovo življenje (fizična plat, čustveno psihološka, socialno družbena ...). Želel pa bi postaviti izziv binkoštni cerkvi, naj se toliko ne delijo na manjše skupine.

Ali se je zgodila kakršnakoli sprememba (npr. glede članstva) v vaši cerkvi, odkar sva nazadnje govorila?

»Najprej bi rad poudaril, da nismo edina binkoštna cerkev v Ljubljani, ampak jo lahko opredeliš ali definiraš na tiste, ki verujejo v [*Pentecost*] binkošti in na tiste, ki imajo naziv (kateri se imenujejo) binkoštna cerkev. Zagotovo je, da smo del binkoštna denominacije, katera pa pripada svetovni zvezi neodvisnih cerkva [*Assembly of God*]. Za pripadnike binkoštnih cerkva bi opredelil vse tiste, ki tako delujejo in verujejo v vse naštetu na naši spletni strani, izpostavil pa bi tri ključne stvari:

1. Jezus kot odrešenik – vsi, ki verujejo vanj bodo odrešeni.
2. Krst z vodo (v vodi) kot cerkveni zakrament – zunanji oz. viden prikaz notranje obveze, ki predstavlja simboličnost.
3. Krst v Sv. Duhu, ki omogoča ljudem postati božja priča, pričevalec – kontinuiteta z binkošti.

Če pogledamo rast binkoštnih cerkva, lahko rečemo naslednje: po letu 1990 so v Ljubljani nastale tri nove cerkve: krščanski center Ljubljana, mednarodna krščanska skupnost in krščanski center Nova generacija – po zasnovi binkoštna (tisti, ki verujejo v binkošti). Poleg teh v Ljubljani deluje še ena hišna skupina, ki veruje v binkošti ali sprejema krst v Sv. Duhu,

ki se je zgodil na binkošti. Prisotni sta še dve skupini katolikov, ki pa se srečujejo in delujejo ločeno, vendar verujejo v krst v Sv. Duhu. Dejstvo je, da je v Ljubljani veliko binkoštnih vernikov, vsi pa niso člani dotične cerkve (binkoštna cerkev center Ljubljana). Pri nas beležimo majhno rast; po številu krščenih beležimo našo letno rast okoli 10 odstotkov na leto v zadnjih treh letih. Za stanje pred letom 1990 nimam podatkov, menim pa, da je celotno število v obdobju med letom 1970 pa vse do leta 1990 ostalo nespremenjeno v binkoštni denominaciji, medtem ko je za ostale cerkve v tem obdobju značilen upad.«

Priloga B;

OBISK EVANGELISTA ŠOŠA V BINKOŠTNI CERKVI CENTER

14. in 15. maja je Binkoštno cerkev Center obiskal evangelist Stefan Šoš, ki ima mednarodno službo, saj pridiga, oznanja ter evangelizira po svetu. 13. maja je obiskal Novo mesto, 14. maja pa Koper in Ljubljano.

Bogoslužja oz. *Seminarja za učenje za cerkev*, se je prvega dne udeležilo okoli 30 članov, drugega dne pa okoli 60–70 članov. Bogoslužje je potekalo po vrstnem oz. določenem redu; najprej pozdrav pastorja ter nagovor, potem pol ure petja ter molitve (ta čas izkoristi vsak član zase; ali moli, ali se pogovarja, izgovarja različne besede, npr. aleluja, hvala Jezus – našteva vse, za kar se zahvaljuje ipd.), sledi pridiga oz. preučevanje določenega odlomka iz *Sv. pisma*, nato na koncu zopet petje oz. slavljenje Gospoda. Po končanem bogoslužju se člani družijo, klepetajo, pastori pa se z vsakim ob odhodu pozdravijo ter rokujejo.

Vsi navzoči člani imajo s seboj *Sv. pismo*, ki ga podčrtujejo ali si zapisujejo razlago pastorja. Osrednji del bogoslužja je bil tokrat namenjen evangelistu Stefanu Šošu, ki je govoril o službi v cerkvi, o darovih ... če povzamem:

»Kaj so duhovni [*spiritual gifts*] darovi?«

»Ko vidimo različne potrebe cerkve, Bog pripravlja ljudi za delo v cerkvi.« – Pet tednov nazaj je bil Šoš v Indoneziji, kjer je šola ter sirotišnica, kjer domuje 220 otrok. To šolo so razširili, ker je vlada tja poslala še 300 muslimanskih otrok in to tudi financirala. Otroci morajo šolo zapustiti po 17. letu in tako nekateri potem opravljajo ta poklic naprej (administracija, učitelji, sestre) v raznih poklicnih šolah. Naloga Šoša kot evangelista je [*to build a kingdom of God*], trenirati vodje.

7 darov, ki so dani za službo v cerkvi – »darovi so različni, dani pa so po milosti in ne kvalifikaciji, sposobnostih, zato jih uporabljamo; »kar Bog daje, to tudi zahteva. Dar

preroštva naj se uporablja v skladu z vero, tam kjer tega ni, nastane zmeda ter problemi, zato je funkcija daru lahko uporabljena le v skladu z vero.« Šoš uporablja ter prakticira ta dar s svojo vero in ozdravlja ljudi. »Če človek nima vere, da bo ozdravljen, mora zdravitelj imeti to vero. Pri tem pa se ne gre za to, ali lahko jaz ozdravim, pač pa to lahko naredi le Bog, se pravi, moja vera je tista, ki lahko doseže Boga, da se bo to zgodilo.«

»Dar služenja [ministries] – kriteriji darov, ki so v uporabi v cerkvi. Darovi so skozi ljudi dani cerkvi. 5 različnih služb [*five-fold ministry*]. Po Pavlu poznamo 7 darov: preroštvo, služenje [*ministering or service*], učenje, dajanje, vodenje (administracija, organizacija), milost. Vsaka oseba ima vsaj en tak dar nastanjen v njem, tudi če sami ne vemo, da ga imamo. Bog daje darove skozi Sv. Duha, ki nam pomaga, da prepoznamo dar v nas. Prideš, si in greš – tukaj ni vključitve v službo cerkve in to je nekaj najhujšega. Večina kristjanov je dar, ki sedi v omari. Darove moramo najprej prepoznati in za to molimo. Moliti moramo za pravi dar zase. Ko ga prepoznamo, ga moramo razvijati, in sicer na dva načina – z izobraževanjem (seminarji ...) in prakso (ljudje morajo biti podučeni). Pri vsem tem pa lahko pride tudi do zlorabljanja darov; tj. ko nekdo ve, da ima npr. dar petja, se povzdigne, si je sam všeč in prestopi iz duha v meso in s svojo svobodo oznanja le to – Bog te ljudi zavrača, saj to so darovi po mesu in taki ljudje namesto služenja Bogu promovirajo sami sebe. Ne smemo pa zamenjevati duhovnih darov (ko smo na novo rojeni in so za vse ljudi) z naravnimi talenti (so nam dani po rojstvu). Naravni talenti in duhovni darovi lahko delujejo z roko v roki. Darovi nas delajo različne in različno je ok. Noben dar ni neuporaben v kraljestvu. Meseni darovi prinašajo razdor v cerkev. Vse, kar delamo in živimo vsak dan, celotno naše življenje (tudi, ko kuhamo in se učimo) je in pomeni slavljenje Boga. Nekaj pa je za nas – glosolalija – vsi ostali darovi Duha pa so namenjeni izgradnji cerkve; so dani od Boga, da se jih uporablja pod gospostvom Jezusa Kristusa in ne npr. pastorja.«

»Kako bi opisali vrsto cerkve, kjer so rezultat ljudje, ki odkrijejo svoje darove?« (15. 05. 2007)

»Obstajajo darovi in ljudje, ki so dani cerkvi. Ljudje bodo usposobljeni – je najpomembnejša odgovornost cerkve, saj ljudje pridejo, so na novo rojeni ter postanejo vključeni v cerkev, kar pa še ne zagotavlja, da bodo darovi delovali preko njih. Ljudje se naveličajo, če v cerkvi ne funkcionirajo (vsak član naj funkcionira do popolnega potenciala), zato veliko ljudi hodi od cerkve do cerkve, da lahko izrazi svoj dar. Odgovornost vodstva pa je, da ugotovi, kje lahko dar uporabimo, da obogatimo cerkev.«

»Kako usposobimo ljudi, da funkcionirajo?«

»Dar ne postane avtomatsko tvoje znanje, ampak moramo biti usposobljeni za to. Potrebna je duhovna zrelost, da uporabljamo dar. Včasih → binokostnik → napolnjen s Sv. Duhom → dar → greš in prerokuješ. Dar – popolnost pride skozi učenje, mentorstvo. Dar mora biti usposobljen. Greš na ulico evangelizirat takrat, ko se naučiš, zato je Bog naredil vodstvo cerkve za odgovornost. Pastor usposablja svete v cerkvi in oni gredo potem ven evangelizirat. Kako usposabljam? Biti oz. predstavljati moramo kot primer, vzor za druge. Ljudje bodo služili (grdo je prositi ljudi, da služijo, če niso usposobljeni) → telo bo izgrajeno → mi moramo doseči enotnost v veri in znanju → bomo bolj zreli → ne bo nas prevračal veter različnih nauk (veliko problemov je v različnih cerkvah glede nauka ...) vsi bomo govorili resnico.«

»Način, kako ti darovi delujejo skupaj.«

»Jezus, Pavel in drugi iz nove zaveze → načelo ljubezen. Nič v cerkvi ne bo funkcioniralo brez ljubezni. Pavel 12, 14. poglavje, ki se sklada s Kor. 13: ljubezen je kot lepilo, ki nas povezuje, ni sebična, ni na strani, da jemlje, ampak daje. Vzpostaviti je treba pravi odnos. Npr. dva zaljubljena ne uporabljata jeznega jezika, kot tisti poročeni že 20 let; poanta je, da ljubezen spreminja ton, ljubezen je namen naših dejanj. Obstaja ljubezen in dar ljubezni, ki ga nekdo ima. Ljubezen mora biti v skladu s Sv. pismom – zato je bilo tudi napisano 13. poglavje Korinčanom (ljubezen, da služimo – to je odnos, ki ga mora imeti). Mi smo v odnosu eden z drugim in ljubezen se trudi za te odnose. Ni osebe, ki ima ljubezen in je osamljena. Ljubezen moramo deliti, drugače eksplodiramo. In še nekaj, ljubezen se odziva z ljubeznijo.«

»Ponižnost [*Humility*].«

»Pomeni, ko eden drugega tretiramo s spoštovanjem; kdor je ponižen, bo spoštoval druge. Spoštovanje, krotkost, potrpežljivost, mir – moramo ustvariti mir, ki prinese spravo v cerkvi – kako? – tako, da smo miroljubni kot Jezus, ki je Knez miru.«

»Primarni spiritualni darovi.«

»Dar govorjenja [*Prophecy, Teaching*], dar služenja [*service gifts*], dar odnosov [*relational gifts*].«

»Preroštvo in učenje – se prenese to, kar Gospod želi sporočiti cerkvi; duhovni dar učenja oznanja božjo besedo razodetja; razlikovati moramo med naravnim in duhovnim darom. Preroštvo je od Boga dana sposobnost, da oznanjamo njegovo resnico. Preroštvo pride lahko skozi pridiganje, učenje – tako je prišlo največ preroštev. Napovedovanje prihodnosti ni enako preroštvu, ampak je slednje veliko več. Krščansko napovedovanje prihodnosti → to ni za nas.«

»Karakteristike preroka [*prophet*]:«

»Pogumnost – so pogumni in direktni oz. neposredni, v svojih srcih imajo božji strah, še posebej, ko se soočajo z lažjo. SZ – da bi ščitili zavezo, jih je Bog postavil (preroke), da so pripeljali ljudi nazaj k tej zavezi; NZ – ni resničnega preroka, ki želi biti prerok kot tudi v stari zavezi ne. Preroki ne samo da vidijo problem črnobelo, ampak tudi pridejo do korenine, rešitve problema. So hitri, kar pomeni, da želijo hitro doseči to točko in iti v akcijo. Po preroštvu mora biti takojšnja akcija. Danes se preroki sami pošiljajo in govorijo o tem, včasih, v stari zavezi tega ni bilo. Takemu povejte, kje so vrata cerkve, saj le-ti prerokujejo izven božjega. Dar preroštva je za usposabljanje telesa za cerkev in ne za posameznika, današnja preroštva pa so utemeljena na preteklosti – v preteklosti si imela določen problem, si grešila in to ti sedaj povzroča problem; če je Bog to odpustil in se ne spominja več tega greha, kdo mu (preroku) je dal informacijo? Ta ni bila od Boga in to ni bil pravi prerok. Službi preroka je padla moč. Ne kopati po preteklosti!«

»Prepričljivost – prerok želi izzvati spremembo. Ko Bog govori, se nekaj mora spremeniti. Božja beseda je govorjena, da se izpolni. Preroki posedujejo željo po takojšnji spremembi in so močno odvisni od *Sv. pisma* (ali je prerok po *Sv. pismu*, ker Bog sam sebi ne bo kontradiktoren, ali pa pač ni prerok).«

»Preroški val, ki gre po svetu danes – za izpopolnitev cerkve → to ni po *Sv. pismu*, zato ne sprejemajte novih razodetij, saj so bili preroki v SZ in v začetku NZ postavljeni zato, da bi izgradili cerkev.«

»Zvestoba – prerok je predan resnici in Gospodu do smrti (trajno) in je pod vodstvom cerkve. Cerkvi se mora podrediti, če ne, ga ne sprejmite, ker je Bog postavil red v cerkvi. Tudi Šoš se mora danes podrediti našemu vodstvu cerkve.«

»Zlomljenost in hitra presoja govora – preroki se zdijo impulzivni, kar predstavlja problem v tem, da jih spoštujemo, še bolj s tem, ker se z nobenim ne posvetujejo ter so hitri z namenom razjasniti stvar, soočajo se z napakami v cerkvi → zato jih je dal Bog cerkvi, ker pač nobeden ni popoln.«

»Služenje [*administration*] ali administracija, pomaganje [*helps*], dajanje – v cerkvi večina odnosov trpi zaradi nekomunikacije. Vsakdo, ki je v vodstvu prav tako potrebuje pomoč, s tem se ustvarja efekt učinkovitosti.«

»Vzpodbuda [*encouragement*], npr. pastorju; vzpodbuda ene osebe lahko povzroči razlog, da gremo naprej, tudi v cerkvi je tako, saj vedno lahko koga vzpodbudiš.«

»Evangelizacija [*evangelism*].«

»Gostoljubnost [*hospitality*]; gostoljubnost je v revnih državah večja kot v bogatih. Ko praktikiramo gostoljubnost, to pomeni nekaj zelo močnega, ker gre skozi srce do drugih. Kako

se začne gostoljubnost? Povabi soseda na kavo in povej, da ga ljubiš in tako bo ljubezen napredovala.« Imamo še »vodstvo [*leadership*], usmiljenje [*mercy*], [*shepherding*].«

Priloga C;

POGOVOR – MATEJA REMŠKAR, MEDNARODNA KRŠČANSKA SKUPNOST

(2. 4. 2008)

Mednarodna krščanska skupnost je ena izmed skupin, ki se je odcepila od binškošne cerkve Ljubljana center. Mateja je bila članica te cerkve leta 1990–91. Kasneje so se odcepili od te binškošne skupnosti in ustanovili svojo skupino s sedežem na Logu pri Brezovici (Cesta v Lipovce 20). Mednarodna krščanska skupnost je svoje delovanje registrirala leta 1997, neformalno pa je delovala že eno leto prej. Kot možni vzrok odcepitve navaja razhajanje v viziji ter da je iz te binškošne skupnosti izšlo več skupin vernih, ki pa niso več del binškošne skupnosti v Sloveniji, kljub temu, da črpajo korenine binškošne tradicije, imajo podobne obrede, zbiranja ter prakticiranje glosolalije. Srečanja imajo enkrat na teden vsi člani, to so skupinska srečanja, ki vsebujejo strastno slavljenje, vztrajno molitev ter praktično pridiganje. Poleg tega pa se je tudi iz mednarodne krščanske skupnosti formirala skupina, ki se zbira samo po domovih. To so hiše miru (v prisposodbi hčerinske cerkve), ki predstavljajo druženje, razvijanje spretnosti v odnosih do ljudi ter rast. Člani te cerkve so ustanovili tudi svoja društva (pravno-formalno), cerkev pa jih financira. Na vprašanje, kako so organizirani, je Mateja razložila, katere so službe, ki se jih opravlja v cerkvi: pastor (pazi ovce), učitelj (božja beseda), evangelist (oznanjanje evangelija; to pove na bolj preprost način), prerok (kar Bog posreduje cerkvi; za izgradnjo cerkve), apostol (ima vse te darove, je zrasel iz njih).

Glede rasti, Mateja odgovarja: »Naša cerkev raste zato, ker ko ljudje doživijo Boga, povejo to svojim najbližjim ter prijateljem in jih pripeljejo na bogoslužje. Tako potem cerkev postane skupnost ljudi. K nam prihajajo ljudje predvsem na podlagi oz. zaradi osebne izkušnje, ker se spremenijo in jim je to všeč, kratka, doživijo, okusijo čisto nov, drugačen stil življenja. Število članov pri nas raste, res pa je, da se nekateri tudi ohladijo in gredo, odidejo.«

Mateja se je z binškošno skupnostjo srečala preko sorodstvenih vezi. Pojasnila pa mi je tudi zgodovinsko ozadje binškošne cerkve Ljubljana center; leta 1966 je Kuzmič prišel v Ljubljano in začel pionirsko delo. Sedež binškošne cerkve v Ljubljani je bil najprej v Mostah, od tam so se preselili na Ulico Miličinskega, od 1990. leta naprej pa je sedež v Šiški, na

Celovški ulici 70. Pregledali sva tudi *Evangeljski Rumeni vodnik*, kjer so naslovi evangeljskih cerkva z namenom, da izvem katere evangeljske cerkve so tudi binkoštna, pa v nazivu ne uporabljajo izraza binkoštna. Poleg vseh naštetih binkoštnih cerkva so v Sloveniji binkoštna tudi evangeljska cerkev Bled, evangeljska cerkev Izola, evangeljska cerkev Šentjernej, evangeljska cerkev Kranj, evangeljska cerkev Kočevje – je še zaenkrat binkoštna, sicer pa je v ustanavljanju.

Priloga Č;

POGOVOR – PASTOR KLEMEN VIDIC, KRŠČANSKI CENTER LJUBLJANA

(4. 4. 2008)

Krščanski center Ljubljana je tudi ena izmed skupin, ki se je odcepila od binkoštna cerkve center Ljubljana. Klemen pravi, da njihova cerkev izhaja iz binkoštnih korenin, da je vse isto kot pri binkoštnikih (obredje ...), niso pa del binkoštna zveze v Sloveniji. So del krščanskih templjev, to je mreža cerkva po vsem svetu in so organizacijsko čisto drugačni od binkoštnikov, imajo drugačno organizacijo. Na vprašanje, zakaj so se odcepili, odgovarja: »ful je različnih stilov; en stiska zobno pasto na koncu, en na sredini; ali pa kakorkoli obrneš wc papir, je na koncu enak.« Po njegovem mnenju mora biti več cerkva, saj bodo enkrat vse skupine »ful« polne, drugače pa enotnost mora biti in v Duhu so vsi eno.

Iz njihove skupine ni izšlo drugih skupin, imajo pa tudi posebej registrirano društvo Sprejmi in preko tega društva zbirajo obleke ter jih delijo po Sloveniji, po tujini (Bolgariji), objavljajo brezplačne članke ... Po Sloveniji delujejo v več mestih, in sicer imajo tri krščanske centre: v Ljubljani, Šentjurju in v Mariboru. Glede rasti članstva je zadovoljen ter napoveduje še večjo rast.

Priloga D;

POGOVOR – DRAGO SUKIČ, EVANGELJSKA CERKEV KRANJ (4. 4. 2008)

Predlagal je, naj se pogovorim z g. Danielom Brkičem, da mi sam ne more veliko pomagati. Pojasnil mi je dilemo članstva. Npr. RKC ima recimo 20.000 članov, obiskovalcev, ob nedeljah pa jih je npr. 20 do 40. Pri binkoštnikih pa je ravno obratno – na bogoslužje jih pride veliko več.

Izvedela sem tudi, da Novo mesto ni povezano s Prekmurjem oz. pri cerkev v Novem mestu ni izšla iz prekmurske smeri, ampak iz sorodstvenih vezi Daniela Brkića iz Osijeka. Prav tako tudi Bled ni povezan s Prekmurjem, ampak je tamkajšnja binkoštna cerkev nastala preko sorodstvenih vezi Novega mesta, pa tudi Ljubljano so obiskovali. Tudi Koper in Izola nista povezana s Prekmurjem (pastor Izet Veladžić se je spreobrnil v Ljubljani).

Priloga E;

POGOVOR – PASTOR TONI MRVIČ, EVANGELIJSKA CERKEV KOČEVJE

(4. 4. 2008, 22. 4. 2008, 19. 5. 2008)

Toni Mrvič je univerzitetni diplomirani teolog in član, pripadnik tretje generacije oz. rodu binkoštnikov. Z ženo Matejo sta sedem let nazaj iz Novega mesta prišla v Kočevje ter začela evangelijsko gibanje, pridobila medijsko, občinsko podporo celotne lokalne skupnosti. Sedaj se na nedeljskem bogoslužju zbere več kot 30 ljudi, različnih prireditev pa se udeleži tudi do 300 ljudi.

Toni mi je pojasnil, da sem ga poklicala dva meseca prezgodaj, ker so sedaj v nekem obdobju tranzicije, tako da ne more veliko komentirati. Vseeno pa mi je pojasnil razliko med binkoštniki in preostalimi evangelijskimi kristjani; razlika je v organizaciji, ki je pri slednjih drugače postavljena, je zelo fleksibilna, je živa, je uspešna ali pa ni uspešna. Kot primer je navedel RKC, ki ima znotraj svoje institucije različne redove. Le-ti imajo znotraj RKC veliko samostojnost, lahko se razlikujejo v doktrini, drugače pa »so pod eno kapo«. Pri evangelijskih kristjanih »na vrhu ni ene kape« in lahko rečemo, da je celotno evangelijsko gibanje primerljivo katoliškim rodovom.

Na kaj vse se nanaša termin evangelijski kristjani?

»Evangelijski kristjani poleg troedinstva, ki je krščanska osnova, učijo še spreobrnjenje, krst verujočih, spokorjenje od grehov (kar pomeni, da to poveš Bogu, nato popraviš napako oz. določeno stvar, s čimer si prizadel nekoga). Vsi, ki to učijo, so evangelijski kristjani, tu nima binkoštna cerkev dominacije. Ker temeljijo na evangeliju (*Sveto pismo*), imajo zato ime evangelijski kristjani. Le-ti nimajo nobene vodje nad seboj v primerjavi z RKC, ki ima papeža. Sama hierarhična struktura je pri binkoštni cerkvi drugačne narave, in sicer poteka od spodaj navzgor. Ljudje, odnosno verniki, izvolijo svojega voditelja – pastolja, in tako potem poteka vse do samega vrha, ko se izvoli superintendenta. Če se pojavi kakršnokoli nezadovoljstvo, tega ne ureja superintendent (ne odloča o odstavi kateregakoli člana telesa ali

cerkve, prav tako npr. pastorja ne more postaviti, ampak ga lahko samo predlaga), ampak ljudje sami – če so verniki nezadovoljni z vodjo, ga lahko sami zamenjajo.«

»Če gledamo ozko binkoštno, potem gledamo samo karizmatične darove (nadnaravni darovi, kot so glosolalija, dar ozdravljenja ...), širše gledano pa se prvim pridružijo še drugi (dar služenja, dar dajanja ...). Zato se je težko opredeliti za binkoštnika v 'strogem, ozkem' pogledu. Dandanes je značilno, da se vsi binkoštniki nekako oddaljujejo od klasičnega pentekostalizma, ki zagovarja krst v Sv. Duhu z obvezno spremljajočo glosolalijo, tj. da si krščen v Sv. Duhu takrat, ko spregovoriš v tujem jeziku. Tudi ni pomembno, da se ohranja v nazivu termin binkoštni oz. binkoštna cerkev, imena smo prerastli, gibanje je vseeno kako se imenuje, nevarno je, če postane institucija.«

Zakaj prihaja v Sloveniji do delitve ali odcepitve od binkoštnih cerkva?

»V Sloveniji smo ljudje danes 'ratali' bolj 'široki', med sabo se razlikujemo, v razlikah pa se bogatimo.« Glavni vzrok delitve je po pastorjevem mnenju težnja k temu, da binkoštniki ostanejo gibanje. Ne strinjajo se z avtoritativnim vodstvom, zato težnja k odcepitvi ter ponovnemu povezovanju, združevanju ob kavi, kosilu ipd. »Bogoslužje mora biti dogodek, srečanje z Bogom ter drug z drugim. Da gibanje ostane gibanje, je pomembno predvsem to, da mora biti vsakdo zamenljiv, o tem pa odločajo ljudje oz. verniki; tisti, ki so gor, skrbijo za tiste spodaj. V Sloveniji je včasih prevladovala anarhija, danes pa avtoritativizem.«

»Protestantizem v Ameriki se osredotoča na posameznika – le-ti imajo na vrhu predstavnika, ki se ne vtika v življenje lokalne cerkve. Posameznik se vključi v posamezno cerkev, posamezna cerkev se vključi (če se) v neko cerkev; skratka nihče se ne pusti 'komandirati'. Za Slovenijo pa je značilno avtokratsko vodenje cerkve. Protestantizem mora težiti k posamezniku oz. se mora zanimati za posameznika, za človeka in ne za oblast, saj če protestantizem postane institucija, ki ima neko moč, potem to ni več gibanje. Bistvo protestantizma pa ni v moči, ampak v ohranjanju gibanja. V Sloveniji pa se kaže močna tenzija po instituciji.«

Po vaši samooceni, koliko je pri nas binkoštnikov ter kako bi opisali današnje stanje; ali članstvo binkoštnih cerkve v Sloveniji narašča ali pada?

»Evangeljskih kristjanov je v Sloveniji okoli 1.000, od tega je 600 samih binkoštnikov, ki so pod zvezo, 400 pa je tistih, ki ji več ne pripadajo. Po članski pripadnosti je binkoštna cerkev v Novem mestu največja cerkev pri nas in šteje čez 200 članov.« Drugače pa je pastor mnenja,

da se v Sloveniji uveljavljata predvsem dve struji, in sicer: ena, ki skuša biti institucija, ter druga struja, ki pa hoče ohraniti gibanje, kar pa je tudi glavni namen oz. pomen protestantizma. Protestantskim oz. evangelijskim cerkvam naj ne bi bil cilj doseči RKC v institucionalnem smislu, vendar kljub temu nekatere binkoščne cerkve v Sloveniji to poskušajo. »Na eni strani tradicionalna binkoštna cerkev postaja vse bolj kopija RKC-ja, medtem ko novonastale binkoščne cerkve pravzaprav ohranjajo tradicionalno binkoštno verovanje, delovanje in ustroj. S svojo fleksibilnostjo veliko hitreje rastejo in ostajajo v okvirih svetovnega binkoštnega verovanja in delovanja. Ti dve struji sta doživeli nesoglasja, ki so pripeljala do organizacijske nepovezanosti, v večini pa se še vedno na prijateljski bazi dogovarjajo in sodelujejo, razen nekaterih izjem, ki ne želijo sodelovati z drugače mislečimi.« Glede rasti članstva pastor pravi, da je članstvo v Sloveniji zadnjih 10 let nekako na istem. »Eni pridejo, eni gredo.« Tako se ohranja nekakšna konstanta. Je pa vseeno opazen upad članstva pri binkoštnih cerkvah, ki tvorijo enotno zvezo v Sloveniji. Rastejo pa predvsem neodvisne cerkve, to so tiste, ki so se odcepile od binkoščne zveze in lahko rečemo, da le te dosegajo v Sloveniji največjo rast.

Sedaj so se pridružili baptistični cerkvi »Beseda Evangelija« v Ljubljani.

Celotno besedilo je bilo s strani sogovornika avtorizirano.

Priloga F;

1. 5. 2008 – PIKNIK

Prvega maja sem se odzvala povabilu in se udeležila piknika v Kočevju. Prišlo je okoli 40 ljudi. Priredili so različne športne igre, ki pa zaradi dežja v veliki meri niso bile izvedljive, prepevali so ob kitari in pripravili so ogromno hrane. Vsi so bili zelo odprti ter družabni, največ pa mi je povedala gospa Jelka (Tonijeva mama), ki ogromno potuje ter veliko časa preživi v tujini. Ravnokar se je po štirih mesecih vrnila iz Avstralije. Tudi tam obiskuje podobno cerkev oz. skupino, pravi pa, da so avstralske avtohtone cerkve bolj 'flegma'. Domačinom se ponavadi nikamor ne mudi, ni takšnega življenjskega tempa kot pri nas, zato so vsi sproščeni, ne hitijo, nimajo toliko skrbi, npr. šolski javni prevoz je v Avstraliji zastoj, če pa kdo na avtobusu razgraja, se mora za kazen v šolo odpeljati s taksijem, ki je prav tako zastoj. Takšen življenjski stil je Jelka opazila tudi v cerkvi, saj med bogoslužjem naredijo pavzo (ki ji pravijo [*coffe break*]) in spijejo kavo, kaj malega pojedjo ter klepetajo, nakar se počasi odpravijo nazaj na drugo polovico bogoslužja. Jelka pa je živela tudi v Stuttgartu. Značilnost tamkajšnje cerkve pa je bila v tem, da je bogoslužja obiskovalo 3.000 do 4.000

Ljudi naenkrat. Imeli so več sto zaposlenih ljudi, ki so skrbeli za popolno organizacijo; eni so urejali parkiranje vozil, drugi so stali ob vratih ter pozdravljali in se rokovali z verniki, veliko pastorjev skupaj je pripravilo ter vodilo bogoslužje, pri glasbi je sodelovalo veliko ljudi ... Jelko sem vprašala, ali so se verniki med seboj poznali in mogoče kot danes tukaj organizirali srečanje, piknik? Odgovorila je, da je praktično nemogoče, da bi se 4.000 ljudi med seboj poznalo, pa vendar, po drugi strani so se nekako spoznali, predvsem na način 'ulice' – tisti, ki so skupaj stanovali, v isti ulici, so pripravili piknik ter se družili; skratka vsi so se zbirali na takšen način, v manjših skupinah (tudi po domovih), ob nedeljah na bogoslužju pa so vse te manjše skupine prišle ter se zlile z ogromno množico 4.000 ljudi.

Priloga G;

POGOVOR – ANDREJ SAJE, PREDSTAVNIK ZA STIKE Z JAVNOSTJO, RKC

(9. 5. 2008)

Z Andrejem sva se pogovarjala predvsem o karizmatični prenovi (Prenova v Duhu), ki deluje znotraj RKC. Katoliška karizmatična prenova je pred državo registrirana kot društvo, in sicer je teh društev v Sloveniji 94, kar pa ne pomeni, da jih ni še več – tista, ki še niso registrirana. Ali sta binkoštna cerkev in katoliška prenova med seboj kako povezani, ustvarjata morebiten dialog ali se kako drugače dopolnjujeta ali razlikujeta?

»Binkoštna cerkev je sicer krščanska smer, ni pa in tudi ne spada h katoliški cerkvi. Ta je vedno odprta ter poklicana, da goji dialog, vendar na podlagi vere v Jezusa Kristusa. Važna je vsebina vere, zato pri nas ekumenizem poteka med krščanskimi cerkvami, pa tudi med evangeličani in pravoslavni. Karizmatična prenova je rezultat 2. vatikanskega koncila, namen katerega je osredotočanje na pomen laikov v cerkvi, sadovi pa so gibanja s specifičnimi poudarki, in sicer, da spominjajo na delovanje Sv. Duha, slavljenje, skratka, poudarek je na tretji božji osebi. Duh ne cepi, ampak združuje, in uradna cerkev lahko samo dovoli nekaj in ne organizira. Vsa gibanja, ki delujejo znotraj katoliške cerkve, morajo sprejeti nauk o katoliški cerkvi, duhovniško posvečenje ter priznati papeža.«

Priloga H;

POGOVOR – SREČKO KRAJNC, BINKOŠTNA CERKEV EMANUEL (27. 5. 2008)

Pastor me je napotil h gospodu Danielu, drugače pa je izrazil razočaranje s preteklimi izkušnjami, ko je prisostvoval ter bil na razpolago pri diplomskem delu. Pojasnil je, da je to

»duhovna stvar in je težko pisati o tem, če ne odpreš svojega srca. Binkoštniki ne temeljimo samo na čustvih oz. čustvenem odzivanju, ampak je pomemben naš nauk – *Sv. pismo*.« S tem je hotel poudariti, da smo ljudje različni in da vsi različno dojemamo bogoslužja; eni to pokažejo na bolj vesel način, drugi bolj umirjeno. Ne zdi se mu smiselno preučevanje, kako so verniki na bogoslužju oblečeni in podobno.

Ali vaša cerkev raste?

»Bog je eden – Oče, Sin in Sv. Duh. Ali človek najde Boga v svojem življenju, to mi učimo, o *Sv. Pismu*, Bog želi pomagati nam in to je rezultat, Bog poseže v njihova življenja in tako najdejo smisel življenja. Ti lahko pripadaš eni cerkvi, vendar te ta cerkev ne more rešiti odrešenja, pomembno je drugo.«

Binkoštna cerkev Emanuel je začela delovati leta 2000 z majhno skupino 12-ih članov, danes pa bogoslužja obišče od 80 do 100 vernikov. Dodal je še, da je »veliko izobražencev, ki so končali fakulteto (starostno med 30 in 45 let) tukaj, ki so odprti za duhovne stvari«. Pastor pravi, da v Mariboru sodelujejo v ekumenskih srečanjih z RKC, tudi z njihovo Prenovo v Duhu – le-ti tudi obiskujejo bogoslužja v binkoštni cerkvi.

Priloga I;

POGOVOR – SUPERINTENDENT DANIEL BRKIĆ, BINKOŠTNO-EVANGELIJSKA CERKEV NOVO MESTO (28. 5. 2008)

31. 03. 2008 je odklonil sodelovanje oz. pomoč.

Daniel Brkić je cerkveni glasbenik, doktor teoloških znanosti, pastor, pesnik, pisatelj, predavatelj, publicist in superintendent. Pogovarjala sva se o binkoštni cerkvi, o bibličnem krstu, o ekumenskem dialogu ter o binkoštnih razmerah danes; celoten pogovor pa je bil dan v avtorizacijo.

»Binkoštna cerkev izhaja iz *Sv. pisma* (otrok biološko in mentalno ni sposoben učiti se ...) in je bil krst vpeljan šele kasneje v cerkveni zgodovini – je izum cerkvenih očetov ali patristov, ki so s tem hoteli rešiti problem izvirnega greha. Anabaptisti pa postavijo vprašanje, ali greh naredi grešnika ali grešnik naredi greh! Zakaj je treba ponovno krstiti? Anabaptisti pravijo, ker pri krstu otrok ni bila prisotna dojenčkova vera, ampak vera staršev ter vera botrov, pomembna pa je osebna vera.«

»Ekumenski dialog je privedel do večje strpnosti (glede porok, prehajanje vernikov iz ene cerkve v drugo), je pa usmerjen na trinitarično formulo (to je tisto, kar daje veljavnost), zato ena smer evangelijsko-binkoštna cerkve ne krsti ponovno, ampak veljavni krst dojenčkov potrdi s krščenčevo osebno vero.«

»Binkoštna cerkev je nastala na binkošti in binkoštna cerkev ni pnevmatocentrična, ampak je kristocentrična, in samo ime binkoštna nima povezave s krstom v Sv. Duhu ali glosolalijo, ampak z rojstnim dnevom novozavezne krščanske cerkve, ki je bila na »pentecoste« (gr.) rojena – to pomeni binkošti. Torej ne gre za mistična, nadnaravna izkustva (trans, vizije, histerično, kričanje ...), ampak za karizmo (charisma – dar). Če pa se to pri verniku že pojavi, uradna cerkev temu reče ljudska pobožnost (videnja, prikazovanja) in tega ne priznava. Binkoštna teologija razlaga *Sv. pismo* objektivno (ne pa subjektivno), kritično, strokovno in se zaveda nevarnih elementov fundamentalne subkulture, getoizacije, manipulacije, torej sloni teologija na lutrovi reformaciji, delno tudi na nauku švicarskih reformatorjev – Zwingli, Calvin. Bog nas je ustvaril svobodne in spoštuje človekove svobodne odločitve. Torej, če pride do kakršnihkoli interpretativnih zlorab *Sv. pisma* pri posameznih vernikih, pa to ni uradno stališče cerkvene teologije. Navsezadnje se takšne različne eksegetske interpretacije pojavljajo znotraj vseh cerkva ali gibanj.«

»Nekatere cerkve so pritiskale na vernike v zadnjem popisu prebivalstva, naj se ne sramujejo svoje vere in naj se izjasnijo za pripadnike določene cerkve (ker iz tega sledijo določene bonitete). Binkoštna cerkev pa je tako kot vedno to odločitev prepustila vesti vernikov (brez psiholoških manipulacij). Izkazalo se je tudi, da je prihajalo pri popisu do zamenjav izrazov evangelijski oz. evangeličanski. Popisovalci niso bili dovolj strokovno podučeni.«

»Binkoštna cerkev ne verjame v ekskluzivnost, elitizem in sektaštvo. Je dialoška, strpna, »katholikos« (gr.) vsepovsod prisotna, obča, ni pa rimska. Najvišja avtoriteta je Božja beseda, *Sv. pismo* (po Lutru Sola Scriptura) kot nezmotljivo merilo cerkve, ampak samo v izvorni obliki, pri prevodih gre že za interpretacije. Nekateri očitajo protestantom, da je to njihov »papirnati« papež.«

»Tako kot v vseh cerkvenih tokovih se tudi znotraj binkoštna cerkve pojavljajo določene frakcije. Zakaj – ker ni episkopalno urejena kot RKC, ampak prezbiterijsko oz. kongregacijsko. Binkoštna cerkev nima rigoroznih mehanizmov, kot so npr. ekskomunikacija (izobčenje) ali pa označitev s heretikom (krivoverec) kot jih imajo nekatere druge velike

zgodovinske cerkve, zato lahko prihaja do frakcij. V tem hipu, ko bi velike zgodovinske (muzejske) cerkve sprostile svoje mehanizme, pa bi se pokazala realna slika t. i. sektašenja.«

Binkoštna razmere danes:

»Binkoštna cerkev je najbolj rastoča cerkev na vseh kontinentih, najmanj v Evropi, ker Evropa postaja neopoganska družba, ki temelji na kapitalu, hedonizmu, in so bolj zanimive eksotične filozofije in verstva. Verniki so »papirnati« le po tradicionalni pripadnosti. Zaradi duhovnega vakuuma, praznine in nihilizma (zanikanje vseh vrednot in načel), in ker vsak človek nosi v sebi vernika, se v zadnjem času pojavljajo veliki duhovni tokovi, t. i. »prebujenja« [*revival*], zato nastajajo tudi v Evropski uniji mega (velike) binkoštna cerkve po številu vernikov nad 5.000 (Stuttgart, Stockholm, Hamburg, Bukarešta v Romuniji ...). Človek ni samo »ens-socialis« (družbeno bitje), ampak predvsem »ens-spiritualis« (duhovno bitje). Zato znotraj dehumanizirane (razčlovečene) evropske družbe prihaja do bistvenih premikov in hitrega povečevanja števila vernikov (tudi prestopnikov ali neokatehumnov – niso bili krščeni kot otroci, ampak je sedaj to njihov prvi krst, le-ti so predvsem v vzhodni Evropi oz. povsod tam, kjer je bilo komunistično ozadje nekdanjih ateistov, komunistov). V Evropi se odloča za binkoštno cerkev veliko mladine, največ pa intelektualcev, ker so jim ostale krščanske cerkve postale pretesne, binkoštna cerkev pa poudarja načelo »Homonenzura« kar pomeni, da je svoboden človek merilo vsega in cerkev postaja vsak dan bolj po meri ljudi, torej prisluhne njihovim potrebam in stiskam. Binkoštna cerkev je zanimiva v Evropi v zadnjem času tudi zato, ker ni zgodovinsko niti politično obremenjena. Mlade privablja z dinamično liturgijo, ki ni stereotipna (nova zvrst glasbe, nov način retorike, ni nujno, da ima duhovnik klerikalno oblačilo).«

»V svetovnem merilu pa dosega binkoštna cerkev, ki ima različne nazive (glede na kulturološko ozadje), eksplozivno rast, posebno v Južni Ameriki, kjer marsikje ostale cerkve ostajajo prazne in zaprte, pa tudi tretji svet, Afrika, Azija.« Tako v Evropi kot tudi drugod po svetu je veliko zanimanje za binkoštno cerkev tudi zaradi škandalov, ki se pojavljajo znotraj nekaterih drugih krščanskih cerkva (pedofilija, homoseksualnost, kapital, borba za oblast ...). Binkoštna cerkev nima celibata.«

»Glede na argumente žal binkoštna cerkev v nekaterih evropskih sredinah sociološko ni ustrezno in pravilno definirana, kar kaže na nestrokovnost in nepoučenost nekaterih sociologov. Takšnim predlagam, da čim prej urgentno objektivno preučijo tovrstno tematiko, preden naredijo kakršnekoli zaključke.«

»V binkoštni cerkvi so vsa bogoslužja in dejavnosti javna ter odprta, cerkev je transparentna. Opis obiska enega izmed slučajnih bogoslužij v binkoštni cerkvi ne more dati kompetentne in avtentične (verodostojne) ocene, kajti sodila ali kriteriji za določanje tovrstne diplomske raziskave morajo zajeti širše področje in preciznejšo opredelitev s strani mentorja, saj naloge ni moč obseči brez navedenih koordinat. Če bi npr. diplomant-študent obiskal samo obred eksorcizma znotraj RKC, bi dobil povsem popačeno podobo rimske cerkve in bi ostal opazovalec konfuzen (zmeden). Vse takšne raziskave ne smejo biti iztrgane iz konteksta, ampak morajo biti vpete v različne dimenzije; od kulturoloških, socioloških, filozofskih, teoloških, psiholoških ... Prav zaradi tega imamo slabe izkušnje s Fakulteto za Družbene vede. Študentka mi je dala v pogled tudi izjave eks skupin, vendar se od njih distanciram in zagotavljam, da znotraj urejene cerkvene hierarhije binkoštna cerkev v Republiki Sloveniji takšnega nauka in prakse, ki ga omenjajo, ni.«

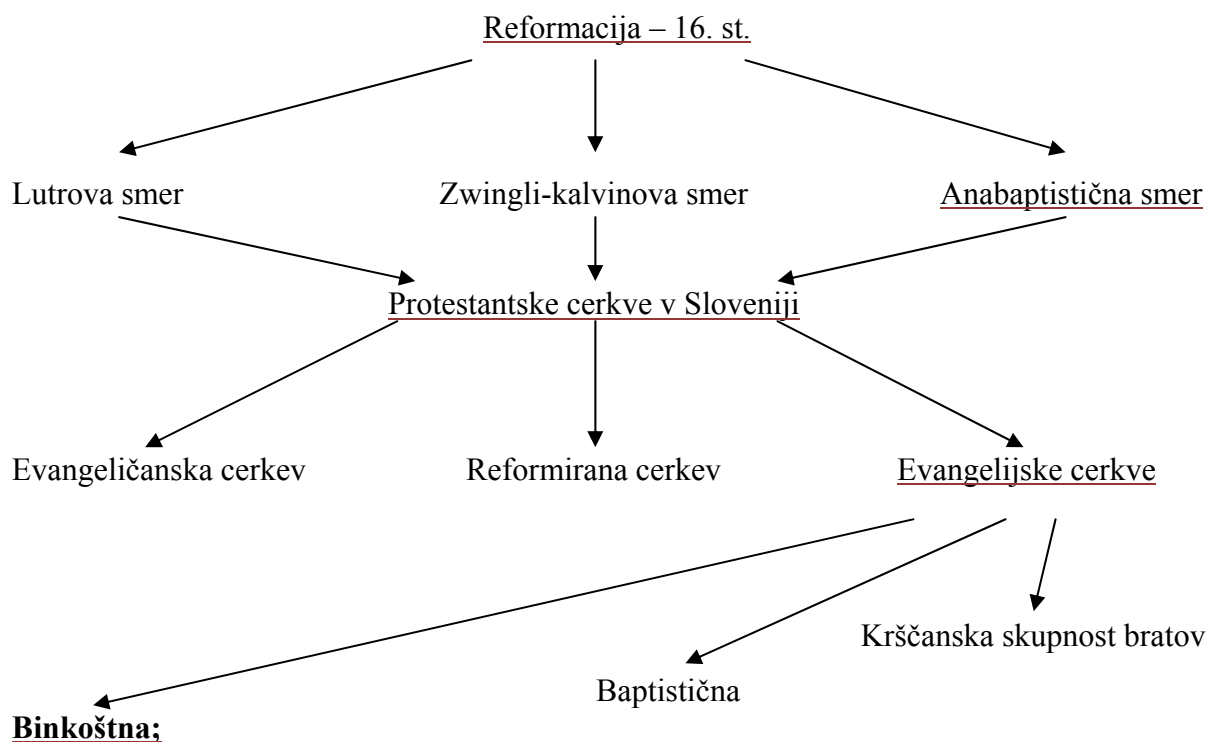
Priloga J;

PREGLED BINKOŠTNIH CERKVA PO SLOVENIJI:

- Binkoštna cerkev »BETEL« Ženavlje → 1933, ime na potrdilu BINKOŠTNA CERKEV ŽENAVLJE
- Binkoštna cerkev Center Ljubljana → 1994, ime na potrdilu BINKOŠTNA CERKEV CENTER
- Binkoštna cerkev Emanuel Maribor → 2002
- Binkoštna cerkev Fokovci → 1993
- Binkoštna cerkev Maribor → 1993
- Binkoštna cerkev Murska Sobota → 1993
- Binkoštna cerkev Nuskova → 1993
- Binkoštna cerkev Slovenska Bistrica → 1998, ime na potrdilu EVANGELIJSKA CERKEV, BINKOŠTNA CERKVENA OBČINA SLOVENSKA BISTRICA
- Binkoštna cerkev Vadarci → 1993
- Binkoštna cerkev Veščica → 1993
- Binkoštna cerkev Voličina → 1993
- Binkoštna – Evangelijska cerkev v RS → ni potrdila na to ime
- Evangelijska cerkev »Dobrega pastirja« BCO Novo mesto → 1993, preimenovano iz EVANGELIJSKE CERKVE, BINKOŠTNE CERKVENE OBČINE NOVO MESTO v EVANGELIJSKA CERKEV »DOBREGA PASTIRJA« BCO NOVO MESTO
- Evangelijska cerkev Kočevje (trenutno ne obstaja) → ni potrdila
- Evangelijska cerkev Koper–Izola → 1993, ime na potrdilu EVANGELIJSKA CERKEV KOPER
- Evangelijska cerkev Šentjernej → 1997
- Evangelijska cerkev Kranj → 2004, ime na potrdilu EVANGELIJSKA CERKEV, BINKOŠTNA CERKVENA OBČINA KRANJ
- Evangelijska cerkev Bled → na seznam jo dodajam po pogovoru in izjavi dr. Daniela Brkića
- Binkoštna cerkev Velenje → na seznam jo dodajam po pogovoru in izjavi dr. Daniela Brkića

Vir: Marija Pajk Burja, Urad Vlade RS za verske skupnosti (28. 5. 2008).

Priloga K; KORENINE BINKOŠTNEGA GIBANJA V SLOVENIJI

Veščica → 1933; pionirja binkoštnega gibanja v Prekmurju, zakonca Ernest Mihok in Marija Banfi

→ 1934; Šulinci in Ženavlje

→ 1937; Ivanjševci, Vučja gomila, Fokovci, Vadarci; organizacijsko oblikovanje
Oblikovanje binkoštna skupnosti – videz cerkvene organizacije

→ 1938; izvolitev predstavnika binkoštna skupnosti Jožefa Novaka; izgradnja
molitvenega doma

→ 1939; Grad, Gornji Slaveči, Nuskova

Evangelizacija v: Zagreb → 1960; Ludvik in Olga Úllen (iz Zagreba sta duhovno oskrbovala
Novo mesto)

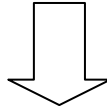
Ljubljano → 1966; Mihael in Helena Kuzmič

Maribor → 1967; Jože in Ema Benko

Novo mesto (ni izšlo iz Prekmurja) → 1948 se je iz Osijeka v Novo mesto preselila Adela
Brkić

ter iz teh v okoliške kraje

Današnja slika binkoštnih cerkva ter organizacij v Sloveniji

Vir: Evangelijski Rumeni vodnik 2007: 4. izdaja.